

ความหลากหลายของพรรณไม้พื้นล่าง บริเวณลุ่มน้ำห้วยผาก
ในเขตอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี

จัดทำโดย

อัจฉรา ตีระวัฒนานนท์

สรารุธ สังข์แก้ว

กาญจนาต จันทรสุพรรณ

การสำรวจความหลากหลายของพรรณไม้พื้นล่าง บริเวณลุ่มน้ำห้วยผาก

ในเขตอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี

อัครา ธีระวัฒนานนท์ ทรายุช สังข์แก้ว^{*} ภาณุมาศ จันทร์สุวรรณ^{**}

บทนำ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้งจากทางตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดียและลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศจีน ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ลาดชันต่อเนื่องจนเป็นเทือกเขาสูงในภาคเหนือ (อุทิศ, 2541) จากอิทธิพลต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมโยงของเขตพฤษภูมิศาสตร์ (floristic region) ของหลายทิศทาง ทั้งจากเทือกเขาหิมาลัยเขตอินโดจีน (Indo-Burmese elements) เขตอินโดจีน (Indo-Chinese elements) และจากทางมาเลเซียและมหาสมุทรอินเดีย (Indo-Malesia elements) ทำให้ประเทศไทยมีความหลากหลายของพรรณพืชมากมาย

อุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของประเทศมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรีอันเป็นพื้นที่ที่เป็นส่วนหนึ่งของผืนป่าตะวันตกอันเป็นพื้นที่ป่าที่ถือได้ว่ามีความสมบูรณ์สูงประกอบไปด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติมากมายและเป็นชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาร์อันน่าจะส่งผลให้พื้นที่ในอุทยานธรรมชาติอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจในการศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ ประกอบกับในปัจจุบันเนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีลำธาร น้ำตกรวมทั้งเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติหลายเส้นทาง จัดได้ว่าเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมของมนุษย์ทั้งจากนักท่องเที่ยว และจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง

เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงได้มีการให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะพรรณไม้ซึ่งอยู่ล้อมรอบตัวแก่นักท่องเที่ยวและชาวบ้านในพื้นที่

การสำรวจพรรณไม้พื้นล่างเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานหลักด้านวิชาการและงานวิจัยของโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คณะสำรวจได้ดำเนินการสำรวจพรรณไม้ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2548 ในการสำรวจและเก็บตัวอย่างพืชแบ่งเป็น 2 วิธีด้วยกัน คือ การสำรวจและเก็บตัวอย่างตามชนิดสังคัมพืชโดยสุ่มเลือกเก็บตัวแทนไม้พื้นล่างจากแปลงศึกษาพลวัตและความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ และการสำรวจโดยการเดินสำรวจแบบ line transect โดยขีดแนวทางการเดินเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และริมน้ำตก เป็นแนวอ้างอิงหลัก (base line) สำรวจพรรณไม้ริมทางเดินสองฝั่งทางลึกเข้าไปประมาณ 5 เมตร ตลอดเส้นทางเดิน ในการเก็บตัวอย่างได้ถ่ายภาพ วดขนาดบันทึกลักษณะทางสัณฐานวิทยาที่สำคัญ สภาพนิเวศวิทยา และรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาศึกษาวิจัยในห้องปฏิบัติการต่อไป

ผลการสำรวจ

จากการสำรวจและศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้พื้นล่าง บริเวณลุ่มน้ำห้วยผาก ในเขตอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี ในครั้งนี้ ได้จัดทำคำบรรยายลักษณะพรรณไม้และรูปวิธานเพื่อการจำแนกลักษณะพรรณไม้เบื้องต้น โดยใช้รูปแบบการเขียนเป็นแบบกิ่งวิชาการเพื่อเป็นที่เข้าใจง่ายและสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการเผยแพร่ต่อบุคคลทั่วไป โดยผลจากการศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้พื้นล่าง ในบริเวณลุ่มน้ำห้วยผากพบจำนวนไม้พื้นล่าง 218 ชนิด 173 สกุล 55 วงศ์ โดย แบ่งเป็นเฟิร์น 11 ชนิด 7 วงศ์ พืชใบเลี้ยงเดี่ยว 79 ชนิด 10 วงศ์ และ พืชใบเลี้ยงคู่ 128 ชนิด 38 วงศ์ รายละเอียดตามตารางที่ 1

^{*} กองวิจัยธรรมชาติวิทยา, องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

^{**}ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้, คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พรรณไม้พื้นล่าง (Undergrowth Plants)

พรรณไม้พื้นล่างเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระบบนิเวศเนื่องจากแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ขนาดเล็กรวมทั้งแมลงนานาชนิด รวมทั้งเป็นช่วยปกคลุมรักษาความชุ่มชื้นแก่ผิวดิน นอกจากนี้ไม้พื้นล่างหลาย ๆ ชนิดมีรูปร่าง สี สัน และความสวยงามเป็นที่สะดุดตาแก่ผู้พบเห็น อีกทั้งยังเป็นมีคุณค่าทางด้านอื่นๆ เช่น สมุนไพรเป็นอาหาร ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อสำรวจโดยละเอียดและจัดทำบัญชีรายชื่อพรรณไม้พื้นล่างในสังคมพืชแบบต่างๆ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลด้านประโยชน์การใช้สอย เพื่อนำข้อมูลไปขยายผลทางด้านการจัดการพื้นที่และอนุรักษ์ต่อไป

สำหรับในการศึกษานี้ขอให้อธิบายความหมายของคำว่า “ไม้พื้นล่าง” ดังนี้ “เป็นพรรณไม้ที่ขึ้นอยู่บนพื้นป่า หมายถึง พืชที่ทอดนอนไปกับดิน (*prostrate, procumbent, trailing*) ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน (*herbaceous climber*) พืชล้มลุก (*herb*) ไม้พุ่ม (*shrub*) และไม้ยืนต้น (*tree*) ที่โดยทั่วไปแล้วเมื่อโตเต็มที่จะมีความสูงไม่เกิน 2 เมตร โดยไม่รวมถึงลูกไม้กล้าไม้ของไม้ใหญ่” คำจำกัดความดังกล่าวตั้งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะวิสัยของพรรณไม้ที่พบ และเพื่อไม่ให้สับสนกับลูกไม้กล้าไม้ของไม้ใหญ่ที่พบอยู่มากมายในพื้นที่ดังกล่าว

จากชนิดของไม้พื้นล่างที่พบสามารถแบ่งกลุ่มของไม้พื้นล่างได้ตามลักษณะวิสัยของพรรณไม้ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ

1. ไม้ล้มลุก (*Herb*) เป็นพืชที่ไม่มีเนื้อไม้ ส่วนมากมีอายุการเจริญเติบโตเพียงปีเดียว (*annual*) ซึ่งรวมถึงพืชในกลุ่มที่เป็นพืชที่ทอดนอนไปกับดิน (*prostrate, procumbent, trailing*) ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน (*herbaceous climber*) โดยพรรณไม้ที่จัดเป็นไม้ล้มลุกได้เช่นพรรณไม้วงศ์หญ้า (*Poaceae /Gramineae*) วงศ์กก (*Cyperaceae*) วงศ์แคววมยุรา (*Scrophulariaceae*) วงศ์ทานตะวัน (*Asteraceae*) วงศ์ผักนึ่ง (*Convolvulaceae*) และวงศ์ถั่ว (*Leguminosae-Fabaceae*) เป็นต้น ไม้ล้มลุกบางชนิดสามารถสร้างหัวหรือลำต้นใต้ดินสำหรับสะสมอาหารทำให้สามารถมีชีวิตอยู่ได้ข้ามปี

โดยเมื่อเข้าสู่ฤดูแล้งหรือในช่วงที่แห้งแล้งก็จะทิ้งใบหรือใบเหี่ยวแห้งลง เหลือแต่หัวหรือลำต้นใต้ดิน เมื่อเข้าสู่ฤดูฝนก็จะสามารถเจริญงอกงามได้ต่อไป เช่นพืชในวงศ์กล้วยไม้ (*Orchidaceae*) และวงศ์ขิงข่า (*Zingiberaceae*) เป็นต้น ไม้ล้มลุกจัดได้ว่ามีความสำคัญต่อระบบนิเวศเป็นอันมากโดยเป็นผู้ผลิตในระบบนิเวศ เช่นหญ้าชนิดต่างๆ หรือในด้านกระบวนการทดแทนในพื้นที่ที่ถูกเปิดโล่งในระยะต้นๆ เนื่องจากไม้ล้มลุกเหล่านี้มีการเจริญเติบโตเร็วจึงสามารถเข้ายึดครองพื้นที่ได้ก่อน และโดยทั่วไปมักมีการสร้างดอกและผลเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญต่อแมลงและสัตว์หลายชนิดในระบบนิเวศ เช่น ผักค้ออ่อน (*Crassocephalum crepidioides* (Benth.) S. Moore) เมงลักคา (*Hyptis suaveolens* (L.) Poit.) ตีนตุ๊กแก (*Tridax procumbens* L.) พันงูเขียว (*Stachytarpheta jamaicensis* (L.) Vahl) และหญ้าชนิดต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ไม้ล้มลุกยังเป็นพืชที่ช่วยลดการระเหยของน้ำจากผิวดิน ลดการกัดชะพังทลายของดิน และเมื่อตายลงก็สามารถถูกย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ย เมื่อนานไปก็จะช่วยเพิ่มชั้นหน้าดินได้อีกด้วย

2. ไม้พุ่ม (*Shrub*) เป็นพืชที่มีเนื้อไม้ ส่วนมากมีอายุหลายปี แตกกิ่งก้านหลายลำต้นที่มีขนาดใกล้เคียงกัน พรรณไม้ที่จัดเป็นไม้พุ่มที่พบเช่น พรรณไม้วงศ์ตำรา (Sterculiaceae) วงศ์ปอ (*Malvaceae*) และวงศ์ถั่ว (*Leguminosae-Fabaceae*) เป็นต้น ไม้พุ่มมีความสำคัญในระบบนิเวศโดยส่วนมากเป็นแหล่งอาหาร แหล่งที่อยู่อาศัยและหลบภัยของสัตว์ต่างๆ เนื่องจากมีลักษณะทรงพุ่มหรือลำต้นที่ค่อนข้างแน่นทึบ ช่วยในการพรางตัวและหลบภัยได้ ในด้านกระบวนการทดแทนในระบบนิเวศ ไม้พุ่มหลายชนิดเป็นพืชที่จัดได้ว่าเป็นไม้เบิกนำที่จะเข้าทดแทนในพื้นที่พร้อมๆกับไม้ล้มลุกหรือในขั้นต่อจากไม้ล้มลุกอีกทีหนึ่ง

บทบาทของไม้พื้นล่างต่อระบบนิเวศและต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้นมียุ่อยู่มากมายหลายประการ สามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อต่างๆตามประโยชน์และความสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ผลิต (producer) ในระบบนิเวศ ไม้พื้นล่างหลายชนิดโดยเฉพาะพืชล้มลุกในวงศ์หญ้า และวงศ์กก ถือเป็นผู้ผลิตที่สำคัญเนื่องจากพืชในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นพืชอาหารสำหรับสัตว์กินพืช (herbivores) หลายๆ ชนิด เช่น หญ้าชนิดต่างๆ นอกจากนั้น ไม้พื้นล่างหลายๆ ชนิดยังเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของแมลงต่างๆ เช่น ผีเสื้อ ผึ้ง หลายๆชนิด เช่น สาบแรังสาบกา (*Ageratum conyzoides* L.) กระตกรก (*Passiflora foetida* L.) เป็นต้น หากขาดซึ่งไม้พื้นล่างในกลุ่มที่เป็นผู้ผลิตแล้วอาจทำให้ห่วงโซ่อาหาร (food chain) ในระบบนิเวศมีปัญหาได้และจะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบนิเวศ (ecological components) บางส่วนผิดปกติกได้

2. ไม้พื้นล่างทำหน้าที่เป็นพืชคลุมดิน (ground cover) ที่สำคัญ โดยเฉพาะตามทีลาดชัน ต่างๆ โดยเฉพาะในป่าผลัดใบ (deciduous forest) ซึ่งตามพื้นป่าของป่าผลัดใบจะมีลักษณะค่อนข้างโล่ง หากไม่มีไม้พื้นล่างไว้ช่วยคลุมดินแล้ว จะทำให้ดินสูญเสียน้ำซึ่งมีอยู่ในปริมาณที่ค่อนข้างจำกัด จะทำให้สภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์หนักเข้าไปอีก อาจส่งผลกระทบต่อภาพรวมของสังคมพืชได้

3. ไม้พื้นล่างช่วยในการตรึงไนโตรเจน รากของไม้พื้นล่างหลายชนิดในวงศ์ถั่วร่วมกับแบคทีเรียบางกลุ่มโดยเฉพาะแบคทีเรียในสกุล *Rhizobium* สามารถตรึงไนโตรเจนในอากาศช่วยเพิ่มความสามารถในการเจริญเติบโตของพืชและความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินได้

4. ไม้พื้นล่างหลายชนิดเป็นยาสมุนไพร โดยทั่วไปแล้วจะเห็นได้ว่าพรรณไม้ที่นำมาใช้ประโยชน์ทางด้านสมุนไพรนั้นมักเป็น ไม้พื้นล่างหรือ ไม้เลื้อยเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม้พื้นล่างกลุ่มนี้ที่พบบ่อย

กรดน้ำ (*Scoparia dulcis* L.) ใบใช้บำรุงธาตุ แก้ไข้ แก้ไอ ดั้นใช้แก้ลำไส้ อักเสบ แก้ผื่นคัน แก้เหงือกบวม ผลใช้ขับพยาธิไส้เดือน รากขับปัสสาวะ และแก้ปวดศีรษะ

กะเม็ง (*Eclipta prostrata* (L.) L.) ดั้นเป็นยาฟาดเสมาน แก้มะเร็ง ใบตำพอกแผลสดห้ามเลือดแก้แผลฟกช้ำ ใบและดอกต้มทาเหงือกแก้ปวดฟัน รากแก้โรคโลหิตจาง โรคบิดและท้องร่วง และรักษาโรคตา

กระแตไต่หิน (*Drynaria bonii* Christ) ใช้เหง้าต้มน้ำดื่มรักษามะเร็งในปอด ปอดพิการ ขนจากเหง้าบดให้ละเอียดแก้หืด สามารถปลูกเป็นเฟิร์นประดับตามโขดหินหรือต้นไม้ในสวนได้ ชอบพื้นที่ที่มีแสงไม่จัดนัก

หญ้าละอองหรือหมอน้อย (*Vernonia cinerea* Less.) รากขับพยาธิ แก้โรคบวม น้ำ และแก้ปวดข้อทั้งต้นสดใช้แก้อาการตีชาน ริดสีดวงทวาร เป็นยาบำรุงกำลัง ใบสดตำพอกแผลเป็นยาสมาน เมล็ดขับพยาธิ แก้ท้องอืดเฟ้อ

หญ้าใต้ใบ (*Phyllanthus urinari* L.) ดั้นต้มน้ำทั้งต้น กินเป็นยาขับปัสสาวะ แก้บิด น้ำดื่มใบกินแก้เจ็บทรวงอก

เกลือลิ้นใหญ่ (*Phylloodium pulchellum* (L.) Desv.) รากต้มน้ำดื่มแก้ตับพิการ แคมหลวง (*Saccharum arundinaceum* Retz.) รากต้มน้ำกินเป็นยาเย็น ขับปัสสาวะ ดั้นต้มน้ำกินแก้ฝีหนอง

เจดพังคิ (*Cladogynos orientalis* Zipp. ex Span.) รากขับลม แก้แน่นท้อง ทั้งต้นต้มน้ำกินแก้ลมจุกเสียด แก้ท้องร่วง

ถั่วโหนดยาน (*Tephrosia vestita* Vogel) ใบตำใช้พอกฝี น้ำนมราชสีห์ (*Euphorbia hirta* L.) ทั้งต้นชงน้ำดื่มช่วยขับปัสสาวะ ดั้นสดต้มน้ำดื่มช่วยเพิ่มน้ำนม แก้ไอ แก้หืด

พันธุเขี้ยว (*Stachytarpheta jamaicensis* (L.) Vahl) ทั้งต้นต้มน้ำดื่มแก้ไข้ ขับเหงื่อและขับปัสสาวะ

แมงลักคา (*Hyptis suaveolens* (L.) Poit.) รากต้มน้ำกินเป็นยาเจริญอาหาร และขับระดู ต้นตำเป็นยาพอกแก้โรคผิวหนังบางชนิด ใบชงน้ำเป็นยาลดไข้ ยอดอ่อนใช้แต่งรสอาหาร ขับเหงื่อและแก้หวัด

สังกรณี (*Barleria strigosa* Willd.) ทั้งต้นต้มน้ำดื่มบำรุงกำลัง รากต้มน้ำดื่มแก้ร้อนใน กระหายน้ำ แก้โลหิตกำเดา คับพิษร้อน

สาบแร้งสาบกา (*Ageratum conyzoides* L.) รากและใบเคี้ยวกินหรือต้มน้ำดื่มแก้ปวดท้อง อาหารเป็นพิษ ใบตำพอกแผลห้ามเลือด แก้ก้น ใบคั้นน้ำดื่มช่วยให้อาเจียน หยอดตาแก้เจ็บ

สาบเสือ (*Chromolaena odorata* (L.) R.King & H. Robinson) ทั้งต้นนำมาทำยาฆ่าแมลง

และหญ้าเกี๋ยหอย (*Desmodium triflorum* (L.) DC.) ทั้งต้นใช้แก้ ไข้ แก้ร้อนใน พอกโลหิต และขับปัสสาวะ

5. ไม้พื้นล่างหลายชนิดเป็นพืชอาหารสำหรับมนุษย์ เช่น ผลรับประทานได้ กะทกรก (*Passiflora foetida* L.) หญ้าหัวรากน้อย (*Cyanotis cristata* Roem.& Schult.) หญ้ากาบหอยตัวเมีย (*Lindernia crustacea* (L.) F. Muell.) ผักค้ออ่อน (*Crassocephalum crepidioides* (Benth.) S. Moore) ยอดอ่อนใช้ต้มเป็นผักจิ้มน้ำพริก เอื้องหมาขานา (*Costus speciosus* (Koenig) Smith) หน่ออ่อนรับประทานเป็นผัก โสนน้อย (*Chamaecrista mimosoides* (L.) Greene) ดอกรับประทานเป็นผัก เป็นต้น

6. ไม้พื้นล่างหลายชนิดมีศักยภาพในการนำมาปลูกเป็นไม้ประดับได้ เช่น พืชในวงศ์จิงข่า ว่านงูนาง (*Geodorum recurvum* (Roxb.) Alston) จิงจ้อผี (*Jacquemontia paniculata* (Burm. f.) Hall. f.) ร่องไม้ (*Pseuderanthemum graciliflorum* (Nees) Ridl.) สังกรณี (*Barleria strigosa* Willd.) เอื้องหมาขานา (*Costus speciosus* (Koenig) และหนามแน่ขาว (*Thunbergia fragrans* Roxb.) เป็นต้นสามารถปลูกเป็นไม้ประดับได้

ดอกสวยงาม และบางชนิดยังมีกลิ่นหอมอ่อนๆ สามารถปลูกเป็นไม้ดอกหอมประดับสวนหรือเป็น ไม้กระถางรอบๆ อาคารบ้านพักได้ นอกจากนี้ยังมีเฟิร์นอีกหลายชนิดที่สามารถนำมาขยายพันธุ์เพื่อพัฒนามาเป็นไม้ประดับได้อีกเช่น กระแตไต่หิน (*Drynaria bonii* Christ) ฤๅษชอก (*Drynaria sparsisora* (Desv.) S.Moore) ฤๅษใบบัว (*Helmionitis arifolia* (Burm.f.) Moore) และหางนาครก (*Adiantum caudatum* L.) ในการสำรวจครั้งนี้ยังพบพืชอีกชนิดหนึ่งได้แก่ “ชมพู่สวนผึ้ง” ซึ่งเป็นพรรณไม้ชนิดเดียวกับหนามแน่ขาวแต่มีดอกสีชมพูหรือสีม่วงแดงซึ่งมีสีสันสดใสและยังสามารถนำมาปลูกเป็นไม้ประดับให้ดอกสวยงามได้อย่างดี

7. ประโยชน์ทางด้านงานหัตถกรรมและเครื่องตกแต่ง เช่น หญ้าหางหมาจิ้งจอก (*Setaria parviflora* (Poir.) Kerguelen) ดอกแห้งทำดอกไม้แห้งปักแจกัน โสนน้อย (*Chamaecrista mimosoides* (L.) Greene) ลำต้นนำมาทำดอกไม้ประดิษฐ์ ไลกาใหญ่ (*Lygodium salicifolium* Presl) ลำต้นเหนียวใช้ทำเครื่องจักสานจำพวกกระเป๋าลือ กระเป๋าตุง หมวก หญ้าขัดใบยาว (*Sida acuta* Burm.f.) ทั้งต้นทำไม้กวาด และ (*Imperata cylindrica* (L.) P. Beauv.) ใบทำหลังคา เป็นต้น

นอกจากประโยชน์แล้วไม้พื้นล่างบางชนิดอาจก่อให้เกิดโทษแก่มนุษย์และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ได้ เช่น เป็นวัชพืช ได้แก่ หญ้ารงนก (*Chloris barbata* Sw.) หญ้าหนวดญาติ (*Heteropogon contortus* (L.) P. Beauv.ex Roem et Schult.) หญ้าคา หญ้าขจรจบ (*Pennisetum polystachyon* (L.) Schult.) และหญ้าเกี๋ยหอย (*Desmodium triflorum* (L.) DC.) เป็นต้น หญ้าบางชนิดช่อดอกมีขนทำให้ติดตามร่างกายสัตว์หรือติดตามขาทางเกงคนที่เดินผ่านสร้างความรำคาญได้ เช่น หญ้าไข่แมงดา (*Oplismenus compositus* (L.) P. Beauv.) และหญ้าเจ้าชู้ (*Chrysopogon aciculatus* (Retz.) Trin.) เป็นต้น

ตารางที่ 1 ตารางแสดงรายชื่อไม้พื้นล่างที่พบในบริเวณลุ่มน้ำห้วยผากในเขตอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	กก	<i>Cyperus exaltatus</i> Retz.	Cyperaceae
2	กกดอกแบน	<i>Cyperus compressus</i> L.	Cyperaceae
3	กกดอกหญ้า	<i>Cyperus distans</i> L.f.	Cyperaceae
4	กกทราย	<i>Cyperus iria</i> L.	Cyperaceae
5	กกริงกาป่า	<i>Cyperus cyperoides</i> (L.) Kuntze	Cyperaceae
6	กรคน้ำ	<i>Scoparia dulcis</i> L.	Scrophulariaceae
7	กระเจียวขาว	<i>Curcuma paviflora</i> Wall.	Zingiberaceae
8	กระชายป่า	<i>Boesenbergia</i> sp.	Zingiberaceae
9	กระตุกกบ	<i>Hymenopyramis brachiata</i> Wall. ex Kurz	Lamiaceae-Labiatae
10	กระไดลิง	<i>Bauhinia scandens</i> L.	Leguminosae-Caesalpinioideae
11	กระต่ายจาม	<i>Adenosma indiana</i> (Lour.) Merr.	Scrophulariaceae
12	กระแตไต่หิน	<i>Drynaria bonii</i> Christ	Polypodiaceae
13	กระทกรก	<i>Passiflora foetida</i> L.	Passifloraceae
14	กะตังใบ	<i>Leea indica</i> (Burm.f.) Merr.	Leeaceae
15	กะเม็ง	<i>Eclipta prostrata</i> (L.) L.	Asteraceae-Compositae
16	กำแพงเจ็ดชั้น	<i>Salacia chinensis</i> L.	Celastraceae
17	กินกึ่งน้อย	<i>Murdannia nudiflora</i> (L.) Brenan	Commelinaceae
18	กูดก้านแดง	<i>Thelypteris truncata</i> (Poir.) K. Iwats	Thelypteridaceae
19	กูดใบบัว	<i>Helmionitis arifolia</i> (Burm.f.) Moore	Parkeriaceae
20	กูดหางค่าง	<i>Pteris biaurita</i> L.	Pteridaceae
21	กูดฮอก	<i>Drynaria sparsisora</i> (Desv.) S.Moore	Polypodiaceae
22	เกลือคลื่นใหญ่	<i>Phyllodium pulchellum</i> (L.) Desv.	Leguminosae-Papilionoideae

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
23	เกี้ยวโก้	<i>Capparis echinocarpa</i> Pierre ex Gagnep.	Capparaceae
24	ขมิ้นดิน	<i>Curcuma</i> sp.	Zingiberaceae
25	ขยุ่มตีนหมา	<i>Ipomoea pes-tigridis</i> L.	Convolvulaceae
26	ขางคันทนา	<i>Desmodium heterocarpon</i> (L.) DC.	Leguminosae-Papilionoideae
27	ข่าลิง	<i>Globba</i> sp.	Zingiberaceae
28	ข้าวจีเส็ก	<i>Helicteres elongata</i> Wall. ex Boj	Sterculiaceae
29	ข้าวป่า	<i>Oryza meyeriana</i> (Zoll. & Mor.) Baill. subsp. <i>granulata</i> Nees & Arn. ex Steud.	Poaceae-Gramineae
30	ข้าวสารค่าง	<i>Cardiopteris quinqueloba</i> (Hassk.) Hassk.	Cardiopteridaceae
31	ขี้ก้าแดง	<i>Gymnopetalum integrifolium</i> Kurz	Cucurbitaceae
32	ขี้ครอก	<i>Urena lobata</i> L.	Malvaceae
33	ขี้ตุน	<i>Helicteres angustifolia</i> L.	Sterculiaceae
34	ขี้หนอนป่า	<i>Dunbaria punctata</i> (Wight & Arn.) Benth.	Leguminosae-Papilionoideae
35	แฉม	<i>Phragmites vallatoria</i> (Pluk. ex L.) Veldkamp	Poaceae-Gramineae
36	แฉมหลวง	<i>Saccharum arundinaceum</i> Retz.	Poaceae-Gramineae
37	ครามขน	<i>Indigpfera hirsuta</i> L.	Leguminosae-Papilionoideae
38	เครือม่วง	<i>Ipomoea congesta</i> R. Br.	Convolvulaceae
39	เครือไต้ตัน	<i>Aganosma marginata</i> (Roxb.) G. Don	Apocynaceae
40	เครืออวดเขือก	<i>Combretum latifolium</i> Bl.	Combretaceae
41	โคกลาน	<i>Bauhinia ornata</i> Kurz	Leguminosae-Caesalpinioideae
42	จุมกปลาหลด	<i>Sacrostemma secamone</i> (L.) Bennet	Asclepiadaceae
43	จำเครือ	<i>Ardisia crenata</i> Roxb.	Myrsinaceae
44	จิงจ้อนวล	<i>Merremia hirta</i> (L.) Merr.	Convolvulaceae

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
45	จิงจ้อผี	<i>Jacquemontia paniculata</i> (Burm. F.) Hall. F.	Convolvulaceae
46	จิงจ้อเล็ก	<i>Ipomoea obscura</i> (L.) Ker-Gawl.	Convolvulaceae
47	จิงจ้อเหลือง	<i>Merremia vitifolia</i> (Burm.f.) Hallier	Convolvulaceae
48	เจตพังคี	<i>Cladogynos orientalis</i> Zipp. Ex Span.	Euphorbiaceae
49	ชมด	<i>Hibiscus surattensis</i> L.	Malvaceae
50	โชนผี	<i>Cheilanthes tenuifolia</i> (Burm.f.) Sw.	Parkeriaceae
51	ชุ่มกระต่าย	<i>Blinkworthia lycioides</i> Choisy	Convolvulaceae
52	คอกดินแดง	<i>Aeginetia indica</i> Roxb.	Orobanchaceae
53	เคื่อคิน	<i>Trachospermum asiaticum</i> (Siebold & Zucc.) Nakai	Apocynaceae
54	เคื่อน้ำ	<i>Ficus ischnopoda</i> Miq.	Moraceae
55	โคไม้สู้ส้ม	<i>Elephantopus scaber</i> L.	Asteraceae-Compositae
56	คองกง	<i>Thysanolaena latifolia</i> (Roxb. ex Hornem.) Honda	Poaceae-Gramineae
57	ค้อยตั้งคง	<i>Ruellia siamensis</i> Imlay	Acanthaceae
58	ตานคราบ	<i>Erythroxylum cambodianum</i> Pierre	Erythroxylaceae
59	ตานหม่อน	<i>Vernonia elliptica</i> DC.	Asteraceae-Compositae
60	ตำลึง	<i>Cocinia grandis</i> Voigt	Cucurbitaceae
61	ตีนตั้ง	<i>Calycopteris floribunda</i> Lamk.	Combretaceae
62	ตีนตุ๊กแก	<i>Tridax procumbens</i> L.	Asteraceae-Compositae
63	แดงหนู	<i>Zehneria marginata</i> (Blume) Keraudren	Cucurbitaceae
64	ถั่วผี	<i>Cajanus crassus</i> (Prain ex King) van der Maesen	Leguminosae-Papilionoideae
65	ถั่วโหนดกายน	<i>Tephrosia vestita</i> Vogel	Leguminosae-Papilionoideae
66	เถาคันขาว	<i>Cayratia trifolia</i> (L.) Domin.	Vitaceae

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
67	เถาดคหมา	<i>Merremia tridentata</i> (L.) Hall.f.	Convolvulaceae
68	เถาประสังข์	<i>Streptocaulon juvenas</i> Merr.	Asclepiadaceae
69	เถาแปบหนู	<i>Galactia tenuiflora</i> (Willd.) Wight & Arn.	Leguminosae-Papilionoideae
70	เถาวัลย์แดง	<i>Taxocarpus villosus</i> (Blume) Decne	Asclepiadaceae
71	เถาสองสสิ่ง	<i>Ipomoea pileata</i> Roxb.	Convolvulaceae
72	เถาหนามเหลี่ยม	<i>Nyctanthes aculeata</i> Craib	Oleaceae
73	เทพทาโร	<i>Ceropegia arnottiana</i> Wight	Asclepiadaceae
74	เทียนน้อย	<i>Impatiens cf. muscicola</i> Craib	Balsaminaceae
75	เทียนนา	<i>Ludwigia hyssopifolia</i> (G. Don) Excell	Onagraceae
76	โทงเทง	<i>Physalis minima</i> L.	Solanaceae
77	นาคราชเกล็ดน้ำตาด	<i>Dallvalia trichomanoides</i> Blume	Dallvariaceae
78	นางกราย	<i>Habenaria lindleyana</i> Steude.	Orchidaceae
79	นางจอบ	<i>Cansjera rheedii</i> J.F. Gmel.	Opiliaceae
80	น้ำนมราชสีห์	<i>Euphorbia hirta</i> L.	Euphorbiaceae
81	บอน	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	Araceae
82	บานไม่รู้โรยป่า	<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	Amaranthaceae
83	บุกเตียง	<i>Pseudodracontium harmandii</i> Engl.	Araceae
84	ใบตอก้าน	<i>Evolvulus alsinoides</i> (L.) L.	Convolvulaceae
85	ปอแจก	<i>Hibiscus lobatus</i> (Murr.) Kuntze	Malvaceae
86	ปอเต่าไห้	<i>Enkleia siamensis</i> (Kurz) Nevling	Thymelaeaceae
87	ปอบิด	<i>Helicteres isora</i> L.	Sterculiaceae
88	ป่านหิน	<i>Boehmeria diffusa</i> Wedd.	Urticaceae

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
89	ปีกนกแอน	<i>Hegnere obcordata</i> (Miq.) Schindl.	Leguminosae-Papilionoideae
90	เปราะป่า	<i>Kaempferia roscoeana</i> Wall.	Zingiberaceae
91	เปราะป่า	<i>Kaempferia pulchra</i> (Ridl.) Ridl.	Zingiberaceae
92	ผกากรอง	<i>Lantana camara</i> L.	Verbenaceae
93	ผักขม	<i>Amaranthus viridis</i> L.	Amaranthaceae
94	ผักขมหิน	<i>Boerhavia diffusa</i> L.	Nyctaginaceae
95	ผักควา	<i>Selaginella ostenfeldii</i> Hieron	Selaginellaceae
96	ผักค้ออ่อน	<i>Crassocephalum crepidioides</i> (Benth.) S. Moore	Asteraceae-Compositae
97	ผักค้ำคาว	<i>Hedyotis ovatifolia</i> Cav.	Rubiaceae
98	ผักแครด	<i>Synedrella nodiflora</i> (L.) Gaertn.	Asteraceae-Compositae
99	ผักปลาบ	<i>Commelina bengalensis</i> L.	Commelinaceae
100	ผักปลาบช้าง	<i>Floscopa scandens</i> Lour.	Commelinaceae
101	ผักปึกไก่	<i>Pyrrosia adnascens</i> (Sw.) Ching	Polypodiaceae
102	ผักผืด	<i>Pueraria lobata</i> (Willd.) Ohwi	Leguminosae-Papilionoideae
103	ผักเขี้ยววัว	<i>Millettia caerulea</i> Baker	Leguminosae-Papilionoideae
104	ผักหนาม	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	Araceae
105	ไผ่ชางนวล	<i>Dendrocalamus membranaceus</i> Munro	Poaceae-Gramineae
106	ไผ่ป่า	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	Poaceae-Gramineae
107	ไผ่ผาก	<i>Gigantochloa</i> sp.	Poaceae-Gramineae
108	ไผ่รวก	<i>Thyrsostachys siamensis</i> Gamble	Poaceae-Gramineae
109	ฝิ่นแสนห้า	<i>Argereia capitiformis</i> (Poir.) Ooststr.	Convolvulaceae
110	ฝาง	<i>Caesalpinia sappan</i> L.	Leguminosae-Caesalpinioideae

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
111	พญารากดำ	<i>Ludwigia octovalvis</i> (Jacq.) P.H. Raven	Onagraceae
112	พนมสวรรค์	<i>Clerodendrum paniculatum</i> L.	Lamiaceae-Labiatae
113	พรหมตีนสูง	<i>Aglaonema tenuipes</i> Engl.	Araceae
114	พลูช้าง	<i>Scindapsus officinalis</i> Schott	Araceae
115	พัญเจียว	<i>Stachytarpheta indica</i> Vahl	Verbenaceae
116	แพ่งเครือ	<i>Sphenodesme mollis</i> Craib	Verbenaceae
117	พิกข้าว	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	Cucurbitaceae
118	ม่วงสยาม	<i>Ipomoea siamensis</i> Miq.	Convolvulaceae
119	มะกล่ำตาไก่	<i>Abrus precatorius</i> L.	Leguminosae-Papilinoideae
120	มะกาเครือ	<i>Bridelia stipularis</i> (L.) Blume	Euphorbiaceae
121	มะระขี้นก	<i>Momordica charantia</i> L.	Cucurbitaceae
122	แมงลักคา	<i>Hyptis suaveolens</i> (L.) Poit.	Lamiaceae-Labiatae
123	ไมยราบ	<i>Mimosa pudica</i> L.	Leguminosae-Mimosoideae
124	ร่องไม้	<i>Pseuderanthemum graciliflorum</i> (Nees) Ridl.	Acanthaceae
125	รางจืด	<i>Thunbergia laurifolia</i> L.	Acanthaceae
126	ลิเภาใหญ่	<i>Lygodium salicifolium</i> Presl	Schizaeaceae
127	เลา	<i>Saccharum spontaneum</i> L.	Poaceae-Gramineae
128	ว่านงูนาง	<i>Geodorum recurvum</i> (Roxb.) Alston	Orchidaceae
129	ว่านมหากาฬ	<i>Gynura pseudochina</i> (L.) DC.	Asteraceae-Compositae
130	แววมยุรา	<i>Torenia fournieri</i> Lind. ex Fourn.	Scrophulariaceae
131	ส้มกบ	<i>Oxalis corniculata</i> L.	Oxalidaceae
132	ส้มลม	<i>Aganonerion polymorphum</i> Pierre ex Spire	Apocynaceae

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
133	ส้มต้นคาน	<i>Cissus hastata</i> Miq.	Vitaceae
134	สังกรณี	<i>Barleria strigosa</i> Willd.	Acanthaceae
135	สาบแร้งสาบกา	<i>Ageratum conyzoides</i> L.	Asteraceae-Compositae
136	สาบเสือ	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.King & H. Robinson	Asteraceae-Compositae
137	สามสิบ	<i>Asparagus racemosus</i> Willdenow	Liliaceae
138	สีฟันคนทา	<i>Harrisonia perforata</i> (Blanco) Merr.	Simaroubaceae
139	เลี้ยวพ้อม	<i>Bauhinia viridescens</i> Desv.	Leguminosae-Caesalpinioideae
140	แสงพันเถา	<i>Bauhinia pulla</i> Craib	Leguminosae-Caesalpinioideae
141	โสนน้อย	<i>Chamaecrista mimosoides</i> (L.) Greene	Leguminosae-Papilionoideae
142	ใส่ไก่	<i>Jusminum funale</i> Decne.	Oleaceae
143	หงอนไก่ไทย	<i>Celosia argentea</i> L.	Amaranthaceae
144	หญ้ากาบหอยตัวเมีย	<i>Lindernia crustacea</i> (L.) F. Muell.	Scrophulariaceae
145	หญ้ามะหึ่	<i>Lagascea mollis</i> Cav.	Asteraceae-Compositae
146	หญ้าเกี๋ยหอย	<i>Desmodium triflorum</i> (L.) DC.	Leguminosae-Papilionoideae
147	หญ้าโกรกเขียว	<i>Eragrostis atrovirens</i> (Desf.) Trin. ex Steud.	Poaceae-Gramineae
148	หญ้าขจรจบ	<i>Pennisetum polystachyon</i> (L.) Schult.	Poaceae-Gramineae
149	หญ้าขัด	<i>Sida rhombifolia</i> L.	Malvaceae
150	หญ้าขัดใบยาว	<i>Sida acuta</i> Burm.f.	Malvaceae
151	หญ้าข้าวเปลือก	<i>Arundinella setosa</i> Trin.	Poaceae-Gramineae
152	หญ้าเข็ม	<i>Microchloa indica</i> (L. f.) P. Beauv.	Poaceae-Gramineae
153	หญ้าไข่แมงดา	<i>Oplismenus compositus</i> (L.) P. Beauv.	Poaceae-Gramineae
154	หญ้าไข่เห็บเล็ก	<i>Eragrostis tenella</i> (L.) P. Beauv.	Poaceae-Gramineae

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
155	หญ้าไข่เหาหลวง	<i>Panicum notatum</i> Retz.	Poaceae-Gramineae
156	หญ้าคา	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) P. Beauv.	Poaceae-Gramineae
157	หญ้าจ้ำด	<i>Cyrtococcum accrescens</i> (Trin.) Stapf	Poaceae-Gramineae
158	หญ้าเจ้าชู้	<i>Chrysopogon aciculatus</i> (Retz.) Trin.	Poaceae-Gramineae
159	หญ้าดอกขน	<i>Ipomoea triloba</i> L.	Convolvulaceae
160	หญ้าดอกชมพู	<i>Melinis repens</i> (Wild.) Ziska	Poaceae-Gramineae
161	หญ้าดอกตำโพง	<i>Centranthera siamensis</i> T. Yamaz.	Scrophulariaceae
162	หญ้าตีนกา	<i>Cyperus laxus</i> Lam.	Cyperaceae
163	หญ้าตีนกา	<i>Eleusine indica</i> (L.) Gaertn.	Poaceae-Gramineae
164	หญ้าตีนนก	<i>Digitaria bicornis</i> (Lamk.) Roem.& Schult. ex Loud.	Poaceae-Gramineae
165	หญ้าตีนนกก้านขน	<i>Digitaria longiflora</i> (Retz.) Pers.	Poaceae-Gramineae
166	หญ้าตีนนกคอกชิด	<i>Digitaria thwaitesii</i> (Hack.) Henr.	Poaceae-Gramineae
167	หญ้าคู้มหู	<i>Kyllinga nemoralis</i> (J.R. Forst. & G. Forst.) Dandy ex Hutch. & Dalziel	Cyperaceae
168	หญ้าไต้ใบ	<i>Phyllanthus urinari</i> L.	Euphorbiaceae
169	หญ้านกสีชมพู	<i>Echinochloa colonum</i> (L.) Link	Poaceae-Gramineae
170	หญ้านมหนอน	<i>Paspalum orbiculare</i> Forst.	Poaceae-Gramineae
171	หญ้านิวหนู	<i>Fimbristylis dichotoma</i> (L.) Vahl	Cyperaceae
172	หญ้าปล้องข้าวนก	<i>Digitaria ciliaris</i> (Retz.) Koel.	Poaceae-Gramineae
173	หญ้าปล้องลาย	<i>Sehima nervosum</i> (Rottl.) Stapf	Poaceae-Gramineae
174	หญ้าปล้องอ้อ	<i>Panicum auritum</i> C. Presl & Nees	Poaceae-Gramineae
175	หญ้าปากควาย	<i>Dactyloctenium aegyptium</i> (L.) P. Beauv.	Poaceae-Gramineae
176	หญ้าไผ่ของ	<i>Pogonatherum paniceum</i> (Lamk.) Hack.	Poaceae-Gramineae

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
177	หญ้าพริกพราณ	<i>Apluda mutica</i> L.	Poaceae-Gramineae
178	หญ้าพุงชู	<i>Chrysopogon orientalis</i> A. Camus	Poaceae-Gramineae
179	หญ้าแพรก	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	Poaceae-Gramineae
180	หญ้ายาง	<i>Euphorbia heterophylla</i> L.	Euphorbiaceae
181	หญ้าขี้	<i>Capillipedium parviflorum</i> (R.Br.) Stapf	Poaceae-Gramineae
182	หญ้ารังนก	<i>Chloris barbata</i> Sw.	Poaceae-Gramineae
183	หญ้าละมาน	<i>Ottochloa nodosa</i> (Kunth) Dandy	Poaceae-Gramineae
184	หญ้าละออง	<i>Vernonia cinerea</i> (L.) Less.	Asteraceae-Compositae
185	หญ้าลิ้นงู	<i>Hedyotis corymbosa</i> (L.) Lamk.	Rubiaceae
186	หญ้าลูกข้าว	<i>Borreria laevicaulis</i> (Miq.) Ridl	Rubiaceae
187	หญ้าสู่ลม	<i>Sporobolus diander</i> (Retz.) P. Beauv.	Poaceae-Gramineae
188	หญ้าสไตโล	<i>Stylosanthes quianensis</i> (Aubl.) Sw.	Leguminosae-Papilionoideae
189	หญ้าสลอด	<i>Brachiaria subquadripara</i> (Trin.) Hitchcock	Poaceae-Gramineae
190	หญ้าสองปล้อง	<i>Desmodium velutinum</i> (Willd.) DC.	Leguminosae-Papilionoideae
191	หญ้าสามคม	<i>Scleria levis</i> Retz.	Cyperaceae
192	หญ้าสามเหลี่ยม	<i>Cyperus trialatus</i> (Boeck.) Kem	Cyperaceae
193	หญ้าหนวดแมว	<i>Bulbostylis barbata</i> (Rottb.) C.B. Clarke	Cyperaceae
194	หญ้าหนวดถ้ายี่	<i>Heteropogon contortus</i> (L.) P. Beauv. ex Roem & Schult.	Poaceae-Gramineae
195	หญ้าหลังเรียบ	<i>Mnesithea glandulosa</i> (Trin.) Koning & Sosef	Poaceae-Gramineae
196	หญ้าหัวกระชาย	<i>Chlorophyllum laxum</i> R. Br.	Anthericaceae
197	หญ้าหัวรอกน้อย	<i>Cyanotis cristata</i> Roem. & Schult.	Commelinaceae
198	หญ้าหางหมาจิ้งจอก	<i>Setaria parviflora</i> (Poir.) Kerguelen	Poaceae-Gramineae

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
199	หญ้าเห็บ	<i>Paspalum conjugatum</i> Berg.	Poaceae-Gramineae
200	หญ้าเหล็กม	<i>Cyperus cyperinus</i> (Retz.) J.V. Suringar	Cyperaceae
201	หญ้าแหวน	<i>Perotis indica</i> (L.) Kuntze	Poaceae-Gramineae
202	หญ้าแห้วหมู	<i>Cyperus rotundus</i> L.	Cyperaceae
203	หนอนตาย	<i>Aristolochia pierrei</i> Lecomte	Aristolochiaceae
204	หนอนตายออก	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	Stemonaceae
205	หนามแฉะขาว ชมพูสวนฝั่ง	<i>Thunbergia fragrans</i> Roxb.	Acanthaceae
206	หนามเล็บเหยี่ยว	<i>Ziziphus oenoplia</i> (L.) Mill.	Rhamnaceae
207	หมามุ่ย	<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	Leguminosae-Papilionoideae
208	หมามุ่ยใหญ่	<i>Mucuna monosperma</i> Wight	Leguminosae-Papilionoideae
209	หยิ่งสมุทร	<i>Amalocalyx microlobus</i> Pierre ex Spire	Apocynaceae
210	หางนาคบก	<i>Adiantum caudatum</i> L.	Parkeriaceae
211	หางหมาจอก	<i>Uraria crinita</i> (L.) Desv. ex DC.	Leguminosae-Papilionoideae
212	หางหมาฝึกชด	<i>Uraria campanulata</i> (Bentham) Gagnep.	Leguminosae-Papilionoideae
213	ห่านสกัด	<i>Cnesmone laotica</i> (Gagnep.) Croiz.	Euphorbiaceae
214	หิ้งม่น้อย	<i>Crotalaria alata</i> Buch.-Ham. ex D.Don	Leguminosae-Papilionoideae
215	หุบลาซอน	<i>Emilia sonchifolia</i> (L.) DC.	Asteraceae-Compositae
216	เห็บขหมา	<i>Pseuderanthemum crenulatum</i> (Lindl.) Radlk	Acanthaceae
217	แห้วหมูหิน	<i>Cyperus dubius</i> Rottb.	Cyperaceae
218	เอื้องหมาขนา	<i>Costus speciosus</i> (Koenig) Smith	Costaceae
รวม	218 ชนิด	173 สกุล	55 วงศ์

รูปวิธานจำแนกชนิดไม้พื้นล่างบริเวณลุ่มน้ำห้วยผากบริเวณลุ่มน้ำห้วยผาก

รูปวิธานจำแนกชนิดไม้พื้นล่างบริเวณลุ่มน้ำห้วยผากบริเวณลุ่มน้ำห้วยผาก

1ก. ไม้เถา ไม้เลื้อย ไม้พุ่มรอเลื้อย มีลำต้นเลื้อยเกาะหรือพันพืชอื่น ไม่สามารถพวงลำต้นให้ตรงได้ด้วยตนเอง

2ก. พืชสร้างสปอร์สำหรับการสืบพันธุ์ ไม่มีดอกและผล

3ก. ใบมีภาวะทวิสถานะ

(ใบมี 2 รูปแบบ คือ มีใบที่ไม่สร้างสปอร์และใบที่สร้างสปอร์)

4ก. ใบไม่สร้างสปอร์ (ใบรงนก) รูปร่างกลม ขอบไม่หยักเป็นแฉก

.....12. กระแตไต่หิน *Drynaria bonii*

4ข. ใบไม่สร้างสปอร์ (ใบรงนก) รูปร่างกลม ขอบหยักเป็นแฉก

.....21. กูดฮอก *Drynaria sparsisora*

3ข. ใบไม่มีภาวะทวิสถานะ

5ก. ใบเดี่ยว แผ่นใบอวบน้ำ แผ่นใบด้านล่างมีขนรูปดาวหนาแน่น อับสปอร์ไม่มีเยื่อคลุม.....101. ผักปึกไก่ *Pyrosia adnascens*

5ข. ใบประกอบ แผ่นใบบาง อับสปอร์มีเยื่อหุ้ม

6ก. ใบประกอบแบบขนนกสามชั้น สปอร์เกิดบนแผ่นใบ มีเยื่อคลุมรูปถ้วย

.....77. นาคราชเกล็ดน้ำตาล *Dallvalia trichomanoides*

6ข. ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น สปอร์เกิดขึ้นออกมาจากแผ่นใบ มีเยื่อคลุมเป็นเกล็ด.....126. ลิเกาใหญ่ *Lygodium salicifolium*

2ข. พืชมีดอกและผล สำหรับการสืบพันธุ์

7ก. ใบประกอบ

8ก. ลำต้นมีหนามขนาดใหญ่กระจายทั่ว โคนหนามเป็นปุ่ม ทุกส่วนที่มีชีวิตมีริศคม.....138. สีฟันคนทา *Harrisonia perforata*

8ข. ลำต้นไม่มีหนาม

9ก. ไม้เลื้อยมีมือเกาะ กลีบดอกไม่เป็นแบบดอกถั่ว

.....66. เถาคันขาว *Cayratia trifolia*

9ข. ไม้เลื้อยไม่มีมือเกาะ กลีบดอกแบบดอกถั่ว

10ก. กลีบดอกสี่เหลี่ยม

11ก. ผักหยักเป็นลอน.....64. ถั่วผี *Cajanus crassus*

11ข. ผักเรียบไม่หยักเป็นลอน.....34. ขี้หนอนป่า *Dunbaria punctata*

10ข. กลีบดอกสีม่วง หรือม่วงเข้ม

12ก. ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อยมากกว่า 3 ใบ

13ก. ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ ใบขนาดเล็ก ยาวไม่เกิน 2 ซม

.....119. มะกัลด้าไก่ *Abrus precatorius*

13ข. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบขนาดใหญ่ ยาวมากกว่า 2 ซม

.....103. ผักเยี่ยววัว *Millettia caerulea*

12ข. ใบประกอบแบบมีใบย่อย 3 ใบ

14ก. ผักรูปร่างกลมป้อม ก่อนข้างแบน ผิวฝักมีรอยพับเป็นสันๆ มีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม.....208. หมามุ่ยใหญ่ *Mucuna monosperma*

14ข. ผักรูปร่างยาว ผิวฝักเรียบไม่มีรอยพับ

15ก. ช่อดอกห้อยลง ดอกสีม่วงคล้ำปนดำ....207. หมามุ่ย *Mucuna pruriens*

15ข. ช่อดอกตั้งขึ้น ดอกสีม่วงหรือสีม่วงแดง

16ก. พืชอายุปีเดียว ใบยาวไม่เกิน 4 ซม. ผิวฝักเกลี้ยง

.....69. เถาแป้นหู *Galactia tenuiflora*

16ข. พืชอายุหลายปี ใบยาวมากกว่า 5 ซม. ผิวฝักมีขนหนาแน่น

.....102. ผักผีตอ *Pueraria lobata*

7ข. ใบเดี่ยว

17ก. ลำต้นมีน้ำยางหรือมีของเหลวเมื่อมีบาดแผล

18ก. ใบเรียงตรงข้าม

19ก. แผ่นใบแคบ กว้างไม่เกิน 1 ซม. กลีบดอกเชื่อมกันเป็นหลอดยาว ปลายแผ่เป็นแผ่นรูปร่างคล้ายช้อน.....73. เทพทาโร *Ceropegia arnottiana*

- 19ข. แผ่นใบกว้างมากกว่า 1 ซม.
- 20ก. เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียเชื่อมติดกันเป็นรูปคล้ายมงกุฏ อับเรณูเกิดเป็นจุด
- 21ก. กิ่งอ่อนและแผ่นใบเกลี้ยง.....42. จมูกปลาหลด *Sacrostemma secamone*
- 21ข. กิ่งอ่อนและแผ่นใบมีขนกระจายทั่ว
- 22ก. เกสรเพศผู้ยาวโผล่พ้นหลอดกลีบดอก กลีบดอกขอบไม่เหลื่อมซ้อนกัน
แผ่นใบมีขนหนาแน่นทั้งสองด้าน
.....68. เถาประสงค์ *Streptocaulon juvenas*
- 22ข. เกสรเพศผู้อยู่ภายในหลอดกลีบดอก กลีบดอกเรียงเหลื่อมซ้อนกันและบิด
เล็กน้อย แผ่นใบด้านบนค่อนข้างเกลี้ยง
.....70. เถาวัลย์แดง *Taxocarpus villosus*
- 20ข. เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียไม่เชื่อมติดกันเป็นรูปมงกุฏ
- 23ก. กลีบดอกสีขาว
- 24ก. เส้นแขนงใบมีเส้นใบเลียบขอบใบ เส้นแขนงใบเด่นชัด
.....39. เครือไต้ตัน *Aganosma marginata*
- 24ข. เส้นแขนงใบไม่มีเส้นใบเลียบขอบใบ เส้นแขนงใบเห็นไม่ชัดเจน ใจกลาง
ดอกด้านในมีสีเหลือง
.....53. เตื่อติน *Trachelospermum asiaticum*
- 23ข. กลีบดอกสีชมพู สีส้ม สีแดงหรือสีเหลือง
- 25ก. หลอดกลีบดอกยาวมากกว่า 1 ซม. หลอดกลีบดอกด้านนอกสีขาว แผ่นใบ
มีขนนุ่มหนาแน่น.....209. หยั่งสมุทร *Amalocalyx microlobus*
- 25ข. หลอดกลีบดอกยาวไม่เกิน 1 ซม. แผ่นใบเกลี้ยง
.....132. ส้มลม *Aganonerion polymorphum*
- 18ข. ใบเรียงสลับหรือเรียงเวียน
- 26ก. ดอกบานมีแถบเส้นกลีบดอกพาดเป็นแฉกรูปดาว ผลไม่แก่เป็นปีก
- 27ก. กลีบดอกสีเหลือง หรือสีขาว
- 28ก. ขอบใบหยักเป็นแฉก
- 29ก. กลีบดอกสีเหลืองสด.....47. จิงจ้อเหลือง *Merremia vitifolia*
- 29ข. กลีบดอกสีขาว.....25. ขยี้มดินหมา *Ipomoea pes-tigridis*
- 28ข. ขอบใบเรียบ ไม่หยักเป็นแฉก
- 30ก. กลีบดอกสีขาว.....45. จิงจ้อผี *Jacquemontia paniculata*
- 30ข. กลีบดอกสีเหลืองหรือสีเหลืองอ่อน ใจกลางดอกสีม่วง หรือสีเข้ม
- 31ก. ใจกลางดอกสีม่วง
- 32ก. แผ่นใบรูปหัวใจ โคนใบเรียบ.....46. จิงจ้อเล็ก *Ipomoea obscura*
- 32ข. แผ่นใบรูปขอบขนานแคบ โคนใบคล้ายคิงหูก
.....67. เถาตดหมา *Merremia tridentata*
- 31ข. ใจกลางดอกสีเหลือง
- 33ก. กลีบเลี้ยงปลายมน ขอบใบบริเวณโคนเรียบ
.....44. จิงจ้อนวล *Merremia hirta*
- 33ข. กลีบเลี้ยงปลายเรียวแหลมหรือยาวคล้ายหาง ขอบใบบริเวณโคนจักซี่ฟัน
.....67. เถาตดหมา *Merremia tridentata*
- 27ข. กลีบดอกสีม่วง หรือสีม่วงอมฟ้า
- 34ก. ช่อดอกมีใบประดับรูปร่างคล้ายจานรองรับ
.....71. เถาสองสี *Ipomoea pileata*
- 34ข. ช่อดอกไม่มีใบประดับรูปร่างคล้ายจานรองรับ
- 35ก. แผ่นใบมีเส้นใบสีม่วงแดง.....118. ม่วงสยาม *Ipomoea siamensis*
- 35ข. แผ่นใบมีเส้นใบสีเขียว
- 36ก. กลีบดอกสีม่วงอ่อนหรือสีฟ้า...45. จิงจ้อผี *Jacquemontia paniculata*
- 36ข. กลีบดอกสีม่วงหรือสีม่วงแดง ใจกลางดอกสีขาวหรือสีเข้ม
- 37ก. กลีบดอกสีม่วง ใจกลางดอกสีขาว ดอกบานกว้างมากกว่า 2 ซม.
.....38. เครือม่วง *Ipomoea congesta*

- 37ข. กลีบดอกสีม่วงแดง ใจกลางดอกสีม่วง ดอกบานกว้าง ไม่เกิน 2 ซม.
 38ก. ลำต้นและใบมีขนแข็งสีน้ำตาลเหลืองหนาแน่น
109. ผันแสหน่า *Argeria capitiformis*
 38ข. ลำต้นค่อนข้างเกลี้ยง แผ่นใบมีขนสั้นๆ
159. หน้าดอกขน *Ipomoea triloba*
 26ข. ดอกบานไม่มีแถบเส้นกลีบดอกพาดเป็นแฉกรูปดาว ดอกขนาดเล็ก ผลแบนและ
 แผ่นเป็นปีก.....30. ข้าวสารค่าง *Cardiopteris quinqueloba*
 17ข. ลำต้นไม่มีน้ำยาง
 39ก. แผ่นใบลดรูปเป็นเกล็ด มีกิ่งรูปร่างคล้ายเข็มทำหน้าที่คล้ายใบ
137. สามสิบ *Asparagus racemosus*
 39ข. แผ่นใบไม่ลดรูป
 40ก. ใบเรียงตรงข้าม
 41ก. ลำต้นและกิ่งมีหนาม.....72. เถาหนามเหลี่ยม *Nyctanthes aculeata*
 41ข. ลำต้นและกิ่งไม่มีหนาม
 42ก. ช่อดอกมีใบประดับคล้ายปีกเรียงเป็นวงรองรับ
116. แผงเครือ *Sphenodesme mollis*
 42ข. ช่อดอกไม่มีใบประดับคล้ายปีกเรียงเป็นวงรองรับ
 43ก. ดอกออกเป็นช่อแน่นรูปทรงกระบอกคล้ายหางกระรอก
 44ก. ผลมีครีบ 4 ครีบ.....40. เครืออวดเชือก *Combretum latifolium*
 44ข. ผลไม่มีครีบ.....61. เตินตั้ง *Calycopteris floribunda*
 43ข. ช่อดอกไม่เป็นรูปทรงกระบอก
 45ก. ลำต้นและกิ่งอ่อนเป็นสันตามยาว 4 สัน เค้นซัด ผลมีกระเปาะหุ้ม
9. กระดุกกบ *Hymenopyramis brachiata*
 45ข. ลำต้นและกิ่งอ่อนไม่เป็นสันตามยาว 4 สัน ผลไม่มีกระเปาะหุ้ม
 46ก. กลีบดอกสีขาว

- 47ก. กลีบดอกรูปแถบแคบ หลอดกลีบดอกสีส้ม ผลแบบผลสด
142. ไล่ไก่ *Jusminum funale*
 47ข. กลีบดอกรูปหัวใจ หลอดกลีบดอกสีขาว ผลแบบผลแห้งแล้วแตก
205. หนามเฒ่าขาว *Thunbergia fragrans*
 46ข. กลีบดอกสีม่วง สีเขียวหรือสีชมพู
 48ก. กลีบดอกสีเขียว.....16. กำแพงเจ็ดชั้น *Salacia chinensis*
 48ข. กลีบดอกสีม่วงหรือสีม่วงแดง หรือสีชมพู
 49ก. กลีบดอกรูปปากแตร หลอดกลีบดอกใหญ่
125. รวงจี๊ด *Thunbergia laurifolia*
 49ข. กลีบดอกรูปดอกเข็ม หลอดกลีบดอกแคบ
205. ชมพูสวนฝั่ง *Thunbergia fragrans*
 40ข. ใบเรียงสลับหรือเรียงเวียน
 50ก. ช่อดอกแบบช่อเชิงลดมีกาบ.....114. พลุช้าง *Scindapsus officinalis*
 50ข. ช่อดอกไม่เป็นแบบช่อเชิงลดมีกาบ
 51ก. แผ่นใบมีปลายแยกเป็นสองแฉกลึก คล้ายใบแฝด
 52ก. เถาแบนและหยักเป็นลอนคล้ายบันได
10. กระไดลิง *Bauhinia scandens*
 52ข. เถาไม่หยักเป็นลอนคล้ายบันได
 53ก. กลีบดอกสีเขียว ปลายแฉกใบแหลม
140. แสงพันเถา *Bauhinia pulla*
 53ข. กลีบดอกสีขาวหรือสีเหลือง ปลายแฉกใบมน
41. โศคลาน *Bauhinia ornata*
 51ข. แผ่นใบมีขอบเรียบหรือหยักเป็นหลายแฉก ไม่คล้ายไม้แฝด
 54ก. ขอบใบหยักเป็นแฉกลึก 3-5 แฉก
 55ก. กลีบดอกสีขาว

- 56ก. ลำต้นและใบมีขนเหนียว ดอกมีใบประดับแตกแขนงเป็นริ้ว
.....13.กระถกรก *Passiflora foetida*
- 56ข. ลำต้นและใบไม่มีขนเหนียว
- 57ก. ขอบใบมีต่อม แผ่นใบเกลี้ยง.....60.ตำลึง *Cocinia grandis*
- 57ข. ขอบใบไม่มีต่อม แผ่นใบมีขนสาก
.....31.ขี้กาแดง *Gymnopetalum integrifolium*
- 55ข. กลีบดอกสีเหลือง
- 58ก. กลีบเลี้ยงเป็นกระเปาะและมีต่อมบน ใจกลางดอกสีม่วง
.....117.ผักขำ *Momordica cochinchinensis*
- 58ข. กลีบเลี้ยงไม่มีต่อมบน
- 59ก. ใบหยักเป็นแฉกลึกเกือบถึงโคนใบ ผลมีผิวขรุขระ
.....121.มะระขี้เทย *Momordica charantia*
- 59ข. ใบหยักเป็นแฉกลึกน้อย ผลมีผิวเรียบ
.....63.แตงหนู *Zehneria marginata*
- 54ข. ขอบใบเรียบ
- 60ก. ดอกออกเป็นช่อกระจุกแน่น.....59.ตานหม่อน *Vernonia elliptica*
- 60ข. ดอกไม่เป็นช่อกระจุกแน่น
- 61ก. กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาวมากกว่า 1 ซม.
.....203.หนอนตาย *Aristolochia pierrei*
- 61ข. กลีบดอกแยกจากกัน หรือเชื่อมติดกันที่โคนสูงไม่เกิน 1 ซม.
- 62ก. เส้นใบแบบรูปฝ่ามือ
- 63ก. แผ่นใบรูปไข่ เส้นใบ 3 เส้น กิ่งมีหนามแหลม
.....206.หนามเล็บเหยี่ยว *Ziziphus oenoplia*
- 63ข. แผ่นใบรูปหัวใจ เส้นใบมากกว่า 3 เส้น กิ่งไม่มีหนาม
.....204.หนอนตายหยาก *Stemona tuberosa*

- 62ข. เส้นใบแบบขนนก
- 64ก. ลำต้นมีขนแข็งกระจายทั่ว ผลมี 3 พู และมีขนแข็งกระจายทั่ว
.....213.ห่านสติ๊ด *Cnesmone laotica*
- 64ข. ลำต้นไม่มีขนแข็ง
- 65ก. กิ่งอ่อนเกลี้ยง.....133.ส้มต้นดาน *Cissus hastata*
- 65ข. กิ่งอ่อนมีขนสั้นนุ่มปกคลุมหนาแน่น
- 66ก. กลีบดอกรูปคนโท ดอกเกิดเป็นช่อยาว 1-2 ซม.
.....79.นางจอก *Cansjera rheedii*
- 66ข. กลีบดอกไม่เป็นรูปคนโท ดอกเกิดเป็นกระจุก
.....120.มะกาเครือ *Bridelia stipularis*

1ข. ไม้พุ่ม ไม้ล้มลุก หรือพืชที่ทอดคนอนเล็กน้อย

- 67ก. พืชสร้างสปอร์สำหรับการสืบพันธุ์ ไม่มีดอกและผล
- 68ก. ใบเดี่ยว.....19.กูดใบบัว *Helmionitis arifolia*
- 68ข. ใบประกอบ
- 69ก. สปอร์เกิดรวมกันเป็นกลุ่มรูปทรงกระบอกที่ปลายกิ่ง
.....95.ผักควา *Selaginella ostenfeldii*
- 69ข. สปอร์เกิดบนแผ่นใบ
- 70ก. สปอร์เกิดกระจายทั่วไปได้แผ่นใบ
.....18.กูดก้านแดง *Thelypteris truncata*
- 70ข. สปอร์เกิดที่ขอบใบ
- 71ก. สปอร์เกิดเป็นแถวยาวต่อเนื่องตลอดขอบใบ
.....20.กูดหางค่าง *Pteris biaurita*
- 71ข. สปอร์ไม่เกิดเป็นแถวยาวต่อเนื่องกันตลอดขอบใบ

- 72ก. ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ใบย่อยรูปพัดแกมรูปขอบขนาน
.....210.หางนาคบก *Adiantum caudatum*
- 72ข. ใบประกอบแบบขนนกสี่ชั้น แฉกใบย่อยเล็กคล้ายผักชี
.....50.โชนผี *Cheilanthes tenuifolia*
- 67ข. พืชมีดอกและผล สำหรับการสืบพันธุ์
- 73ก. พืชเบียน ขึ้นตามรากพืชอื่น ดอกมีก้านชูยาว ไม่มีแผ่นใบ
.....52.ดอกดินแดง *Aeginetia indica*
- 73ข. ไม่เป็นพืชเบียน มีลำต้น ดอก และใบเด่นชัด
- 74ก. เส้นใบเรียงตัวขนานกัน เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว
- 75ก. แผ่นใบรูปก้นปึกมีก้านใบติดลึกเข้ามาในแผ่นใบ
.....81.บอน *Colocasia esculenta*
- 75ข. แผ่นใบไม่เป็นแบบรูปก้นปึก
- 76ก. ใบเรียงเวียนคู่คล้ายบัน ไควนรอบต้น กาบใบเป็นปลอกหุ้มลำต้น
.....218.เอื้องหมายนา *Costus speciosus*
- 76ข. ใบเรียงสลับหรือเรียงตรงข้าม
- 77ก. ดอกมีขนาดเล็กมาก กลีบดอกลดรูป อยู่ภายในใบประดับเป็นเกล็ดขนาดเล็ก ใบ
ส่วนมากรูปแถบแคบยาวคล้ายริบบิ้น
- 78ก. ลำต้นมีข้อปล้องไม่ชัดเจน ส่วนมากตันและเป็นสัน 3 สัน ใบเรียงตัวเป็น 3 แถว
- 79ก. ช่อดอกเกิดเป็นกระจุกที่ปลายยอด
- 80ก. ช่อดอกมีดอกย่อยเกิดเรียงกันเป็นกลุ่มหลวมๆ ไม่นาน ช่อดอกสีน้ำตาล
กาบใบมีขนยาว.....193.หญ้าหนวดแมว *Bulbostylis barbata*
- 80ข. ช่อดอกมีดอกย่อยเกิดเรียงกันเป็นกลุ่มกลมแน่น ช่อดอกสีเขียวหรือสีขาว
กาบใบไม่มีขนยาว
- 81ก. ช่อดอกสีเขียว ขนาดใหญ่กว่า 1 ซม. ช่อดอกย่อยมีดอกย่อยมากกว่า 2
ดอก.....217.แห้วหมูหิน *Cyperus dubius*

- 81ข. ช่อดอกสีขาว ขนาดเล็กกว่า 1 ซม. ช่อดอกย่อยมี 1-2 ดอกย่อย
.....167.หญ้าคุ้มหู *Kyllinga nemoralis*
- 79ข. ช่อดอกเกิดเป็นช่อประกอบแตกแขนงคล้ายนิ้วมือ
- 82ก. ใบมักเกิดกระจายเรียงไปตามลำต้น กาบใบเป็นปลอกหุ้มลำต้น
.....191.หญ้าสามคม *Scleria levis*
- 82ข. ใบมักเกิดเป็นกระจุกที่โคนต้น
- 83ก. ช่อดอกย่อยค่อนข้างกลม มีกาบช่อดอกเรียงเวียนรอบแกนกลาง
.....171.หญ้านิวหนู *Fimbristylis dichotoma*
- 83ข. ช่อดอกย่อยแบน มีกาบช่อดอกเรียงสลับ
- 84ก. ช่อดอกย่อยเกิดเรียงกันเป็นช่อแขนงรูปทรงระบอก
85ก. ช่อแขนงรูปทรงระบอกมีช่อดอกย่อยเกิดเรียงกันหลวมๆ ช่อดอก
ย่อยกว้างน้อยกว่า 1 มม.
.....5.กรังกาป่า *Cyperus cyperoides*
- 85ข. ช่อแขนงรูปทรงระบอกยาว โคนแคบมีช่อดอกย่อยเกิดเรียงกันแน่น
ช่อดอกย่อยกว้างมากกว่า 1 มม.
.....200.หญ้าเหลียม *Cyperus cyperinus*
- 84ข. ช่อดอกย่อยเกิดกระจายไม่เรียงกันเป็นรูปทรงระบอก
- 86ก. ลำต้นมีสัน สันแผ่เป็นปีก
.....192.หญ้าสามเหลี่ยม *Cyperus trialatus*
- 86ข. สันที่ลำต้นไม่แผ่เป็นปีก
- 87ก. ลำต้นใต้ดินเป็นหัวกลมและมีกลิ่นหอม
.....202.หญ้าแห้วหมู *Cyperus rotundus*
- 87ข. ลำต้นใต้ดิน ไม่มีหัว
- 88ก. ช่อดอกแบบช่อประกอบแตกช่อแขนงย่อยมากกว่า 2 ครั้ง
- 89ก. ช่อดอกย่อยสีเขียว แกนกลางช่อดอกย่อยไม่แผ่เป็นปีก

-162.หญ้าตีนกา *Cyperus laxus*
- 89ข. ช่อดอกย่อยสีน้ำตาล หรือสีม่วงแดง แกนกลางช่อดอกย่อยแผ่เป็นปีก
- 90ก. ช่อแขนงมีช่อดอกย่อยเกิดห่างๆกัน ช่อดอกย่อยเรียวยาวเล็ก กว้างไม่เกิน 1 มม.3.กกดอกหญ้า *Cyperus distans*
- 90ข. ช่อแขนงมีช่อดอกย่อยเกิดเป็นกลุ่มแน่น ช่อดอกย่อยกว้างมากกว่า 1 มม.1.กก *Cyperus exaltatus*
- 88ข. ช่อดอกแบบช่อเดี่ยวแตกช่อแขนงย่อย 1-2 ครั้ง
- 91ก. ช่อดอกย่อยขนาดใหญ่กว้างมากกว่า 2.5 มม. กาบช่อดอกย่อยปลายแหลม
.....2.กกดอกแบน *Cyperus compressus*
- 91ข. ช่อดอกย่อยขนาดเล็กกว่า กว้างน้อยกว่า 2.5 มม. กาบช่อดอกย่อยปลายมน
.....4.กกทราย *Cyperus iria*
- 78ข. ลำต้นมีข้อปล้องชัดเจน ส่วนมากกลวง (ยกเว้นแฉมหलगงและเลา) ใบเรียงตัวเป็น 2 แถว
- 92ก. ช่อดอกออกเป็นช่อเดี่ยวๆ
- 93ก. ช่อดอกมีขนยาวนุ่มสีขาวหนาแน่น156.หญ้าคา *Imperata cylindrica*
- 93ข. ช่อดอกไม่มีขนยาวนุ่มสีขาวหนาแน่น
- 94ก. ช่อดอกย่อยฟูพอง รูปร่างคล้ายแปรงล้างขวดหรือ หางกระรอก
- 95ก. แผ่นใบรูปใบหอก ลำต้นทอดเลื้อยสั้นๆ ช่อดอกย่อยมีรวงค้ำแข็งที่ปลาย
.....210.หญ้าแหวน *Perotis indica*
- 95ข. แผ่นใบรูปแถบ ลำต้นแตกเป็นกอ ช่อดอกย่อยมีรวงค้ำแข็งรองรับที่โคน
- 96ก. ดอกแก่จะร่วงเฉพาะช่อดอกย่อย มีรวงค้ำแข็งติดอยู่ที่แกนกลาง
.....198.หญ้าหางหมาจิ้งจอก *Setaria parviflora*
- 96ข. ดอกแก่ช่อดอกย่อยจะร่วงทั้งรวงค้ำแข็งแต่แกนกลาง
.....148.หญ้าจรจบ *Pennisetum polystachyon*
- 94ข. ช่อดอกย่อยไม่ฟูพอง รูปร่างไม่คล้ายแปรงล้างขวดหรือ หางกระรอก

- 97ก. ช่อดอกย่อยมีรวงค้ำแข็งยาวที่ปลาย
- 98ก. รรวงค้ำแข็งยาวมากกว่า 3 ซม. รรวงค้ำมีขนสีน้ำตาลทอง
.....194.หญ้าหนวดฤๅษี *Heteropogon contortus*
- 98ข. รรวงค้ำแข็งยาวไม่เกิน 3 ซม. รรวงค้ำเกลี้ยง
- 99ก. ลำต้นและกิ่งก้านเรียวยาวเล็ก กาบช่อดอกย่อยเป็นเยื่อบาง
.....176.หญ้าไผ่หยอง *Pogonatherum paniceum*
- 99ข. ลำต้นและกิ่งก้านขนาดใหญ่กว่า กาบช่อดอกย่อยเหนียวหนาเหนียวคล้ายหนัง
.....173.หญ้าปล้องลาย *Shima nervosum*
- 97ข. ช่อดอกย่อยไม่มีรวงค้ำแข็งยาวที่ปลาย
- 100ก. หญ้าขนาดเล็กสูงไม่เกิน 20 ซม. ช่อดอกขนาดเล็กมากรูปร่างคล้ายเข็ม
.....152.หญ้าเข็ม *Microchloa indica*
- 100ข. หญ้าขนาดใหญ่กว่าสูงมากกว่า 20 ซม. ช่อดอกมีขนาดใหญ่กว่า
- 101ก. ช่อดอกย่อยรูปร่างคล้ายข้าวเปลือก
.....29.ข้าวป่า *Oryza meyeriana subsp. granulata*
- 101ข. ช่อดอกย่อยรูปร่างไม่เหมือนข้าวเปลือก ช่อดอกย่อยเกิดเรียงต่อกันเป็นข้อๆรูปทรงกระบอก
.....195.หญ้าหลังเรียบ *Mnesithea glandulosa*
- 92ข. ช่อดอกออกเป็นช่อแขนงเรียงเป็นรูปนิ้วมือหรือคล้ายนิ้วมือ
- 102ก. ช่อดอกย่อยมีรวงค้ำที่ปลาย
- 103ก. ช่อดอกย่อยเกิดบนแกนกลางทุกด้าน ช่อดอกย่อยเมื่อแก่ปลายจะเปิดแยกจากกัน
.....151.หญ้าข้าวเปลือก *Arundinella setosa*
- 103ข. ช่อดอกย่อยเกิดบนแกนกลางด้านเดียว ปลายช่อดอกย่อยไม่เปิดแยกจากกันเมื่อแก่
- 104ก. ช่อดอกสีเขียว ช่อแขนงเป็นก้านแข็ง ปลายช่อแขนงเป็นติ่งแหลม ช่อดอกย่อยมีรวงค้ำสั้นและแข็ง

-175.หญ้าปากควาย *Dactyloctenium aegyptium*
- 104ข.ช่อดอกสีม่วงแดง ช่อแขนงไม่เป็นก้านแข็ง ปลายไม่เป็นติ่งแหลม ช่อดอกย่อยมีรยางค์ยาว.....182.หญ้าฝรั่ง *Chloris barbata*
- 102ก.ช่อดอกย่อยไม่มีรยางค์ที่ปลาย
- 105ก.ช่อดอกย่อยแบนข้าง มีช่อดอกย่อยมากกว่า 2 ดอก
-163.หญ้าตีนกา *Eleusine indica*
- 105ข.ช่อดอกย่อยไม่แบนข้าง หรือเป็นรูปเลนส์ มีช่อดอกย่อย 1-2 ดอก
- 106ก.ช่อดอกย่อยรูปร่างกลม
- 107ก.ช่อดอกย่อยมีขนยาวที่ขอบ
-199.หญ้าเห็บ *Paspalum conjugatum*
- 107ข.ช่อดอกย่อยเกลี้ยง
-170.หญ้านมหนอน *Paspalum orbiculare*
- 106ข.ช่อดอกย่อยรูปไข่หรือรูปรี
- 108ก.โคนช่อดอกมีขน
-165.หญ้าตีนนกก้านขน *Digitaria longiflora*
- 108ข.โคนช่อดอกเกลี้ยง
- 109ก.กาบช่อดอกย่อยมีขนหนาแน่น
-164.หญ้าตีนนก *Digitaria bicornis*
- 109ข.กาบช่อดอกย่อยเกลี้ยงหรือมีขนประปราย
- 110ก.แกนกลางช่อดอกและโคนช่อแขนงมีขนยาว
-172.หญ้าปล้องข้าว *Digitaria ciliaris*
- 110ข.แกนกลางช่อดอกและโคนช่อแขนงเกลี้ยง
- 111ก.ช่อดอกย่อยเมื่อแก่สีน้ำตาล.....166.หญ้าตีนนกดอกชิด *Digitaria thwaitesii*
- 111ข.ช่อดอกย่อยเมื่อแก่สีเหลืองอ่อนหรือขาว
-179.หญ้าแพรก *Cynodon dactylon*

- 92ค.ช่อดอกออกเป็นช่อแยกแขนง หรือช่อกระจุก
- 112ก.หญ้าขนาดใหญ่ สูงมากกว่า 1 ม. ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงขนาดใหญ่ ยาวมากกว่า 30 ซม.
- 113ก.ช่อดอกและช่อดอกย่อยมีขนยาวคล้ายไหม
- 114ก.โคนช่อดอกมีขนยาวสีขาวหนาแน่น
-127.เตา *Saccharum spontaneum*
- 114ข.โคนช่อดอกเกลี้ยง
- 115ก.ลำต้นตัน ใบรูปแถบยาว
-36.แวมหลวง *Saccharum arundinaceum*
- 115ข.ลำต้นกลวง ใบรูปใบหอก
-35.แวม *Phragmites vallatoria*
- 113ข.ช่อดอกและช่อดอกย่อยไม่มีขนยาวคล้ายไหม
-56.ตองกง *Thysanolaena latifolia*
- 112ข.หญ้าขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงไม่เกิน 1 ม. ช่อดอกยาวไม่เกิน 30 ซม.
- 116ก.ช่อดอกย่อยมีขนสีชมพูหรือสีม่วงแดงหนาแน่น
-160.หญ้าดอกชมพู *Melinis repens*
- 116ข.ช่อดอกย่อยไม่มีขนสีชมพูหรือสีม่วงแดงหนาแน่น
- 117ก.ช่อแขนงเรียงรอบแกนกลางเป็นชั้นๆ คล้ายฉัตร
- 118ก.ช่อดอกย่อยมีรยางค์ที่ปลาย
-178.หญ้าหุ้งชู *Chrysopogon orientalis*
- 118ข.ช่อดอกย่อยไม่มีรยางค์ที่ปลาย
- 119ก.ช่อดอกย่อยสีม่วงแดง ช่อดอกย่อยเกิดเป็นกลุ่มมี 3 ช่อ
-158.หญ้าเจ้าชู้ *Chrysopogon aciculatus*
- 119ข.ช่อดอกย่อยสีเขียวอมเทา
-187.หญ้าลู่ม *Sporobolus diander*

- 117ข. ช่อแขนงเรียงสลับหรือเรียงกระจายบนแกนกลาง
 120ก. ช่อแขนงย่อยมีกาบหุ้มช่อดอกรูปร่างคล้ายใบรองรับ
177. หญ้าพริกพราน *Apluda mutica*
- 120ข. ช่อแขนงย่อยไม่มีกาบหุ้มช่อดอกรูปร่างคล้ายใบรองรับ
 121ก. ช่อดอกย่อยมีริยางค์ที่ปลาย
 122ก. แผ่นใบรูปใบหอกกว้าง มีเส้นใบตามขวาง
153. หญ้าไข่แมงดา *Oplismenus compositus*
- 122ข. แผ่นใบรูปแถบยาว ไม่มีเส้นใบตามขวาง
181. หญ้ายุง *Capillipedium parviflorum*
- 121ข. ช่อดอกย่อยไม่มีริยางค์ที่ปลาย
 123ก. ช่อดอกย่อยแบนข้าง มีดอกย่อยมากกว่า 2 ดอก
 124ก. ช่อดอกร่วงจากด้านล่างไปด้านบน ช่อดอกสีเขียว
 แกมเทา ช่อดอกย่อยยาวมากกว่า 3 มม.
147. หญ้าโกรกเขียว *Eragrostis atrovirens*
- 124ข. ช่อดอกร่วงจากด้านบนลงมาด้านล่าง ช่อดอกสีม่วง
 แดงหรือสีเขียวอมชมพู ช่อดอกย่อยยาวไม่เกิน 3
 มม.154. หญ้าไข่เห็บเล็ก *Eragrostis tenella*
- 123ข. ช่อดอกย่อยรูปร่างกลม มีดอกย่อยไม่เกิน 2 ดอก
 125ก. ช่อดอกแบบช่อประกอบ แตกช่อแขนงย่อยครั้งเดียว
 และเรียงสลับบนแกนกลาง
- 126ก. แกนช่อแขนงมีช่อดอกย่อยเรียงอัดกันแน่นเป็นสามแถว
169. หญ้านกสีชมพู *Echinochloa colonum*
- 126ข. แกนช่อแขนงมีช่อดอกย่อยเรียงสลับ ไม่อัดกันแน่น
189. หญ้าสลอด *Brachiaria subquadriflora*
- 125ข. ช่อดอกแบบช่อประกอบซ้อน แตกช่อแขนงย่อยหลายครั้ง
- 127ก. ช่อดอกย่อยโป่งด้านเดียว
157. หญ้าจืด *Cyrtococcum accrescens*
- 127ข. ช่อดอกย่อยไม่โป่งด้านเดียว
 128ก. กาบช่อดอกย่อยสั้นกว่าความยาวช่อดอกย่อย
183. หญ้าละมาน *Ottochloa nodosa*
- 128ข. กาบช่อดอกย่อยยาวกว่าหรือยาวเท่ากับความยาวช่อดอกย่อย
 129ก. แผ่นใบรูปแถบ ช่อดอกเกิดเป็นกระจุกที่ปลายช่อแขนง ช่อดอก
 ไม่โค้งงอ
155. หญ้าไข่เห็บหลวง *Panicum notatum*
- 129ข. แผ่นใบรูปไข่แกมรูปใบหอก ช่อดอกไม่เกิดเป็นกระจุกที่
 ปลายช่อแขนง ช่อดอกมักโค้งงอ
174. หญ้าปล้องอ้อ *Panicum auritum*
- 77ข. ดอกมีขนาดใหญ่ กลีบดอกสมบูรณ์
 130ก. ช่อดอกแบบช่อเชิงลดมีกาบ
 131ก. ขอบใบเรียบ113. พรหมตีนสูง *Aglaonema tenuipes*
- 131ข. ขอบใบหยักเป็นแฉก
 132ก. กาบรองช่อดอกสีน้ำตาลแดง และบิดเป็นเกลียว ก้านใบและแผ่นใบมี
 หนาม104. ผักหนาม *Lasia spinosa*
- 132ข. กาบรองช่อดอกสีเขียวหรือสีเหลืองอ่อน ไม่บิดเป็นเกลียว ก้านใบและแผ่น
 ใบไม่มีหนาม83. นกกเตี้ย *Pseudodracontium harmandii*
- 130ข. ช่อดอกไม่เป็นแบบช่อเชิงลดมีกาบ
 133ก. แผ่นใบกางแผ่ขนานไปกับพื้น
 134ก. ดอกออกเป็นช่อยาว 20-40 ซม. มีดอกย่อยจำนวนมาก กลีบดอกสีขาว
 โคนกลีบมีเดือยรูปทรงกระบอก
78. นางกราย *Habenaria lindleyana*

- 134ข. ดอกออกเป็นช่อสั้นๆ ติดพื้น มีดอกย่อยทยอยบานครั้งละ 1 ดอก
- 135ก. ดอกสีขาว.....90.เปราะป่า *Kaempferia roscoeana*
- 135ข. ดอกสีม่วงแดงหรือสีม่วง.....91.เปราะป่า *Kaempferia pulchra*
- 133ข. แผ่นใบไม่กางแผ่ขนานไปกับพื้น
- 136ก. ช่อดอกเป็นรูปทรงกระบอกแน่น ยาว มีใบประดับเรียงซ้อนกันหลายชั้น.....7.กระเจียวขาว *Curcuma paviflora*
- 136ข. ช่อดอกไม่เป็นรูปทรงกระบอกแน่น
- 137ก. กลีบดอกสีเหลืองสดหรือสีเหลืองอ่อน
- 138ก. ดอกออกที่ปลายยอด กลีบดอกสีเหลืองสด เกสรเพศผู้ปลายแผ่เป็นแฉก.....27.ขำลิง *Globba sp.*
- 138ข. ดอกเกิดที่ซอกกาบใบ กลีบดอกสีเหลืองอ่อนมีแต้มสีส้ม.....8.กระชายป่า *Boesenbergia sp.*
- 137ข. กลีบดอกสีอื่น
- 139ก. กลีบดอกสีขาว
- 140ก. กลีบดอกแยกเป็นอิสระ.....196.หญ้าหัวกระชาย *Chlorophyllum laxum*
- 140ข. กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด
- 141ก. ดอกออกเป็นช่อกระจะ มีก้านช่อดอกยาว 10-12 ซม. ก้านช่อดอกมีใบประดับ.....128.ว่านงูนาง *Geodorum recurvum*
- 141ข. ดอกเป็นช่อแน่นเกิดที่พื้นตามโคนต้น.....24.ขมิ้นดิน *Curcuma sp.*
- 139ข. กลีบดอกสีม่วง
- 142ก. ช่อดอกมีกาบรองช่อดอกรูปร่างคล้ายเรือหรือมีกลุ่มใบประดับที่เรียงเหลื่อมซ้อนกันรองรับ

- 143ก. ช่อดอกมีใบประดับเรียงเหลื่อมซ้อนกันเป็นแถบคล้ายพัด ก้านชูเกสรเพศผู้มีขน.....197.หญ้าหัวรากน้อย *Cyanotis cristata*
- 143ข. ช่อดอกไม่มีใบประดับเรียงเหลื่อมซ้อนกันเป็นแถบคล้ายพัด ก้านชูเกสรเพศผู้เกลี้ยง.....99.ผักปลาบ *Commelina bengalensis*
- 142ข. ช่อดอกไม่มีกาบรองช่อดอกรูปร่างคล้ายเรือหรือมีกลุ่มใบประดับที่เรียงเหลื่อมซ้อนกันรองรับ
- 144ก. ดอกเป็นช่อแน่นและมีขน เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 6 อัน.....100.ผักปลาบข้าง *Floscopa scandens*
- 144ข. ดอกไม่เป็นช่อแน่นและเกลี้ยง เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 2-3 อัน.....17.กินกุ่มน้อย *Murdannia nudiflora*
- 74ข. เส้นใบเรียงแบบร่างแห เป็นพืชใบเลี้ยงคู่
- 145ก. ใบเดี่ยว
- 146ก. ใบเรียงสลับหรือเรียงเวียน
- 147ก. ใบหยักเป็นแฉกลึก
- 148ก. ใบหยักเป็นสองแฉกลึกเท่าๆกัน คล้ายใบแฝด.....139.เลี้ยวพ้อม *Bauhinia viridescens*
- 148ข. ใบหยักมากกว่าสองแฉก
- 149ก. กลีบดอกสีชมพู.....32.ขี้ครอก *Urena lobata*
- 149ข. กลีบดอกสีขาว.....85.ปอแฉก *Hibiscus lobatus*
- 149ค. กลีบดอกสีเหลือง.....49.ชะมด *Hibiscus surattensis*
- 149ง. กลีบดอกสีส้ม.....87.ปอบิด *Helicteres isora*
- 147ข. ใบไม่หยักเป็นแฉกลึก
- 150ก. ทุกส่วนของลำต้นมีน้ำยางหรือของเหลวเมื่อมีบาดแผล

- 151ก. ดอกขนาดเล็กเกิดภายในหน่วยผล ที่เกิดตามซอกใบ
.....**54. เตื่อน้ำ** *Ficus ischnopoda*
- 151ข. ดอกเกิดเป็นช่อกระจุกแน่นที่ปลายยอด
.....**180. หูย้า่าง** *Euphorbia heterophylla*
- 150ข. ไม่มีน้ำยาง
- 152ก. ลำต้นและกิ่งมีหนาม.....**23. เกี้ยวไก่** *Capparis echinocarpa*
- 152ข. ลำต้นและกิ่งไม่มีหนาม
- 153ก. ลำต้นและกิ่งขอบแผ่เป็นปีก
.....**214. หิงเม่นน้อย** *Crotalaria alata*
- 153ข. ลำต้นและกิ่งขอบเรียบไม่แผ่เป็นปีก
- 154ก. ลำต้นและใบมีขนรูปดาวสีขาวปกคลุมหนาแน่น
.....**48. เจตพังคี** *Cladogynos orientalis*
- 154ข. ลำต้นและใบไม่มีขนรูปดาวสีขาวปกคลุม
- 155ก. ใบมีขนาดเล็ก รูปขอบขนานยาวไม่เกิน 1.5 ซม.
ดอกห้อยลงด้านล่าง เรียงอยู่ใต้แผ่นใบ
.....**169. หูย้าใต้ใบ** *Phyllanthus urinari*
- 155ข. ใบขนาดใหญ่กว่ายาวมากกว่า 1.5 ซม. ดอกไม่ห้อย
ลงด้านล่างแผ่นใบ
- 156ก. แผ่นใบอวบน้ำ ด้านล่างมีสีม่วงแดง
.....**129. ว่านมหากาฬ** *Gynura pseudochina*
- 156ข. แผ่นใบแตกต่างจากข้อแรก
- 157ก. ช่อดอกเป็นช่อรูปทรงกระบอก
- 158ก. ช่อดอกสีชมพูเข้มหรือสีม่วงแดง ดอกออกเป็นช่อแน่น ใบ
รูปไข่แกมรูปขอบขนาน
.....**143. หงอนไก่ไทย** *Celosia argentea*

- 158ข. ช่อดอกสีเขียว ดอกออกเป็นช่อหลวมๆ ใบรูปสี่เหลี่ยมข้าว
หลามตัดหรือรูปไข่
.....**93. ผักขม** *Amaranthus viridis*
- 157ข. ช่อดอกไม่เป็นช่อรูปทรงกระบอก
- 159ก. ดอกมีกลีบดอกแบบดอกถั่ว
.....**190. หูย้าสองปล้อง** *Desmodium velutinum*
- 159ข. กลีบดอกไม่เป็นแบบดอกถั่ว
- 160ก. ดอกเกิดเป็นช่อกระจุกแน่น
- 161ก. ก้านช่อดอกโค้งงอห้อยลง
.....**96. ผักค้ออ่อน** *Crassocephalum crepidioides*
- 161ข. ก้านช่อดอกตั้งขึ้น
- 162ก. ช่อกระจุกยาวมากกว่า 1 ซม. กลีบเลี้ยงเกลี้ยง
ใบบริเวณปลายกิ่ง โคนใบมักโอบหุ้มลำต้น
.....**215. หูปลาช่อน** *Emilia sonchifolia*
- 162ข. ช่อกระจุกยาวไม่เกิน 8 มม. กลีบเลี้ยงมีขน.
.....**184. หูย้าละออง** *Vernonia cinerea*
- 160ข. ดอกไม่เป็นช่อกระจุกแน่น
- 163ก. กลีบดอกสีเหลือง
- 164ก. ผลมีกระเปาะหุ้ม
.....**76. โทงเทง** *Physalis minima*
- 164ข. ผลไม่มีกระเปาะหุ้ม
- 165ก. กิ่งและใบมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม
หนาแน่น กลีบดอกเป็นรูปลิ้นเล็กๆ มี
มากกว่า 5 กลีบ
.....**86. ปอเต่าไห้** *Enkleia siamensis*

- 165ข. กิ่งและใบค่อนข้างเกลี้ยงหรือมีขนกระจายห่างๆ กลีบดอก
ขนาดใหญ่กว่า มีไม่เกิน 5 กลีบ
- 166ก. กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาวรูปประฆัง
.....51. ชุ่มกระต่าย *Blinkworthia lycioides*
- 166ข. กลีบดอกไม่เชื่อมติดกันเป็นหลอด หรือเชื่อมติดกันที่โคน
เล็กน้อย
- 167ก. กลีบดอก 4 กลีบ ผลเป็นรูปทรงกระบอกยาว ปลาย
แยกเป็นแฉก
- 168ก. ดอกบานกว้างไม่เกิน 1 ซม. ปลายกลีบดอกแหลม
.....75. เทียนนา *Ludwigia hyssopifolia*
- 168ข. ดอกบานกว้างมากกว่า 1 ซม. ปลายกลีบดอกมน
หรือเว้าคี่น
.....111. พญารากดำ *Ludwigia octovalvis*
- 167ข. กลีบดอก 5 กลีบ ผลไม่เป็นรูปทรงกระบอกยาว
ปลายไม่แยกเป็นแฉก
- 169ก. กลีบดอกเนื้อหนาแข็ง กิ่งอ่อนเกลี้ยง ผลแบบผล
สดมีเนื้อนุ่มน้ำ ผลสุกสีแดง
....58. ตานครบ *Erythroxylum cambodianum*
- 169ข. กลีบดอกเนื้อบางอ่อน กิ่งอ่อนมีขนรูปดาว ผล
แบบผลแห้งแล้วแตก
- 170ก. ใบรูปใบหอกแกมรูปแถบ แผ่นใบด้านล่าง
ค่อนข้างเกลี้ยง
.....150. หญ้าขัดใบยาว *Sida acuta*
- 170ข. ใบรูปสี่เหลี่ยมขนมเป็ยกปุ่นแกมรูปไข่ แผ่นใบ
ด้านล่างมีขนสีเทา...149. หญ้าขัด *Sida rhombifolia*

- 163ข. กลีบดอกสีม่วง สีฟ้าแกมม่วง หรือสีม่วงแดง หรือสีชมพู
- 171ก. ดอกมีขนาดเล็กประมาณ 1 มม. ดอกเกิดเป็นกระจุกกลมแน่นตาม
ซอกใบ.....88. ปันหิน *Boehmeria diffusa*
- 171ข. ดอกมีขนาดใหญ่กว่า 1 มม. ดอกไม่แน่น
- 172ก. ลำต้นและใบอวบน้ำและเปราะ กลีบดอกสีม่วงแดงหรือสีชมพู
เข้ม ดอกมีจะงอยหรือวงยาว
.....74. เทียนน้อย *Impatiens cf. muscicola*
- 172ข. ลำต้นและใบไม่อวบน้ำและไม่เปราะ กลีบดอกสีอื่น ดอกไม่มี
จะงอยหรือวงยาว
- 173ก. ลำต้นมีขนนุ่มคล้ายเส้นไหมปกคลุม กลีบดอกสีม่วงอมน้ำเงิน
หรือสีฟ้า ดอกบานมีแถบเส้นกลีบดอกพาดเป็นแฉกรูปดาว
.....84. ใบต่อก้าน *Evolvulus alsinoides*
- 173ข. ลำต้นมีขนรูปดาวปกคลุม กลีบดอกสีม่วง สีม่วงแดง ดอก
บานไม่มีแถบเส้นกลีบดอกพาดเป็นแฉกรูปดาว
- 173ค. ลำต้นเกลี้ยง กลีบดอกสีชมพู ไม่มีแถบเส้นกลีบดอกพาดเป็น
แฉกรูปดาว เกสรเพศผู้ติดกันเป็นรูปกรวยแหลม
.....43. จำเริญ *Ardisia crenata*
- 174ก. ขอบใบเรียบ.....33. ขี้ตู่ *Helicteres angustifolia*
- 174ข. ใบหยักซี่ฟัน.....28. ข้าวจี้เล็ก *Helicteres elongata*
- 146ข. ใบเรียงตรงข้าม
- 175ก. ทุกส่วนของลำต้นมีน้ำยางหรือของเหลวเมื่อมีบาดแผล
.....80. น้ำนมราชสีห์ *Euphorbia hirta*
- 175ข. ไม่มีน้ำยาง
- 176ก. ลำต้นและกิ่งเป็นสี่เหลี่ยม
- 177ก. ทุกส่วนของต้นมีขนเหนียว และกลิ่นหอมแรง

-122.แมงลักกา *Hyptis suaveolens*
 177ข. ทุกส่วนของต้น ไม่มีขนเหนียวและไม่มีกลิ่นหอม
 178ก. แผ่นใบรูปร่างค่อนข้างกลม ยาวมากกว่า 10 ซม. ขอบใบหยักเป็นแฉก
 ลึก 3-5 แฉก
112.พนมสวรรค์ *Clerodendrum paniculatum*
 178ข. แผ่นใบรูปไข่ ยาวไม่เกิน 10 ซม. ขอบใบไม่หยักเป็นแฉกลึก
 179ก. ไม้ล้มลุก ลำต้นและแผ่นใบอวบน้ำ
 180ก. กลีบเลี้ยงแผ่เป็นปีก ดอกขนาดใหญ่ ยาวมากกว่า 1 ซม.
130.แววมยุรา *Torenia fournieri*
 180ข. กลีบเลี้ยงไม่แผ่เป็นปีก ดอกขนาดเล็ก ยาวไม่เกิน 1 ซม.
144.หญังกาบหอยตัวเมีย *Lindernia crustacea*
 179ข. ไม้พุ่ม ลำต้นและแผ่นใบไม่อวบน้ำ
 181ก. กลีบดอกสีขาว โคนกลีบมีขนยาวหนาแน่น ดอกออกเดี่ยวๆ
 หรือเกิดเป็นกลุ่มมี 2-3 ดอก
6.กรดน้ำ *Scoparia dulcis*
 181ข. กลีบดอกสีอื่น โคนกลีบเกลี้ยง ดอกออกเป็นช่อ มีดอกย่อย
 จำนวนมาก
 182ก. ดอกออกเป็นช่อรูปทรงระบอกยาว
115.พันธุเจียว *Stachytarpheta indica*
 182ข. ดอกออกเป็นช่อกระจุกกลมแน่น
92.ผกากรอง *Lantana camara*
 176ข. ลำต้นและกิ่งไม้เป็นสีเหลี่ยม
 183ก. ใบเมื่อขยี้มีกลิ่นสาบ.....136.สาบเสือ *Chromolaena odorata*
 183ข. ใบเมื่อขยี้ไม่มีกลิ่นสาบ
 184ก. ช่อดอกแบบช่อกระจุกแน่น

- 185ก. ใบส่วนมากเกิดเป็นกระจุกที่โคนต้น
55.โตไม่รู้ล้ม *Elephantopus scaber*
 185ข. ใบไม่เป็นกระจุกที่โคนต้น
 186ก. กลีบดอกสีเหลืองสดหรือสีเหลืองอ่อน
 187ก. ดอกเป็นช่อกระจุกแน่นเกิดตามซอกใบ ก้านช่อดอกสั้นมาก
 หรือไม่มีก้านช่อดอก...98.ผักแครด *Synedrella nodiflora*
 187ข. ดอกเป็นช่อกระจุกแน่นเกิดที่ปลายยอด ก้านช่อดอกยาวมาก
62.ตีนตุ๊กแก *Tridax procumbens*
 186ข. กลีบดอกสีขาว
 188ก. ใบบ่อยระหว่างก้านใบ
186.หญังกากั่ว *Borreria laevicaulis*
 188ข. ใบบ่อยระหว่างก้านใบ
 189ก. ช่อดอกแบบช่อเชิงลดมีดอกย่อยเรียงอัดกันแน่นเป็นรูป
 ทรงระบอก ทุกส่วนของลำต้นมีขนอุยสีขาวกระจาย
 ทั่ว.....82.บานไม่รู้โรยป่า *Gomphrena celosioides*
 189ข. ช่อดอกแบบช่อกระจุก
 190ก. กลีบดอกวงนอกขนาดใหญ่กว่าวงใน ก้านใบสั้น
 มาก ยาวไม่เกิน 5 มม. ลำต้นและใบมีขนสาบ
15.กะเม็ง *Eclipta prostrata*
 190ข. กลีบดอกมีขนาดเท่าๆกัน ก้านใบยาวมากกว่า 5
 มม. ลำต้นและใบมีขนสั้นนุ่ม
145.หญังก่ำมะหี *Lagascea mollis*
 186ค. กลีบดอกสีม่วง
 191ก. ใบมีกลิ่นหอม ช่อดอกมีใบประดับรูปร่างคล้ายใบขนาดเล็กเรียงซ้อน
 กันแน่น.....11.กระต่ายจาม *Adenosma indiana*

- 191ข. ใบไม่มีกลิ่นหอม ช่อดอกไม่มีใบประดับรูปร่างคล้ายใบ
.....135.สาบแร้งสาบกา *Ageratum conyzoides*
- 184ข. ช่อดอกไม่เป็นช่อกระจุกแน่น
- 192ก. หูใบอยู่ระหว่างก้านใบ
- 193ก. แผ่นใบรูปรีแคบหรือรูปขอบขนานแคบ กว้างไม่เกิน 6 มม.
.....185.หญ้าน้ำค้าง *Hedyotis corymbosa*
- 193ข. แผ่นใบรูปร่างค่อนข้างกลม ขนาดกว้างมากกว่า 6 มม.
.....97.ผักค้ำคาง *Hedyotis ovatifolia*
- 192ข. หูใบไม่อยู่ระหว่างก้านใบ
- 194ก. กิ่งและใบมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุมหนาแน่น กลีบดอกเป็นรูปลิ้น
เล็ก ๆ มีมากกว่า 5 กลีบ.....86.ปอเต่าไห้ *Enkleia siamensis*
- 194ข. กิ่งและใบไม่มีขนสีน้ำตาล
- 195ก. ดอกออกเดี่ยวๆ ที่ซอกใบ
- 196ก. กลีบดอกสีม่วงแดง ปลายสีม่วงอ่อน กลีบดอกด้านในสีเหลือง
ใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้างไม่เกิน 1.5 ซม
.....161.หญ้าน้ำค้าง *Centranthera siamensis*
- 196ข. กลีบดอกสีม่วงเข้มหรือสีม่วงแกมน้ำเงินเข้ม ใบรูปไข่แกมรูปขอบ
ขนาน กว้างมากกว่า 1.5 ซม.
.....57.ตั๋ยตั้งดง *Ruellia siamensis*
- 195ข. ดอกออกเป็นช่อตามซอกใบและปลายยอด
- 197ก. ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงแผ่กว้าง กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด
ยาว 2-5 มม.....94.ผักขมหิน *Boerhavia diffusa*
- 197ข. ช่อดอกเกิดเดี่ยวๆ ช่อกระจุกหรือเป็นช่อกระจุก กลีบดอกเชื่อม
ติดกันเป็นหลอดยาวมากกว่า 1 ซม.

- 198ก. ช่อดอกมีใบประดับรองรับหลายชั้น ใบประดับขอบจักฟันเลื่อย
และมีขนยาว.....134.สังกรณี *Barleria strigosa*
- 198ข. ช่อดอกไม่มีใบประดับรองรับหลายชั้น
- 199ก. กลีบดอกรูปกรวย หลอดกลีบดอกใหญ่
.....57.ตั๋ยตั้งดง *Ruellia siamensis*
- 199ข. กลีบดอกรูปดอกเข็ม หลอดกลีบดอกแคบ
- 200ก. ดอกออกเป็นช่อกระจุกค่อนข้างแน่น มีดอกย่อยเกิดเรียง
ติดๆ กันจำนวนมาก
.....124.ร่องไม้ *Pseuderanthemum graciliflorum*
- 200ข. ดอกออกเป็นช่อกระจุกหลวมๆ มีดอกย่อยเกิดเรียงห่างๆ กัน
.....216.เหนียวหมา *Pseuderanthemum crenulatum*
- 145ข. ใบประกอบ
- 201ก. ใบประกอบมี 3 ใบย่อย
- 202ก. ใบย่อยรูปใบหอก กว้างไม่เกิน 5 มม.
.....188.หญ้าน้ำค้าง *Stylosanthes quianensis*
- 202ข. ใบย่อยกว้างมากกว่า 5 มม.
- 203ก. ใบย่อยรูปหัวใจหรือรูปร่างคล้ายผีเสื้อ
- 204ก. กลีบดอกสีเหลือง.....131.ส้มกบ *Oxalis corniculata*
- 204ข. กลีบดอกสีชมพูหรือสีม่วง
- 205ก. ไม้ล้มลุก ขนาดเล็ก ลำต้นทอดนอนไปตามพื้น ช่อ
ดอกมี 1-3 ดอกย่อย
.....146.หญ้าน้ำค้าง *Desmodium triflorum*
- 205ข. ไม้ล้มลุก ขนาดใหญ่กว่า ลำต้นเป็นพุ่มหรือเลื้อยพัน
ไม้อื่น ช่อดอกแบบช่อกระจุกยาว มีดอกย่อย
จำนวนมาก...89.เป็กนกแอ่น *Hegnere obcordata*

- 203ข. ใบย่อยรูปร่างแบบอื่น
- 206ก. ดอกมีใบประดับรูปร่างกลมคล้ายเกล็ดปลารองรับ
.....22. เกล็ดลิ้นใหญ่ *Phyllodium pulchellum*
- 206ข. ดอกไม่มีใบประดับคล้ายเกล็ดปลารองรับ
- 207ก. ผลเป็นฝักขาคบิโคอยู่ติดกันเป็นชั้นๆ คล้ายสปริง
.....212. หางหมาฝักขด *Uraria campanulata*
- 207ข. ผลเป็นฝักแบน ผลแก่ร่วงตามรอยต่อเป็นข้อๆ
- 208ก. ใบรูปรีแกมรูปใบหอก ลำต้นและแผ่นใบไม่มีขนขาวปกคลุม ช่อดอกรูปทรงกระบอกแน่น
.....190. หนุ่สองปล้อง *Desmodium velutinum*
- 208ข. ใบย่อยรูปรี ลำต้นและแผ่นใบมีขนขาวปกคลุม ช่อดอกรูปทรงกระบอกมีดอกย่อยเรียงห่างๆกัน
.....26. ขางคันทา *Desmodium heterocarpon*
- 201ข. ใบประกอบมีมากกว่า 3 ใบย่อย
- 209ก. ใบย่อยมีขนาดเล็ก กว้างไม่เกิน 1 ซม.
- 210ก. ช่อดอกแบบกระจุกกลมแน่น ดอกสีชมพู
.....123. ไมยราบ *Mimosa pudica*
- 210ข. ช่อดอกไม่เป็นช่อกระจุกกลมแน่น ดอกสีเหลือง
- 211ก. ลำต้นและกิ่งมีหนาม ใบไม้ไวต่อการสัมผัส ใบกว้างมากกว่า 1 มม.110. ผ่าง *Caesalpinia sappan*
- 211ข. ลำต้นและกิ่งไม่มีหนาม ใบไวต่อการสัมผัส เมื่อถูกสัมผัสใบจะหุบชิดติดกัน ใบกว้างไม่เกิน 1 มม.
.....141. โสนน้อย *Chamaecrista mimosoides*
- 209ข. ใบย่อยมีขนาดใหญ่กว่า กว้างมากกว่า 1 ซม.
- 212ก. ลำต้นและกิ่งมีขนสีน้ำตาลทองปกคลุม
- 213ก. กลีบดอกสีส้มแกมชมพู.....37. ครามขน *Indigofera hirsuta*
- 213ข. กลีบดอกสีขาว.....65. ถั่วโหนดยาน *Tephrosia vestita*
- 212ข. ลำต้นและกิ่งไม่มีขนสีน้ำตาลทองปกคลุม
- 214ก. ช่อดอกรูปทรงกระบอกแน่น กลีบดอกแบบดอกถั่ว สีม่วงหรือสีชมพู.....211. หางหมาจอก *Uraria crinita*
- 214ข. ช่อดอกแบบช่อกระจุกซ้อน กลีบดอกสีขาว
.....14. กะตั้งใบ *Leea indica*
- 1ค. ใผ่ ลำต้นมีข้อปล้องชัดเจนและมีเนื้อไม้
- 215ก. ใผ่ที่มีกิ่งที่ลดรูปเป็นหนามแข็ง.....106. ใผ่ป่า *Bambusa bambos*
- 215ข. ใผ่ที่ไม่มีหนาม
- 216ก. ลำไม้อัดกันเป็นกอแน่น กาบหุ้มลำหลุดร่วงง่าย แตกกิ่งตลอดลำ ลำอ่อนมีนวลสีขาวปกคลุมลำชัดเจน
.....105. ใผ่ขางนวล *Dendrocalamus membranaceus*
- 216ข. ลำไม้อัดกันเป็นกอแน่น กาบหุ้มลำติดคงทนกับลำ แตกกิ่งตั้งแต่กลางลำขึ้นไป ลำอ่อนมีนวลปกคลุมเล็กน้อยหรือไม่มี
- 217ก. กาบหุ้มลำมีขนสีดําปกคลุมหนาแน่น ขนหลุดร่วงง่าย ใบยอดกาบเป็นคลื่น ด้านนอกมีลักษณะคล้ายแถบของเส้นกลางใบสีเหลืองชัดเจน เป็นใผ่ที่มักพบตามริมห้วยในป่าผสมผลัดใบหรือป่าดิบแล้ง
.....107. ใผ่ผาก *Gigantochloa sp.*
- 217ข. กาบหุ้มลำมักมีลายพาดสีน้ำตาลเข้ม โดยเฉพาะเมื่อใกล้แห้ง มีขนสั้นกระจายห่างๆ ใบยอดกาบไม่เป็นคลื่น ไม่มีลักษณะของเส้นกลางใบบนใบยอดกาบ เป็นใผ่ที่พบตามไหล่เขาหรือสันเขาในป่าผสมผลัดใบ
.....108. ใผ่รวก *Thyrsostachys siamensis*

**ความหลากหลายของพรรณไม้พื้นล่าง บริเวณลุ่มน้ำห้วยผาก
ในเขตอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี**

วงศ์ Cyperaceae

กก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus s exaltatus Retz.*

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุหลายปี แดกกอแน่น ต้นตั้งตรง สูงได้ถึง 2 ม. ลำต้นเป็นสามเหลี่ยม ใบ รูปแถบ กว้าง 0.6-1.5 ซม. ยาวได้ถึง 1.5 ม. กาบใบ สีน้ำตาล วงใบประดับรองรับช่อดอกรูปร่างคล้ายใบ 4-6 ใบ ยาวกว่าความยาวช่อแขนง **ช่อดอก** เป็นช่อแยกแขนงเชิงประกอบ แดกช่อแขนง 5-9 ช่อ ยาว 3-18 ซม. แต่ละช่อแขนงมีช่อดอกย่อย 20-40 ช่อ เรียงเป็นกระจุกแผ่กว้าง ช่อดอกย่อยแบนข้าง แกนกลางช่อดอกย่อยขอบแผ่เป็นปีก กาบช่อดอกย่อยมีมากกว่า 9 กาบ ขอบเป็นเยื่อบาง เกสรเพศเมีย 3 ผล ขนาดเล็กรูปรี มี 3 มุม มีจุดโปร่งแสงขนาดเล็ก

นิเวศวิทยา : ทุ่งหญ้าโล่ง ที่น้ำขัง ริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Cyperaceae

กกดอกแบน Flat Sedge

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus compressus L.*

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุปีเดียว แดกกอแผ่กว้าง ต้นตั้งตรง สูง 10-45 ซม. ใบ รูปแถบ กว้าง 1-5 มม. ยาว 5-25 ซม. วงใบประดับรองรับช่อดอกรูปร่างคล้ายใบ 2-5 ใบ ยาวกว่าความยาวช่อแขนง **ช่อดอก** เป็นช่อเดี่ยวหรือช่อกระจุกเชิงประกอบ แดกช่อแขนง 3-10 ช่อ ยาว 2-10 ซม. แต่ละช่อแขนงมีช่อดอกย่อย 3-10 ช่อ เรียงเป็นกลุ่มเป็นรูปนิ้วมือ ช่อดอกย่อยแบนข้าง รูปขอบขนาน กาบช่อดอกย่อยปลายเป็นติ่งหนาม เกสรเพศเมีย 3 ผล ขนาดเล็กรูปไข่กว้าง มี 3 มุม มีจุดโปร่งแสงขนาดเล็ก

นิเวศวิทยา : ทุ่งหญ้าโล่ง ที่น้ำขัง ข้างถนน พื้นที่เป็นดินทราย

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Cyperaceae

กกดอกหญ้า Slender Cyperus

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus distans* L.f.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุหลายปี มีเหง้าใต้ดิน ต้นตั้งตรงสูง 20-70 ซม. กาบใบสีน้ำตาล ใบ รูปแถบ กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 30-70 ซม. วงใบประดับรองรับช่อดอก รูปรีคล้ายใบ 3-5 ใบ ยาว 10-30 ซม. **ช่อดอก** แบบช่อประกอบ แดกช่อแขนง 10-20 ช่อ ยาว 3-15 ซม. ช่อดอกย่อยเรียวยาวเล็ก แขนกกลางช่อดอกย่อยขอบเป็นซี่บางแผ่เป็นปีก กาบช่อดอกย่อยรูปไข่กลับ ปลายเว้าตื้น ขอบเป็นซี่บาง เกสรเพศเมีย 3 ผล ขนาดเล็กรูปรีแกมรูปขอบขนาน มี 3 มุม ผิวเป็นจุดโปร่งแสง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในป่าเต็งรัง และริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : ลำต้นใต้ดินสำหรับรักษาโรคโรคหนองใน ลำต้นเหนือดินเป็นยารักษาแผล และใช้เป็นอาหารสัตว์ และเป็นวัชพืชในพื้นที่เกษตรกรรม

วงศ์ Cyperaceae

กกทราย Grasshopper's Cyperus

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus iria* L.

ชื่ออื่นๆ หญ้ากกทราย

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุปีเดียว หรือหลายปี มีเหง้าใต้ดิน ต้นตั้งตรง สูง 10-50 ซม. กาบใบ สีม่วงแดง แผ่นใบรูปแถบ กว้าง 2-5 มม. ยาว 3-20 ซม. วงใบประดับรองรับช่อดอก รูปรีคล้ายใบ 3-5 ใบ ยาว 2-5 ซม. **ช่อดอก** แบบช่อเดี่ยวหรือช่อประกอบ แดกช่อแขนง 2 ชั้น 3-8 ช่อ ยาว 7-20 ซม. ช่อดอกย่อยจำนวนมากเกิดเรียงกันเป็นรูปนิ้วมือ ช่อดอกย่อยรูปรีแกมรูปขอบขนาน กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ ขอบเป็นซี่บาง ผล สีน้ำตาลดำ รูปรีหรือรูปไข่กลับ มี 3 มุม มีจุดโปร่งแสงเล็กๆ กระจายทั่ว

นิเวศวิทยา : ที่น้ำท่วมขัง ริมถนน ริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : ในอินเดียใช้ลำต้นใต้ดินเป็นยาบำรุงกำลัง สานเสื่อ เป็นพืชอาหารสัตว์จำพวกวัวควาย และเป็นวัชพืชทั่วไป

วงศ์ Cyperaceae

กกฝรั่งป่า Common Mariscus

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus cyperoides* (L.) Kuntze

ชื่ออื่นๆ หญ้าฝรั่ง

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุหลายปี มีเหง้าใต้ดิน ต้นตั้งตรง สูง 30-70 ซม. ใบ รูปแถบ วงใบประดับรองรับช่อดอกรูปร่างคล้ายใบ 3-10 ใบ ยาวได้ถึง 30 ซม. ช่อดอกแบบช่อเดี่ยว แตกช่อแขนง 3-15 ช่อ มีก้านช่อดอก ยาว 6-8 ซม. แต่ละช่อแขนง มีช่อดอกย่อยจำนวนมากเกิดเป็นกลุ่มรูปทรงกระบอก และร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปใบหอกแคบ กว้าง 0.7-0.9 มม. ยาว 3-5 มม. กาบช่อดอกย่อย 4-5 อัน กาบช่อดอกย่อย กว้างประมาณ 1 มม. ช่อดอกย่อยมีผล 2-3 ผล ผล รูปทรงกระบอก มี 3 มุม สีน้ำตาลทอง

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามพื้นที่เปิดโล่งและมีน้ำขังแฉะ

ประโยชน์/โทษ : ลำต้น ใต้ดินกินเป็นอาหารได้

วงศ์ Scrophulariaceae

กรรณ้ำ Macao Tea

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Scoparia dulcis* L.

ชื่ออื่นๆ กระต่ายจามใหญ่ กัญชาป่า ขัดมอนเล็ก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว สูง 20-70 ซม. ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้ามหรือเรียงเป็นวงรอบ 3-4 ใบ รูปไข่กลับแกมรูปขอบขนาน กว้าง 0.5-1.5 ซม. ยาว 1-4 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย ท้องใบมีต่อมเป็นจุดๆ กระจายทั่ว ดอก ออกเดี่ยวๆ หรือเกิดเป็นกลุ่ม เกิดตามซอกใบ กลีบดอกสีขาว 5 กลีบ เชื่อมติดกันเล็กน้อยที่โคน โคนกลีบมีขนยาวสีขาวหนาแน่น ผล แบบเมื่อแห้งแล้วแตก ทรงกลม ขนาด 12-2.5 มม.

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามพื้นที่รกร้าง ริมถนน ขอบป่าเต็งรังและป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : ใบใช้บำรุงธาตุ แก้ไข้ แก้ไอ ต้นใช้แก้ลำไส้อักเสบ แก้ผื่นคัน แก้เหงือกบวม ผลใช้ขับพยาธิได้เดือน รากขับปัสสาวะ และแก้ปวดศีรษะ

วงศ์ Zingiberaceae

กระเจียวขาว

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Curcuma paviflora* Wall.

ชื่ออื่นๆ กระเจียวโลก กระชายดง อ่าวขาว

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 30-40 ซม. มีเหง้ากลม ใบเดี่ยว มีใบประมาณ 4 ใบ รูปขอบขนาน กว้าง 7 ซม. ยาวประมาณ 20 ซม. มีก้านใบยาว ช่อดอก เป็นรูปทรงกระบอก ยาว 8-10 ซม. มีใบประดับเรียงซ้อนกันหลายชั้น ใบประดับที่โคนสีเขียว ใบประดับที่ปลายช่อดอกสีขาว ดอกสีขาวออกตามซอกใบประดับ โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายกลีบดอกหักและมีสีม่วง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าผสมผลัดใบและป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Zingiberaceae

กระชายป่า

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Boesenbergia* sp.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก มีเหง้าสั้นแตกหน่อได้ ใบเดี่ยว มี 2-5 ใบ เรียงสลับ รูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 6-15 ซม. ยาว 12-40 ซม. กาบใบด้านบนเป็นร่อง ด้านล่างมนเป็นสัน ดอก เป็นช่อเชิงลด ออกระหว่างกาบใบในสุด กลีบดอกสีขาว หรือสีเหลืองอ่อน ปลายกลีบด้านล่างมีแต้มสีส้มหรือสีแดงอมส้ม โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว 1.5-2 ซม.

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่ป่าผสมผลัดใบและป่าไผ่

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ **Lamiaceae-Labiatae****กระดุกกบ**ชื่อพฤกษศาสตร์ *Hymenopyramis brachiata* Wall. ex Kurz

ชื่ออื่นๆ กงกางเครือ ตีนตั้งลม กระดุกแตก ควายแກ້ອງไห้

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มกึ่งไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กิ่งอ่อนเป็นสันสี่เหลี่ยมและมีขนละเอียดสั้นๆปกคลุมหนาแน่น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามหรือตรงข้ามสลับตั้งฉาก แผ่นใบรูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 2-6 ซม. ยาว 3-10 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนสั้นนุ่มปกคลุมหนาแน่น ดอก ออกเป็นช่อแยกแขนง ตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบดอกสีขาวเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย เกสรเพศผู้ยาวโผล่พ้นกลีบดอก ผล เป็นผลสด รูปรีหรือค่อนข้างกลม มีกลีบรองกลีบดอกที่ขยายใหญ่เชื่อมติดกันเป็นถุงหุ้มผลอยู่

นิเวศวิทยา : พบกระจายทั่วไปในช่องว่างและบริเวณขอบป่าของป่าดิบแล้ง ป่าผสมผลัดใบ พบบ้างในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ยาพื้นบ้านอีสานใช้เปลือกต้นหรือแก่นต้มน้ำดื่มแก้โรคไตพิการ

วงศ์ **Fabaceae-Leguminosae-Caesalpinioideae****กระไดลิง Monkey Ladders**ชื่อพฤกษศาสตร์ *Bauhinia scandens* L.

ชื่ออื่นๆ กระไดวอก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง มีมือพันออกตามซอกใบ เถาแก่แข็ง เหนียวแบนหยักโค้งเป็นลอนคล้ายบันได ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปรีแกมใบแปรงฟันมาก รูปไข่หรือรูปไข่กว้าง ปลายใบแหลม หรือหยักเว้าลึกจนถึงฐานใบ ดอก ออกเป็นช่อกระจุกหรือช่อแยกแขนง ออกที่ปลายกิ่ง แกนช่อดอกมีขนสีสนิมปกคลุม ดอกย่อยขนาดเล็กจำนวนมาก กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวแกมเหลือง ผล เป็นฝักแบน รูปรีหรือค่อนข้างกลม กว้าง 1.5-2 ซม. ยาว 3-4 ซม. ฝักแก่สีน้ำตาลแดง

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในป่าดิบแล้ง พบบ้างในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ลำต้นคล้ายบันได เรียกว่า Monkey-ladders ช่วยในการเดินทางของสัตว์ป่าที่หากินตามเรือนยอดของไม้ใหญ่ เช่น ลิง ชะนี ค่าง กระรอก เป็นต้น โดยไม่ต้องลงดินซึ่งจะทำให้มันปลอดภัยจากศัตรู

วงศ์ Scrophulariaceae

กระต่ายจาม

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Adenosma indiana* (Lour.) Merr.

ชื่ออื่นๆ พริกกระต่าย โขเซ

ลักษณะโดยทั่วไป : พืชล้มลุกอายุปีเดียว ต้นตั้งตรง สูง 20-70 ซม. ทุกส่วนของลำต้นมีขนละเอียดสีขาว ใบเดี่ยว เรียงตรงกันข้าม รูปไข่ กว้าง 0.5-2 ซม. ยาว 1-7 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบมีขนละเอียดทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อกระจุกแน่น รูปร่างกลมหรือทรงกระบอกที่ปลายยอดและตามซอกใบ ดอกย่อยสีม่วง โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว 5-6 มม. ปลายแยกเป็นปากสองปาก ผล แบบผลแห้งแล้วแตกรูปไข่

นิเวศวิทยา : พบในบริเวณที่โล่งมีน้ำขังและเล็กน้อยและตามลานหินในป่าเต็งรังและริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Polypodiaceae

กระแตไต่หิน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Drynaria bonii* Christ

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : เฟิร์นเลี้ยงเกาะ เหง้ามีเกล็ดสีน้ำตาลเหลืองเงินปกคลุม ใบ มีภาวะทวีตัญฐาน ใบไม่สร้างสปอร์หรือใบรังนก (nest-leaves) รูปไข่ กว้างเกือบกลมฐานใบเว้าลึกเป็นรูปหัวใจ เรียงสลับซ้อนเหลื่อมกันปิดเหง้าไว้ และ ใบที่สร้างสปอร์ (foliage-leaves) ก้านใบมีครีบแคบๆบริเวณโคน แผ่นใบเว้าลึกเป็นแฉก สปอร์ เกิดเป็นกลุ่มของอับสปอร์รูปร่างค่อนข้างกลม เรียงไม่เป็นระเบียบ อยู่ระหว่างเส้นใบ

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามก้อนหินหรือลำต้นของต้นไม้ในป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ ยาพื้นบ้านล้านนาใช้เหง้าต้มน้ำดื่มรักษามะเร็งในปอด ปอดพิการ ขนจากเหง้าบดให้ละเอียดแก้หืด สามารถปลูกเป็นเฟิร์นประดับตามโขดหินหรือต้นไม้ในสวนได้ ชอบพื้นที่ที่มีแสงไม่จัดนัก

วงศ์ **Passifloraceae**

กะทกรก Stinking Passion Flower

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Passiflora foetida* L.

ชื่ออื่นๆ กระโปรงทอง ตำลึงฝรั่ง ฉับโผง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ลำต้นมีขนเหนียวปกคลุม มีมือพันออกตามซอกใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปหัวใจ ขนาด 3.5-10 ซม. ขอบใบเว้าเป็น 3 แฉก ผิวใบมีขนเหนียวปกคลุม ดอกเดี่ยวหรือช่อสั้นๆตามซอกใบ ใบประดับแตกแขนงเป็นริ้วสีเขียวรองรับ กลีบดอกสีขาว ใจกลางดอกสีม่วง ขนาดดอกบาน 3-5 ซม. ผลสดทรงกลม ขนาด 1.5-2 ซม. ผลอ่อนสีเขียว ผลสุกสีส้ม เมล็ดรูปไข่ มีเนื้อเยื่อสีขาวหุ้ม

นิเวศวิทยา : พบตามริมถนนและพื้นที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : ยอดอ่อนใช้ต้มเป็นผักจิ้มน้ำพริก ทำปุ๋ยหมักและปลูกเป็นพืชคลุมดินช่วยป้องกันแมลง เนื่องจากทุกส่วนของต้นเมื่อขยี้จะมียิ่งกลิ่นเหม็นเขียว ผลสุกเมล็ดรับประทานได้ ยาพื้นบ้านอีสาน ใช้รากต้มน้ำดื่มแก้เบาหวาน

วงศ์ **Leeaceae**

กะตังใบ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Leea indica* (Burm.f.) Merr.

ชื่ออื่นๆ กระนางใบ ช้างเขิง ตองจ๋อม ตองต๋อม

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูง 1-5 ม ใบ ประกอบแบบขนนกสองหรือสามชั้น เรียงสลับ ใบย่อยรูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-12 ซม. ยาว 8-20 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย ด้านล่างมีต่อมขนาดเล็ก หูใบรูปไข่กลับ ร่วงง่าย เห็นชัดเจนใบอ่อน ดอกเป็นช่อกระจุกเชิงประกอบ ที่ปลายกิ่ง ดอกขนาดเล็ก สีเขียวอ่อนหรือสีขาว โคนเชื่อมติดกัน ผล เป็นผลสด ก่อนข้างกลม มี 5-6 พู ขึ้นๆ เมื่อสุกสีแดงเข้มถึงดำ

นิเวศวิทยา : พบตามขอบป่าและตามพื้นที่เปิดโล่งในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : เป็นยาขับเหงื่อ ระบายความร้อน แก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย รากแก้บิดและท้องร่วง

วงศ์ Asteraceae-Compositae

กะเม็ง False Daisy

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Eclipta prostrata* (L.) L.

ชื่ออื่นๆ กะเม็งตัวเมีย หญ้าตับ White Heads

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว สูง 10-50 ซม. ต้นมีขนกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอกแกมรูปแถบ กว้าง 1-2 ซม. ยาว 3-8 ซม. โคนแคบเป็นก้าน ใบสั้นๆ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก เป็นช่อกระจุกแน่น เกิดตามซอกใบหรือปลายยอด กลีบดอกวงนอกสีขาว รูปรางน้ำ กลีบดอกวงในเชื่อมติดเป็นรูปกรวยเล็กๆ ปลายแยกเป็น 4 แฉก ผล แบบผลแห้งเมล็ดล่อน สีดำ รูปกลม ผิวขรุขระ

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามพื้นที่รกร้างที่ขึ้นแฉะและริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ต้นเป็นยาฝาดสมาน แก้มะเร็ง ใบตำพอกแผลสดห้ามเลือดแก้แผลฟกช้ำ ใบและดอกคั้นทาเหงือกแก้ปวดฟัน รากแก้โรคโลหิตจาง โรคบิดและท้องร่วง และรักษาโรคตา

วงศ์ Celastraceae

กำแพงเจ็ดชั้น

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Salacia chinensis* L.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มกึ่งเลื้อย สูงได้ถึง 5 ม. เนื้อไม้มีสีแดงเรื่อๆ มีเส้นวงสีดำซ้อนกัน 7-9 ชั้น ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2-5 ซม. ยาว 4-8 ซม. ขอบใบหยักซี่ฟันห่างๆ ผิวใบเกลี้ยงเป็นมัน ดอก ออกเป็นช่อกระจุก ตามซอกใบ กลีบดอกสีเขียว มี 5 กลีบ ผล รูปไข่ค่อนข้างกลมกลม ขนาด 1-1.5 ซม. ผลสุกสีแดง รสหวานรับประทานได้

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : เถาและรากต้มหรือคองสุราดื่ม บำรุงโลหิต แก้โลหิตเป็นพิษ ทำให้ร้อน แก้ปวดตามข้อ ขับลม

วงศ์ Commelinaceae

กินกุ้งน้อย Common Spiderwort

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Murdannia nudiflora* (L.) Brenan.

ชื่ออื่นๆ ผักปลาบ หญ้าเลนแดง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 5-50 ซม. ลำต้นอวบน้ำ แดงออกแก่กว้างและแตก
รากตามข้อ ใบเดี่ยว เรียงสลับเป็นกระจุกที่โคน แผ่นใบรูปขอบขนาน ยาว 3-5 ซม.

กาบใบ เป็นปลอกหุ้มลำต้น ดอก ออกเป็นช่อและแตกแขนงเป็น 2-3 ช่อย่อย แต่ละ
ช่อย่อยมี 1-3 ดอก กลีบดอกสีม่วงหรือสีฟ้าอ่อน มี 3 กลีบ ผล ค่อนข้างกลม สีเขียว
อ่อน ปลายเป็นติ่งแหลม เมื่อแก่แตกเป็น 3 พู

นิเวศวิทยา : พบบริเวณลานหินและบริเวณที่มีน้ำขังและ

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นคั้นในน้ำมันรักษาโรคเรื้อน ใบ ใช้พอกแผล ยอดกินเป็นผัก

วงศ์ Thelypteridaceae

กูดก้านแดง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Thelypteris truncate* (Poir.) K. Iwats.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นเฟิร์นที่เจริญบนพื้นดิน เหง้าสั้น มีเกล็ดสีน้ำตาลอ่อนปก
คลุม ก้านใบยาวและมีเกล็ดที่โคน ใบ ประกอบแบบขนชั้นเดียว โครงรูปใบรูปใบ
หอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 40-50 ซม. ยาวได้ถึง 1 ม. ใบย่อย 30 คู่ หรือมากกว่า
ใบย่อยคู่ล่างมักลดรูปคล้ายติ่งหู เนื้อใบบาง ใบย่อยคู่กลางมีขนาดใหญ่สุดรูปขอบ
ขนาน ปลายเรียวแหลม โคนสอบตัด ขอบหยักลึกเข้ามา 1/3 ของใบ อับสปอร์ เกิด
เป็นกลุ่มมีเยื่อคลุม กลุ่มอับสปอร์รูปร่างกลม เกิดบนเส้นใบแบบขนนกในแต่ละ
หยัก เห็นเป็นสองแถวขนานกัน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่ร่มรำไรตามริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ **Parkeriaceae**

กูดใบบัว

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Helmionitis arifolia* (Burm.f.) Moore

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นเฟิร์นที่เจริญบนพื้นดิน ลำต้นสั้นมีเกล็ดสีน้ำตาลเข้มปกคลุมหนาแน่น ก้านใบสีม่วงดำ ใบเดี่ยว รูปไข่กว้าง กว้าง 4-5 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบมน โคนใบรูปเจี๊ยงลูกศร ปลายใบมน เส้นใบแบบร่างแห ใบมีภาวะทวิสันฐาน ใบไม่สร้างสปอร์มีก้านสั้นๆ ใบสร้างสปอร์มีก้านยาว 15-20 ซม. **กลุ่มอับสปอร์** ไม่มีเยื่อคลุม เกิดบนเส้นใบตลอดทั่วใบ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่ร่มรำไร ตามซอกหินหรือตามพื้นดินที่ค่อนข้างชื้น

ประโยชน์/โทษ : ปลูกประดับ

วงศ์ **Pteridaceae**

กูดหางค่าง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Pteris biaurita* L.

ชื่ออื่นๆ ผักกูดค่างพญานาค

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นเฟิร์นที่เจริญบนพื้นดิน เหง้าสั้น มีเกล็ดสีน้ำตาลเข้มปกคลุม ก้านใบยาวมีร่องที่ด้านบน ใบ ประกอบด้วยคล้าขนนกสองชั้น ยาว 100-120 ซม. โครงรูปใบรูปสามเหลี่ยม มีใบย่อย 5-12 คู่ ใบย่อยคู่ล่างมีขนาดใหญ่สุด เนื้อใบบาง เส้นใบแบบร่างแห ใบย่อยขอบหยักลึกเข้ามาเกือบถึงเส้นใบ **อับสปอร์** เกิดเป็นแถบยาวที่ขอบใบทั้งสองข้าง ยกเว้นปลายใบ เยื่อคลุมกลุ่มอับสปอร์เนื้อบางใส

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่ร่มรำไรตามริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Polypodiaceae

กุศออก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Drynaria sparsisora* (Desv.) S.Moore

ชื่ออื่นๆ ว่านงูควัก

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นเฟิร์นอิงอาศัย เหง้าขนาดใหญ่ทอดยาว มีเกล็ดสีน้ำตาลทองหนาแน่น แผ่นใบหนาคล้ายหนัง ใบ มีภาวะทวิลักษณะ ใบไม่สร้างสปอร์รูปไข่ ยาว 10-20 ซม. ขอบหยักเป็นแฉกลึกแบบขนนก ปลายแฉกมน และติดคงทนอยู่กับเหง้า ใบสร้างสปอร์ รูปขอบขนาน ยาว 40-50 ซม. ขอบหยักเป็นแฉกลึกเกือบถึงเส้นกลาง ใบทั้งสองข้าง เส้นใบแบบร่างแห **กลุ่มอับสปอร์** รูปร่างกลม เกิดกระจายอยู่บนเส้นใบแบบไม่เป็นระเบียบ ไม่มีเยื่อคลุมอับสปอร์

นิเวศวิทยา : พบขึ้นเกาะตาม โขดหินใกล้น้ำและเกาะอยู่ตามต้นไม้ใหญ่

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นไม้ประดับ

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

เกล็ดลีนใหญ่

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Phyllodium pulchellum* (L.) Desv.

ชื่ออื่นๆ เกล็ดปลาช่อน ลีนต้น หญ้าเกล็ดลีน

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 2 ม. ทุกส่วนของต้นมีขนสีเทาหรือสีขาวปกคลุมหนาแน่น ใบ ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย ใบย่อยรูปไข่หรือรูปไข่กลับ กว้าง 2-3 ซม. ยาว 3-5 ซม. ใบย่อยปลายมีขนาดใหญ่ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอกเป็นช่อดอกห้อยย้อยลง ยาว 5-10 ซม. ดอกมักเกิดรวมเป็นกระจุกมี 3-5 ช่อ เกิดตามซอกใบ ดอกรูปดอกถั่ว กลีบดอกสีขาว ดอกมีใบประดับคล้ายเกล็ดปลาประกบหุ้มไว้ 2 ใบ ผล เป็นฝักแบนยาว คอดเป็นข้อๆ

นิเวศวิทยา : พบตามป่าเต็งรัง และป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : รากคั้นน้ำดื่มแก้ตับพิการ

วงศ์ **Capparaceae**

เกี่ยวไ้

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Capparis echinocarpa* Pierre ex Gagnep.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 2 ม กิ่งอ่อนมีขนสั้นนุ่ม ลำต้นและกิ่งมีหนามแข็ง ยาว 2-4 มม. ปลายหนามโค้งงอ ใบ เดี่ยวเรียงสลับ รูปไข่หรือรูปรี กว้าง 1.5-4 ซม. ยาว 2-8 ซม. แผ่นใบด้านล่างสีจางกว่า ดอก ออกเดี่ยวๆ เหนือซอกใบเล็กน้อย ก้านดอกยาว 1.5-2 ซม. กลีบดอกสีขาว โคนกลีบสีเขี้ยวอ่อน กลีบดอกค้ำในมีขนสั้นนุ่ม เกสรเพศผู้ 8-10 อัน ผล แบบผลสด รูปร่างค่อนข้างกลม

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าผสมผลัดใบ และตามขอบป่า

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ **Zingiberaceae**

ขมิ้นดิน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Curcuma* sp.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน ใบ เดี่ยว เรียงสลับ มี 1-3 ใบ รูปใบรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 10-16 ซม. ยาว 20-30 ซม. กาบใบยาว ด้านบนเป็นร่องด้าน ล่างนูนเป็นสัน ดอก เป็นช่อเชิงลด ยาว 5-7 ซม. ออกจากเหง้า แทรกอยู่ระหว่างกาบก้านช่อดอกสั้น ดอกย่อยเกิดเป็นกระจุกแน่น กลีบดอกสีขาว ปากกลีบด้านล่างมีแต้มสีเหลืองสด โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นหลอด กลีบเลี้ยงสีขาว

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่ป่าผสมผลัดใบในพื้นที่ค่อนข้างร่ม

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Convolvulaceae

ขยุ่มตีนหมา

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ipomoea pes-tigridis* L.

ชื่ออื่นๆ เถาสายทองลอย

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อนอายุปีเดียว ทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือเลื้อยพันพืชอื่นเตี้ยๆ ลำต้นมีขนแข็งกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงสลับ ใบหยักเป็นแฉกลึกเกือบถึงโคนใบ 7-9 แฉก แผ่นใบมีขนนุ่มหนาแน่นทั้งสองด้าน ดอก เป็นช่อออกตามซอกใบ มี 2-3 ดอกย่อย กลีบดอกสีขาว รูปปากแตร ปลายแผ่บาน ดอกบานกว้าง 3-3.5 ซม. ผล รูปไข่ ผิวเกลี้ยง ผลแก่สีน้ำตาล

นิเวศวิทยา : พบในที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นเป็นยารักษาพิษสุนัขบ้า รากแก้โรคไอบีเป็นเลือด เมล็ดแก้ท้องมาน

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

ขางคันทนา

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Desmodium heterocarpon* (L.) DC.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว บางครั้งเลื้อยหรือทอดนอนไปตามพื้น ต้นตั้งตรงสูงได้ถึง 70 ซม. ลำต้นมีขนขาวปกคลุม ใบ ใบประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย หูใบรูปสามเหลี่ยม ใบย่อยรูปรีแกมรูปรี กว้าง 1.5-2.5 ซม. ยาว 2-4 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนนุ่มและสีจางกว่าด้านบน ช่อดอก ออกเป็นช่อกระจุกจะเกิดตามซอกใบ ดอกย่อยรูปดอกถั่ว ยาว 4-5 มม. กลีบดอกสีม่วงอ่อน กลีบกลางสีเข้ม ผล เป็นฝักแบน รูปขอบขนาน ยาว 2-3 ซม. ขอบมีขนละเอียด ผลแก่ร่วงตามรอยต่อเป็นข้อๆ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่งในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Zingiberaceae

ข่าลิง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Globba sp.*

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก ลำต้นขนาดเล็ก ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 8-18 ซม. ไม่มีก้านใบ ดอก เป็นช่อกระจุก ออกที่ปลายยอด มีดอกย่อยเรียงห่างๆ กันบนแกนกลาง กลีบดอกสีเหลืองพัฒนามาจากเกสรเพศผู้ที่เป็นหมัน เกสรเพศผู้สีเหลือง มีก้านชูอับเรณู ขาวโค้งงอ ปลายแผ่เป็นแฉก ผล รูปไข่แกมรูปรี ผิวด้านนอกเว้าเป็น 3 พู

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่ป่าผสมผลัดใบในพื้นที่ค่อนข้างร่ม

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Sterculiaceae

ข้าวจีเล็ก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Helicteres elongate* Wall. ex Boj

ชื่ออื่นๆ จี้อ้น

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูง 1-2 ม. ทุกส่วนของลำต้นมีขนรูปดาวปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 1.5-6 ซม. ยาว 5-15 ซม. เส้นใบย่อยเรียงตัวแบบร่างแห ฐานใบเบี้ยว ขอบใบจักฟันเลื่อย ดอก เป็นช่อกระจุกสั้นๆ เกิดตามซอกใบและปลายยอด กลีบดอก 5 กลีบ สีม่วงอ่อน รูปช้อน ยาว 0.8-1 ซม. ยอดเกสรเพศเมียปลายแบนและเป็นแฉกสั้นๆ 5 แฉก ผล แบบเมื่อแห้งแล้วแตก รูปทรงกระบอก ยาว 2-3 ซม. ผิวเป็นสัน 5 สัน และมีขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่น

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในป่าเต็งรังและป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

ข้าวป่า Jungle Rice

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Oryza meyeriana* (Zoll. & Mor.) Baill. subsp. *granulata*
Nees & Arn. ex Steud.

ชื่ออื่นๆ ข้าวนก Verrucous Wild Rice

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง สูง 30-50 ซม. มีเหง้าสั้นๆ กาบใบมีขน ใบ มี
ก้านใบสั้นๆ เขียวใบเป็นกลุ่มขนขาว **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนงแคบ ยาว 5-10 ซม.
ช่อดอกย่อยรูปร่างคล้ายข้าวเปลือก ดอกย่อยมีกาบล่างและกาบบน เนื้อหนาเหนียว
คล้ายหนัง ปลายเป็นคิงแหลม ด้านหลังมีตุ่มละเอียดสีขาวหนาแน่น

นิเวศวิทยา : มักขึ้นกระจายเป็นหย่อม ๆ ตามพื้นที่ป่าผสมผลัดใบ และป่าไผ่

ประโยชน์/โทษ : พืชอาหารสัตว์

วงศ์ Cardiopteridaceae

ข้าวสารค่าง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cardiopteris quinqueloba* (Hassk.) Hassk.

ชื่ออื่นๆ ขะถ้านข้าง ตุ๊กตุ้

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทุกส่วนที่มีชีวิตมีน้ำยางสีขาวนํ้านม ใบ เดี่ยว
เรียงเวียน รูปไข่กว้าง กว้าง 3-7 ซม. ยาว 4-12 ซม. ขอบใบเว้า 3-9 แฉก ฐานใบเว้า
รูปหัวใจ **ดอก** เป็นช่อแบบช่อกระจุก ยาว 3-8 ซม. กลีบดอกสีขาว **ผล** สีเขียว รูปไข่
กลับแกมรูปรี ลักษณะแบน มีปีก 2 ปีก กว้าง 1-2 ซม. ยาว 2-3 ซม. ผิวผลเป็นมัน ที่
ส่วนปลายผลเว้าเป็นรูปหัวใจและมีติ่งของยอดเกสรเพศเมียติดอยู่คงทน

นิเวศวิทยา : พบในป่าผสมผลัดใบ ป่าดิบแล้งและพื้นที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : ยาพื้นบ้านล้านนาใช้ใบตำผสมเหง้าไพลและมันหมูห่อใบตอง
หมกไฟประคบรักษาโรคผิวหนังที่เกิดจากเชื้อรา

วงศ์ Cucurbitaceae

ขี้กาแดง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Gymnopetalum integrifolium* Kurz

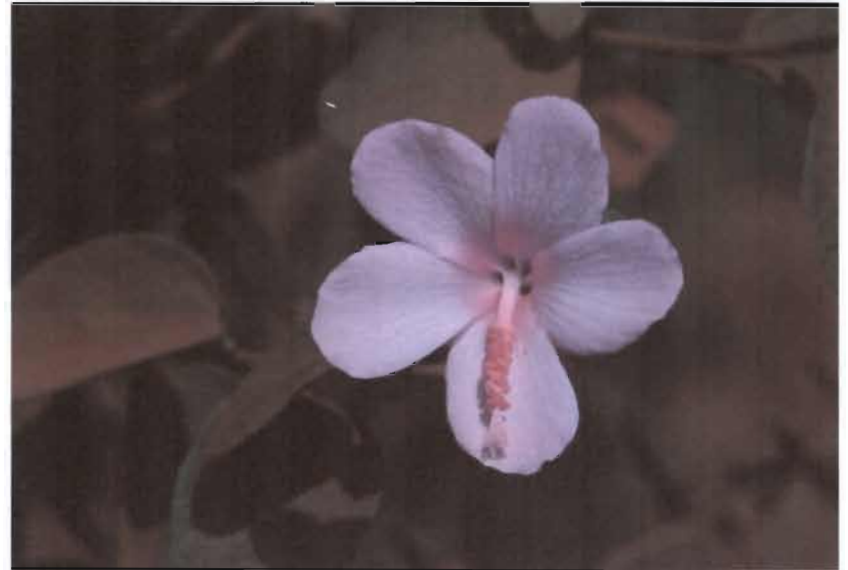
ชื่ออื่นๆ ขี้กาน้อย ขี้กาดิน แดงโมป่า

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ผิวลำต้นมีขนสาวกปกคลุม มีมือเกาะลักษณะเป็นขดคล้ายสปริงที่โคนก้านใบ ใบ เดี่ยว เรียงเวียน แผ่นใบรูปหัวใจ หรือเกือบกลม มี 5 แฉก ขนาด 5-8 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนหนาแน่น ดอก เกิดเดี่ยวๆ เกิดตามซอกใบ ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียเกิดบนต้นเดียวกัน กลีบดอกสีขาว มี 5 กลีบเชื่อมติดกันเล็กน้อยที่โคน ผล ทรงกลม ขนาด 1.5-3.5 ซม. ผลสุกสีแดงอมส้ม

นิเวศวิทยา : ขึ้นทั่วไปในพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : น้ำคั้นรากคั้นเป็นยาลดไข้ น้ำคั้นเหง้าเป็นยาบำรุงและหัวใจ น้ำคั้นเถาคั้นเป็นยา ระบาย ขับเสมหะ ผลรสขมจัดเป็นยาถ่ายอย่างแรง ขับพยาธิ

วงศ์ Malvaceae

ขี้ครอก Caesar Weed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Urena lobata* L.

ชื่ออื่นๆ ขมวดดง ขี้หมู หญ้าผมยุง ปะเท้า Hibiscus Bur

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้น กิ่งก้านมีขนรูปดาว ใบ เดี่ยว เรียงสลับ มีรูปร่างหลายแบบ ใบที่โคนต้นค่อนข้างกลม ใบกลางต้นขอบหยักเป็น 3 แฉก ลึก ใบบริเวณยอดรูปใบหอกหรือรูปกลมยาว แผ่นใบด้านล่างมีขนรูปดาวกระจายทั่ว ข้อดอก ออกเดี่ยวๆ หรือออกเป็นช่อกระจุก กลีบดอกสีชมพูหรือสีชมพูอมม่วง เกสรเพศผู้โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ผล แบบแห้งแล้วแตก เป็น 4 ซีก รูปกลมเป็นฝั้วมีหนามหัวถูกสรหนาแน่น

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : รากเป็นยาขับปัสสาวะ ทั้งต้นคั้นน้ำคั้นแก้ไตพิการ

วงศ์ Sterculiaceae

ขี้ตุน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Helicteres angustifolia* L.

ชื่ออื่นๆ หน้่าหางอัน เข้่ากั้่น้อย ขี้อัน ปอขี้ไก่

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูง 1-2 ม. ทุกส่วนของลำต้นมีขนรูปดาวสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง 1-3 ซม. ยาว 3-12 ซม. เส้นใบย่อยเรียงตัวแบบร่างแห ขอบใบเรียบ ดอก ออกเป็นช่อสั้นๆ เกิดตามซอกใบ กลีบดอก 5 กลีบ สีชมพูหรือสีม่วงแดง ยาว 0.5-1 ซม. ผล แบบแห้งแล้วแตก รูปทรงกระบอก ขนาด 0.5-1.5 ซม. ยาว 1-3 ซม. ผิวมีขนปุยปกคลุมหนาแน่น

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นค้มน้่าค้ม แก้ปวดท้องเกร็ง รากผสมกับสมุนไพรอื่น ค้มน้่ากินแก้กั้ยเส้น และใช้ค้มน้่าอาบรักษาแผลเบาหวาน

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

ขี้หนอนป่า

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Dunbaria punctata* (Wigh & Arn.) Benth.

ชื่ออื่นๆ กระโปรงทอง ตำลึงฝรัง ฉับโผง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ต้นอ่อนมีขนสั้นๆปกคลุมหนาแน่น ใบ ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย ใบย่อยปลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเป็ยกปุน แผ่นใบด้านล่างมีขนปกคลุมและมีต่อมขนาดเล็กสีเหลืองกระจายทั่ว ดอก ออกเป็นกระจุกหรือแบบช่อกระจุกตามซอกใบ มี 1-3 ดอกย่อย กลีบดอกรูปดอกถั่ว สีเหลืองสด กลีบด้านบนมีเส้นสีน้ำตาลที่โคนกลีบ ผล เป็นฝักแบน รูปดาบ ยาว 3-5 ซม.

นิเวศวิทยา : พบในป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ยาพื้นบ้านอีสานใช้ทั้งต้นผสมเหง้าขมิ้นชันหรือขมิ้นอ้อยแก้โรคกระเพาะอาหาร

วงศ์ Poaceae-Gramineae

แวม Common Reed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Phragmites vallatoria* (Pluk. ex L.) Veldkamp

ชื่ออื่นๆ หญ้าลาโพ

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดใหญ่อายุหลายปี มีเหง้าใต้ดิน ต้นตั้งตรง สูงได้ถึง 5-6 ม. ใบ เดี่ยว เรียงสลับเป็นระนาบเดียวกัน แผ่นใบด้านล่างมีขนสาก **ลิ้นใบ** เป็นแถบขนยาว **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนงขนาดใหญ่ ยาว 30-50 ซม. แดกช่อแขนงเป็นวงรอบแกนกลางเป็นชั้น ๆ โคนก้านช่อแขนงด้านล่าง และก้านช่อดอกย่อยมีขนยาว ช่อดอกย่อย มี 2-10 ดอกย่อย

นิเวศวิทยา : พบตามริมลำธาร

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นไม้ประดับ เป็นไม้เบิกนำ (pioneer species) ชนิดหนึ่งในกระบวนการทดแทน (succession) ของสังคมพืชในบริเวณแหล่งน้ำ

วงศ์ Poaceae-Gramineae

แวมหลวง Plume Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Saccharum arundinaceum* Retz.

ชื่ออื่นๆ Hardy Sugarcane

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดใหญ่ สูงได้ถึง 5 ม. ลำต้นตัน แดกกอแน่น โคนและขอบใบมีขนสาก **ลิ้นใบ** เป็นแถบขนหนาแน่น **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนงขนาดใหญ่ ยาว 30-60 ซม. ช่อดอกอ่อนสีเขียวปนม่วงแดง เมื่อแก่ขนจะฟูยาวมีสีขาว ช่อดอกย่อยเกิดเป็นคู่และร่วงง่าย โคนช่อดอกมีขนยาวคล้ายไหม กาบช่อดอกย่อยของช่อดอกย่อยมีก้านด้านหลังมีขนยาวคล้ายไหม

นิเวศวิทยา : พื้นที่รกร้าง ริมถนน ริมน้ำ และตามขอบป่า

ประโยชน์/โทษ : เป็นพืชอาหารสัตว์

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

ครามขน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Indigofera hirsuta* L.

ชื่ออื่นๆ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 1.5 ม. กิ่งมีขนสีน้ำตาลทองปกคลุม ใบ ประกอบแบบขนนกปลายคี่ มี 5-9 ใบย่อย ใบรูปไข่กลับหรือรูปรี กว้าง 1-2 ซม. ยาว 2-4 ซม. แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อกระจุก ตามซอกใบและปลายยอด ยาว 10-20 ซม. ดอกแบบดอกถั่ว กลีบดอกสีส้มแกมชมพู ก้านช่อดอกและก้านดอกมีขนสีน้ำตาลทองปกคลุม ผล เป็นฝัก รูปทรงกระบอก ผิวมีขนสีน้ำตาลทอง

นิเวศวิทยา : พบตามป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นคั้นน้ำคั้นบำรุงโลหิต ดินสับเป็นท่อนๆ วางไว้ที่ปากไหปลาร้าป้องกันหนอนขึ้น

วงศ์ Convolvulaceae

เครือม่วง Blue Morning-glory

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ipomoea congesta* R. Br.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทอดเลื้อยตามดินหรือเลื้อยพันไม้พุ่มเตี้ยๆ ลำต้นบางครั้งมีขนยาวปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้างหรือค่อนข้างกลม ขนาด 3-15 ซม. โคนใบรูปหัวใจ ขอบใบเรียบหรือหยักเป็น 3 แฉก แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อคล้ายช่อซี่ร่ม ตามซอกใบ ดอกบานกว้าง 3-4 ซม. กลีบเลี้ยงเด่นชัด ยาว 1.4-2 ซม. กลีบดอกสีฟ้าหรือสีม่วงแกมฟ้า กลีบเชื่อมติดกัน เป็นรูปกรวย

นิเวศวิทยา : พบในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Apocynaceae

เครือไม้ตีน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Aganosma marginata* (Roxb.) G. Don

ชื่ออื่นๆ โมกเครือ เต๋อดิน เต๋อยบิต

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้นและกิ่งก้านมีช่องอากาศกระจายทั่วไป ทุกส่วนที่มีชีวิตมีน้ำยางสีขาวนํานม ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปขอบขนานหรือ รูปรี กว้าง 0.5-4.5 ซม. ยาว 2-10 ซม. เส้นแขนงใบมีเส้นขอบในเลียบขอบใบ ดอก ออกเป็นช่อแยกแขนง กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวหรือสีครีม ดอกตูมกลีบดอกบิดเวียน ขวา ผล เป็นฝักคู่ รูปทรงกระบอกค่อนข้างกลม ยาว 25-75 ซม. เมื่อแก่ฝักจะแตก แนวเดียว เมล็ด หัวเมล็ดมีพู่ขนสีขาว หรือ สีน้ำตาลอ่อน

นิเวศวิทยา: พบทั่วไปในป่าดิบแล้ง และป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ: ปลูกเป็นไม้เลื้อยประดับได้

วงศ์ Combretaceae

เครืออวดเชือก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Combretum latifolium* Bl.

ชื่ออื่นๆ แกดำ ขมื่นเครือ แหนเครือ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้นและกิ่งอ่อนสีแดงเรื่อๆ ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือค่อนข้างกลม กว้าง 5-15 ซม. ยาว 10-20 ซม. ผิวใบเกลี้ยงเป็นมัน ดอก ออกเป็นช่อแยกแขนงที่ปลายกิ่งหรือซอกใบ ยาว 5-20 ซม. มีขนสั้นปกคลุมหนาแน่น กลีบดอกสีขาว สีเขียวแกมสีเหลือง ผล มี 4 ครีบ มองโดยรวมค่อนข้างกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 ซม.

นิเวศวิทยา: พบทั่วไปตามขอบป่าผสมผลัดใบ และตามริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ: เนื้อไม้เป็นสมุนไพรบำรุงธาตุ บำรุงโลหิต ขับประจำเดือน

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Caesalpinioideae

โคกลาน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Bauhinia ornata* Kurz

ชื่ออื่นๆ เลี้ยวเครือ แผลงพันแดง กวาวขน

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง มีมือพัน ลำต้นหรือกิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่หรือค่อนข้างกลม ขนาด 10-15 ซม. ปลายใบเว้าแคบเป็นสองแฉก ลึกเข้าไปในแผ่นใบ ดอก เป็นช่อคล้ายกระจุกแน่น ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบดอกสีขาวและเปลี่ยนเป็นสีเหลืองเมื่อแก่ ด้านนอกมีขนปกคลุม โคนกลีบคอดเป็นก้านสั้นๆ รังไข่มีขนยาวนุ่มสีน้ำตาลปกคลุม ผล เป็นฝักแบน รูปแถบหรือรูปเข็มขัด มีขนคล้ายกำมะหยี่ปกคลุม

นิเวศวิทยา : พบตามริมน้ำตกและป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ :

วงศ์ Asclepiadaceae

จมูกปลาหลด

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Sacrostemma secamone* (L.) Bennet

ชื่ออื่นๆ ผักไหม ตะหมุกปลาไหล

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทุกส่วนที่มีชีวิตมีน้ำยางสีขาว ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปแถบ กว้าง 1-2 ซม. ยาว 4-10 ซม. ผิวใบเกลี้ยง ดอก เป็นช่อกระจุกตามปลายยอด ดอกบาน กลีบดอกสีชมพูอ่อน มี 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยตื้น ปลายแยกเป็น 5 แฉก ด้านในสีชมพูอมม่วงเข้มเป็นรอยขีด ดอกบานขนาด 1.5-2 ซม. ผล เป็นฝักคู่ รูปกระสวยหรือรูปไข่ กว้าง 1.5-2 ซม. ยาว 3-5 ซม. มีเมล็ดจำนวนมาก ที่ปลายด้านหนึ่งมีพูขุ่นเป็นกระจุก

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ และพื้นที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : ตำรายาไทยใช้ทั้งเถาต้มน้ำกินแก้ไอแก้เจ็บคอ น้ำยางใช้ชะล้างแผลมีหนอง ดอกและใบรับประทานได้

วงศ์ Myrsinaceae

จำครีอ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ardisia crenata* Roxb.

ชื่ออื่นๆ ก้างปลาแดง ลังกาสา ตาเป็ดหิน ตีนจ้ำโลก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มขนาดเล็ก แตกกิ่งก้านออกเกือบตั้งฉากกับลำต้น สูง 20-50 ซม. ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปรีแกมรูปใบหอก กว้าง 2-3 ซม. ยาว 5-8 ซม. ขอบใบหยัก โคนมนและเรียบเป็นมัน **ช่อดอก** เป็นช่อกระจุก เกิดตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบดอกสีม่วงแกมชมพู หรือเป็นสีชมพูอ่อน เกสรเพศผู้ติดกันเป็นกรวยแหลม **ผล** แบบผลสด มีเมล็ดเดี่ยว รูปกลมแป้น สีแดงสด

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นต้มน้ำดื่มรักษาโรคประดง รากต้มน้ำดื่มช่วยเจริญอาหาร

วงศ์ Convolvulaceae

จิงจ้อนวล Hairy Malayan Bindweed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Merremia hirta* (L.) Merr.

ชื่ออื่นๆ สะอึกขน ปากจะเข้ หญ้าดอกขอ สบแล้ง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทอดเลื้อยตามดินหรือเลื้อยพันไม้พุ่มเตี้ยๆ ลำต้นมีขนยาวสีขาวปนเทาปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปร่างและขนาดของแผ่นใบมีความผันแปรมาก แผ่นใบรูปแถบ หรือรูปไข่จนถึงค่อนข้างกลม กว้าง 0.5-4.5 ซม. ยาว 1-8 ซม. โคนใบรูปหัวใจ หรือคล้ายตั้งหู **ดอก** ออกเป็นช่อคล้ายช่อกระจุก ตามซอกใบ ดอกบาน กว้าง 1-2 ซม. กลีบดอกสีขาวถึงสีเหลืองอ่อน มี 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมติดกัน เป็นรูปกรวย **ผล** ผลแห้งแตก รูปทรงกลม มีกลีบรองกลีบดอกหุ้ม

นิเวศวิทยา : พบในป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ และพื้นที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : ยาพื้นบ้านอีสาน ใช้รากผสมรากอัญชันฝนกับน้ำข้าวข้าวทาแก้ งูสวัด

วงศ์ Convolvulaceae

จิงจ้อผี

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Jacquemontia paniculata* (Burm. f.) Hall. f.

ชื่ออื่นๆ จิงจ้อ จิงจ้อน้อย จิงจ้อ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือเลื้อยพันพืชอื่นเดี่ยวๆ ลำต้นและกิ่งอ่อนมีขนสีขาวปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปหัวใจ ขนาด 1.5-5 ซม. ยาว 2.5-5 ซม. แผ่นใบทั้งสองด้านมีขนนุ่มปกคลุม โดยเฉพาะบริเวณเส้นใบจนถึงก่อนข้างเกลี้ยง ดอก เป็นช่อซี่ร่ม ออกตามซอกใบ กลีบดอกสีฟ้าอมม่วงอ่อนหรือสีขาว ดอกรูปกรวยตื้น ปลายแผ่บาน ขนาดดอกบานประมาณ 2 ซม. ผล เป็นผลแห้งแตกได้ ทรงกลมเกลี้ยง เมล็ดสีน้ำตาลอ่อน ขอบมีปีกแคบๆ

นิเวศวิทยา : พบในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : น่าจะพัฒนาเป็นไม้เลื้อยประดับได้

วงศ์ Convolvulaceae

จิงจ้อเล็ก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ipomoea obscura* (L.) Ker-Gawl.

ชื่ออื่นๆ โตงวะ สะอึก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือเลื้อยพันพืชอื่นเดี่ยวๆ ลำต้นมีขนปกคลุมหรือเกลี้ยง ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปหัวใจหรือค่อนข้างกลม ขนาด 2-10 ซม. ผิวใบทั้งสองด้านมีขนประปรายหรือเกลี้ยง ดอก เป็นช่อกระจุก มี 1-3 ดอก ออกตามซอกใบ กลีบดอกสีขาวหรือสีเหลืองนวล ใจกลางดอกสีม่วงเข้ม รูปกรวยตื้น ดอกบานกว้าง 3-3.5 ซม. ผล เป็นผลแห้งแตกได้ รูปไข่กว้าง ปลายมีแหลม

นิเวศวิทยา : พบใน ป่าผสมผลัดใบ ตามขอบป่าดิบแล้ง และตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ ใช้ทั้งต้นตำพอกแก้ปวดศีรษะ ใบย่างบดเป็นผงต้มในน้ำมันเนยใช้ทาแผลในปาก

วงศ์ Convolvulaceae

จิงจ้อเหลือง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Merremia vitifolia* (Burm.f.) Hallier

ชื่ออื่นๆ จิงจ้อหลวง จิงจ้อขน จิงจ้อใหญ่

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือเลื้อยพันพืชอื่นเดี่ยว ลำต้นและกิ่งมีขนแข็งสีขาวปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปหัวใจ ขนาด 5-18 ซม. ขอบใบหยักเป็น 5-7 แฉก แผ่นใบทั้งสองด้านมีขนทั้งสองด้าน ดอก เป็นช่อ ออกตามซอกใบ มี 1-3 ดอก กลีบดอกสีเหลือง ดอกรูปแตร ปลายแผ่บาน ขนาดดอกบานประมาณ 4-6 ซม. ผล เป็นผลแห้ง ค่อนข้างทรงกลม สีฟ้าขาว

นิเวศวิทยา: พบในที่รกร้าง ไร่ร้าง

ประโยชน์/โทษ: ทั้งต้นแก้ทางเดินปัสสาวะอักเสบ รากกินดิบๆเป็นยาเจริญอาหาร แก้เสมหะและลม

วงศ์ Euphorbiaceae

เจตพังคี

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cladogynos orientalis* Zipp. ex Span.

ชื่ออื่นๆ ตองตาพราน ตะเกีย เป้าเงิน ขนาดตะกั่ว ใบหลังขาว

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 2 ม. ลำต้นและใบมีขนรูปดาวสีขาวปกคลุมหนา ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปรีแกมรูปไข่กลับ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 6-15 ซม. ดอก เป็นช่อ กระจุก เกิดตามซอกใบ ช่อดอกแยกเพศ ไม่มีกลีบดอก ช่อดอกเพศผู้มีดอกย่อยเกิดเป็นเรียงกันเป็นช่อกลม ช่อดอกเพศเมียมี 1 ดอกย่อย มีใบประดับรองรับ ผล แบบแห้งแล้วแตก มี 3 พู ผิวมีขนรูปดาวสีขาวปกคลุมหนาแน่น

นิเวศวิทยา: พบทั่วไปตามป่าดิบแล้งและป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ: รากขับลม แก้แน่นท้อง ทั้งต้นต้มน้ำกินแก้ลมจุกเสียด ท้องร่วง

วงศ์ Malvaceae

ชะมด

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Hibiscus surattensis* L.

ชื่ออื่นๆ ส้มกบ พายป่า กระทงหมาบ้า

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูงได้ถึง 2 ม. ปลายมักทอดเลื้อยเกาะไม้อื่น
 ทุกส่วนของลำต้นมีขนและหนามกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงเวียน ขอบใบหยักเป็น 3-
 5 แฉกลึก แผ่นใบมีขนและขนรูปดาวกระจายทั่วทั้งสองด้าน มีหูใบขนาดใหญ่รูปไข่
ช่อดอก ออกเดี่ยวๆ เกิดตามซอกใบ กลีบดอกสีเหลือง กลางดอกสีแดงเข้ม ดอกมีริ้ว
 ประดับ ปลายหยักเป็น 10 แฉก แต่ละแฉกมีรูปร่างรูปแถบตั้งขึ้น เกสรเพศผู้โคน
 เชื่อมติดกันเป็นหลอด ผล แบบแห้งแล้วแตก มี 5 พู ผลมีกลีบเลี้ยงหุ้มมิด

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าผสมผลัดใบ ตามลานหินใกล้ลำน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ใบกินเป็นผัก

วงศ์ Parkeriaceae

โชนผี

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cheilanthes tenuifolia* (Burm.f.) Sw.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นเฟิร์นที่เจริญบนพื้นดิน ลำต้นสั้นทอดเลื้อย มีเกล็ดสีน้ำตาล
 อ่อนปกคลุม ก้านใบสีม่วงดำ ใบ ประกอบแบบขนนกสี่ชั้น โคจรูปใบกึ่งรูปหัวใจ
 กว้าง 7-10 ซม. ยาว 7-30 ซม. เนื้อใบบาง เส้นใบอิสระ ใบมีภาวะทวีตฐาน ใบไม่
 สร้างสปอร์มีก้านใบสั้นและขนาดเล็กกว่าใบสร้างสปอร์ **กลุ่มอับสปอร์** เกิดที่ปลาย
 เส้นใบบริเวณขอบใบเป็นแถวยาว มีขอบใบพับปิดไว้ ไม่มีเยื่อคลุมอับสปอร์

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่โล่งแจ้ง ตามลานหิน หรือตามพื้นป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Convolvulaceae

ชู้มกระต่าย

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Blinkworthia lycioides* Choisy

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มหรือไม้พุ่มกึ่งเลื้อยเนื้ออ่อน สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้นและกิ่งมีขนกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงสลับ ขอบขนานแกมรูปแถบ กว้าง 0.8-1.5 ซม. ยาว 2-5 ซม. แผ่นใบหนาและมีขน ดอก ออกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ กลีบดอกสีเหลืองอ่อน โคนเชื่อมติดกันเป็นรูประฆังยาว 2-3 ซม. ปลายแยกเป็น 5 แฉก ตันๆ ผล แบบผลสด มีกลีบเลี้ยงหุ้มมิดและติดคงทน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Orobanchaceae

ดอกดินแดง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Aeginetia indica* Roxb

ชื่ออื่นๆ ปากจะเข้ หญ้าดอกขอ สบแล้ง

ลักษณะโดยทั่วไป : พืชเบียนเป็นกาฝากขึ้นตามรากของต้นไม้อื่น โดยเฉพาะก Hawthorn และไม้ ใบ เป็นเกล็ดขนาดเล็กมากที่โคน ดอก ออกเดี่ยวๆ มีก้านชูขึ้นมาจากพื้น สูง 10-40 ซม. กลีบดอกสีม่วง โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดรูประฆังยาว 2-4 ซม. และโค้งงอ ผล แบบผลแห้งแล้วแตก ขนาดประมาณ 2.5 ซม.

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่ป่าผสมผลัดใบ และป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : เป็นพืชให้สีค่าโดยใช้ส่วนของดอกมาโหลกผสมกับแป้งและน้ำตาลทำเป็นขนมดอกดิน

วงศ์ Apocynaceae

เดื่อดิน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Trachelospermum asiaticum* (Siebold & Zucc.) Nakai

ชื่ออื่นๆ สะครือ เถาวัลย์แดง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อย เลื้อยเกาะตามก้อนหินและต้นไม้อื่นๆ ทุกส่วนของลำต้นมีน้ำยางสีขาวข้นมาก ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่กลับหรือรูปรี กว้าง 1.5-6 ซม. ยาว 3-13 ซม. ใบอ่อนสีเขียวปนส้ม ดอก แบบช่อกระจุก เกิดตามซอกใบและปลายยอด กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยกเป็น 5 กลีบ ผล แบบแก่แล้วแตก รูปทรงกระบอกแคบ ยาว 10-25 ซม. เมล็ดมีกระจุกขนยาวสีขาว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่รกร้างและ โขดหินริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ใบและดอกสวยงามสามารถนำมาปลูกเป็นไม้ประดับได้

วงศ์ Moraceae

เดื่อน้ำ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ficus ischnopoda* Miq.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม ขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงได้ถึง 3 ม. ใบ เดี่ยว เรียงสลับ เป็นกระจุกตามปลายกิ่ง รูปใบหอกแกมขอบขนาน กว้าง 0.7-1.5 ซม. ยาว 6-14 ซม. หูใบ รูปไข่ ผิวเกลี้ยง ยาว 0.6-1 ซม. หน่วยผล สีเขียว เมื่อสุกสีเหลืองหรือสีส้มแกมดำ ออกตามซอกใบ รูปรีกว้าง 1-1.2 ซม. ผิวเป็นต้นขรุขระ ใบประดับฐานขนาดเล็ก 3 ใบ ดอกแยกเพศ ดอกเพศเมียและดอกเพศผู้อยู่ต่างต้นกัน ดอกขนาดเล็ก เกิดอยู่ภายในหน่วยผล ไม่มีกลีบดอก

นิเวศวิทยา : พบตามโขดหินริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ปลูกประดับ

วงศ์ Asteraceae-Compositae

โตไม่รู้ลืม Prickly-leaved

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Elephantopus scaber* L.

ชื่ออื่นๆ หญ้าสามสิบสองหาบ ขี้ไฟนกคุ้ม หญ้าปราบ หนาดผา

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก ลำต้นแข็ง สูง 10-70 ซม. รากอวบใหญ่ ลำต้นแตกกิ่งก้านมาก ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบมักเกิดเป็นกระจุกที่โคน รูปไข่กลับ ใบด้านล่างมีขนาดใหญ่ ใบด้านบนมีขนาดเล็กลง แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก ออกออกเป็นกระจุกแน่นที่ปลายก้าน มีใบประดับขนาดใหญ่รองรับ กลีบดอกสีม่วงแดงถึงสีขาว โคนกลีบดอกเชื่อมติดเป็นหลอด ผล แบบผลแห้ง สีดำ ปลายมีขนแข็งสีขาว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่รกร้างและในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นแก้ไอ วัณโรค แก้ไข้ บำรุงหัวใจ บำรุงกำหนด รากและใบต้มเป็นยาขับปัสสาวะ แก้ท้องร่วง

วงศ์ Poaceae-Gramineae

ตองกง Bamboo Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Thysanolaena latifolia* (Roxb.ex Hornem.) Honda

ชื่ออื่นๆ หญ้าไม้กวาด Tiger Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดใหญ่ สูงได้ถึง 5 ม. ลำต้นตัน แตกกอแน่น ใบขนาดใหญ่คล้ายใบไม้ โคนใบกึ่งรูปหัวใจหรือรูปตัด มีก้านใบสั้นๆ ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงขนาดใหญ่ ยาว 30-80 ซม. ช่อดอกห้อยย้อยลง ช่อดอกย่อยมีขนาดเล็กมาก กาบช่อดอกแบนข้างและยาวเป็นครึ่งหนึ่งของความยาวช่อดอกย่อย

นิเวศวิทยา : พื้นที่ลาดเขา ตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นหญ้าประดับ ช่อดอกใช้ทำไม้กวาด

วงศ์ Acanthaceae

ตัวยอดตั้งตรง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ruellia siamensis* Imlay

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูง 30-70 ซม. ลำต้นและกิ่งเป็นสันและมีขนกระจายทั่ว

ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 1.5-5 ซม. ยาว 4-10 ซม. แผ่นใบมีขนสั้นนุ่มทั้งสองด้าน ดอก ออกเดี่ยวๆ หรือเป็นช่อกระจุกสั้นๆ เกิดตามซอกใบ โคนใบปลายยอด กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็นแฉกลีบ กลีบดอกสีม่วงเข้มหรือสีม่วงแกมน้ำเงิน โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยกเป็น 2 ปาก

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่งในป่าเต็งรังและป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นไม้ประดับได้ดี

วงศ์ Erythroxylaceae

ตานครบ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Erythroxylum cambodianum* Pierre

ชื่ออื่นๆ โคนทู่้ง มะโหดตัน หย้าหูน้ให้

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 1 ม. ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กลับ หรือรูปรี กว้าง 2-3 ซม. ยาว 5-10 ซม. แผ่นใบด้านบนเกลี้ยงเป็นมัน แผ่นใบด้านล่างสีจาง ดอก ออกเป็นช่อกระจุก ตามซอกใบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว สีเหลืองอ่อนและสีเขียวอ่อน กลีบดอกแข็ง ผล เป็นผลสด รูปขอบขนาน ยาว 1-1.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียว เมื่อสุกสีแดง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Asteraceae-Compositae

ตานหม่อน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Vernonia elliptica* DC.

ชื่ออื่นๆ ลิกวนยู ข้ามักหลอด ตานค้อน

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มเลื้อย กิ่งและก้านเป็นสัน ดันและกิ่งมีขนสีเงินคล้ายไหม กระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 6-10 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนสีเงินปกคลุม ดอก เป็นช่อกระจุกแน่นเกิดรวมกันเป็นช่อขนาดใหญ่ที่ปลายยอดหรือตามซอกใบใกล้ปลายยอด กลีบดอกสีขาวหรือสีชมพู เชื่อมติดเป็นรูปกรวยปลายแยกเป็น 5 แฉก ผล แห้งเมล็ดล่อน สีดำ รูปกระสวย

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามพื้นที่รกร้าง ริมถนน

ประโยชน์/โทษ : ตำรายาไทยใช้ราก ดอก และใบแก้ตานขางในเด็ก รักษาถ้าได้ฆ่าพยาธิ

วงศ์ Cucurbitaceae

ตำลึง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cocinia grandis* Voigt

ชื่ออื่นๆ ผักแคบ แคเต้

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อย มีมือเกาะ ทอดเลื้อยหรือเลื้อยพันพืชอื่น ใบ เดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเว้าเป็นแฉกลึก ขอบใบมีต่อมคายน้ำ โคนใบรูปหัวใจ ขนาด 5-8 ซม. ดอก ออกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ ดอกแยกเพศอยู่ต่างต้น กลีบดอกสีขาว โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นรูประฆัง ปลายแยกเป็น 5 แฉก ดอกบาน กว้าง 4-6 ซม. ผล แบบผลสด มีเนื้อหลายเมล็ด รูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน ยาวประมาณ 5 ซม. เมื่อแก่สีแดง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นได้ในพื้นที่ทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : รากคั้นน้ำกินเป็นยาเย็นลดไข้และแก้ไอเจ็บ ใบอ่อนกินเป็นผัก ดอกตำเป็นยาทาแก้คัน ผลอ่อนกินได้

วงศ์ Combretaceae

ตีนตั้ง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Calycopteris floribunda* Lamk.

ชื่ออื่นๆ ข้าวตอกแตก งวงส้ม หน่วยสุด

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้นและกิ่งอ่อนมีขนนุ่มปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่ หรือ รูปรี กว้าง 2.5-7 ซม. ยาว 5-15 ซม. แผ่นใบมีขนขนสั้นน้ำตาลเหลืองทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อแยกแขนงที่ปลายกิ่งหรือซอกใบ มีขนปกคลุมทั่วไป กลีบรองกลีบดอก 5 กลีบ สีเขียวอมเหลือง โคนกลีบเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก มีขนปกคลุม ไม่มีกลีบดอก ผล รูปกระสวย ยาว 5-8 มม. ปลายผลมีส่วนของกลีบรองกลีบดอกเจริญติดอยู่คงทน

นิเวศวิทยา : พบตามขอบป่าและช่องว่างของป่าดิบแล้ง ป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ใบเป็นยาเจริญอาหาร ขับพยาธิ แก้อาการจุกเสียด ปวดท้อง ตำผสมกับเนยทารักษาแผลเรื้อรังภายนอก

วงศ์ Asteraceae-Compositae

ตีนตุ๊กแก Tridax

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Tridax procumbens* L.

ชื่ออื่นๆ Coat Buttons Wild Daisy

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นทอดนอนไปตามพื้นชูยอดตั้งขึ้น สูง 20-60 ซม. ลำต้นมีขนกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบส่วนมากเกิดเป็นกระจุกที่โคนต้น แผ่นใบรูปรี ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นกระจุกแน่นที่ปลายก้าน ก้านช่อดอกยาว 10-20 ซม. ดอกย่อยเกิดรวมกันเป็นกระจุกแน่น กลีบดอกวงนอกขนาดใหญ่สีเหลืองอ่อน กลีบดอกวงในขนาดเล็กกว่าสีเหลืองเข้มหรือสีน้ำตาลอมเหลือง ผล แบบผลแห้ง สีดำ ปลายเป็นขนยาวสีขาว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่รกร้างและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Cucurbitaceae

แตงหนู

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Zehneria marginata* (Blume) Keraudren

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อย มีมือเกาะ เลื้อยพันพืชอื่น ใบ เดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบ รูปไข่แกมรูปหัวใจ กว้าง 4-10 ซม. ยาว 6-10 ซม. ขอบใบบางครั้งหยักเป็น 3-5 แฉก ผิวใบด้านบนมีคุ่ม ผิวใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก แยกเพศอยู่บนต้นเดียวกัน ออกตามซอกใบ ดอกเพศผู้กลีบดอกสีเหลือง โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นรูปประฆัง ดอกเพศเมียขนาดเล็กกว่า ผล แบบผลสดมีเนื้อหลายเมล็ด รูปรี ยาวประมาณ 1-1.5 ซม. เมื่อแก่สีแดง ผลอ่อนมีขน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : รากคั้นน้ำกินเป็นยาขับปัสสาวะและขับเสมหะ ดอกคั้นน้ำกินเป็นยาขับธาตุ ผลสุกกินได้

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

ถั่วผี

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cajanus crassus* (Prain ex King) van der Maesen

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อนอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยพันต้นไม้อื่น ลำต้นและกิ่งมีขนสั้นนุ่มสีน้ำตาลปกคลุม ใบ ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย แผ่นใบมีขนสั้นนุ่มทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อกระจจะแน่น ที่ปลายยอดหรือตามซอกใบ ดอก รูปดอกถั่ว ยาว 1.5-2 ซม. กลีบดอกสีเหลือง กลีบดอกบนมีเส้นสีม่วงแดง ผล เป็นฝักหนา รูปขอบขนาน ยาว 2-5 ซม. ผิวมีขนสั้นนุ่มปกคลุม ฝักหยักเป็นลอนคลื่น

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่งในป่าผสมผลัดใบ ตามริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

ถั่วโหนดยาน Blakey's Goatsnads

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Tephrosia vestita* Vogel

ชื่ออื่นๆ หลาบเงือก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 30-60 ซม. ต้นและกิ่งมีขนสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ใบ ประกอบแบบขนนกปลายคี่ มีใบย่อย 7-9 ใบ แผ่นใบมีขนสั้นหนานุ่ม ทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อคล้ายช่อกระจัง ออกตามซอกใบและปลายยอด ดอกมีกลีบดอกแบบดอกถั่ว กลีบดอกสีขาว กลีบกลางด้านหลังมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น ผล เป็นฝักรูปดาบแบน ผิวมีขนปกคลุมหนาแน่น เมื่อแก่เป็นสีน้ำตาล

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่เปิดโล่งในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ใบตำใช้พอกฝี

วงศ์ Vitaceae

เถาคันขาว

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cayratia trifolia* (L.) Domin.

ชื่ออื่นๆ เถาคัน เครือพัดสาม

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน มีมือเกาะ ใบ ประกอบมี 3 ใบย่อย แผ่นใบด้านล่างมีขนเล็กน้อย เมื่อสดอวบน้ำ ใบย่อยปลายสุดรูปไข่หรือรูปไข่กลับ กว้าง 1-4 ซม. ยาว 1.5-6 ซม. ขอบใบจักซี่ฟัน ใบย่อยคู่ข้างรูปไข่เบี้ยวและขนาดเล็กกว่า ดอก ออกเป็นช่อกระจุก ออกที่ซอกใบ ดอกย่อยขนาดเล็ก สีเขียวอ่อน ผล แบบผลสดมีเนื้อหลายเมล็ด รูปร่างกลมแป้น ขนาด 0.5-1 ซม. ผลสุกสีดำ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : รากเป็นยาลดไข้ เถาเป็นยาขับเสมหะ แก้ช้ำใน แก้ฝีในท้อง แก่ริดสีดวงลำไส้ ใบใช้ดูดหนองที่หัวฝี

วงศ์ Convolvulaceae

เถาตดหมา Three toothed Malayan Bindweed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Merremia tridentata* (L.) Hall.f.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อนอายุปีเดียว ทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือเลื้อยพันพืชอื่นเตี้ยๆ ลำต้นเรียวเล็กและเกลี้ยง ใบ เดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปขอบขนานแคบกว้าง 0.1-1.5 ซม. ยาว 2.5-8 ซม. โคนใบคล้ายคิงหูก ขอบใบบริเวณโคนจักซี่ฟัน ดอก เป็นช่อ ออกตามซอกใบ มี 1-3 ดอก กลีบดอกสีเหลืองอ่อนหรือสีขาว ดอกรูปกรวย ปลายแผ่บาน ขนาดดอกบานประมาณ 1-2 ซม. ผล เป็นผลแห้ง ค่อนข้างทรงกลม เปลือกแข็ง

นิเวศวิทยา : พบในที่รกร้าง ไร่ร้าง และตามขอบป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : รากคั้นน้ำบ้วนปากแก้ปวดฟัน

วงศ์ Asclepiadaceae

เถาประสงค์

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Streptocaulon juvenas* Merr.

ชื่ออื่นๆ หยั่งสมุทรน้อย ต่ายานฮากหอม

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ลำต้นและกิ่งสีน้ำตาลแดง มีขนปกคลุม ทุกส่วนที่มีชีวิตมีน้ำยางสีขาว ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่แกมรูปรี กว้าง 3-7 ซม. ยาว 7-15 ซม. แผ่นใบมีขนนุ่มทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อกระจุก เกิดที่ปลายยอด ซอกใบหรือเหนือรอยแผลใบ กลีบดอก 5 กลีบ สีชมพูอมม่วงขอบกลีบสีขาวหรือสีเขียวกแอมเหลือง เกสรเพศผู้รูปมงกุฎ ผล เป็นฝักคู่ รูปทรงกระบอก ผิวมีขนปกคลุม เมล็ดมีจำนวนมากและมีขนละเอียดแบบเส้นไหมสีขาวที่หัวเมล็ด

นิเวศวิทยา : พบในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ชาวเขาเผ่าอิก้อ กะเหรี่ยงใช้ทั้งต้น คั้นน้ำคั้นแก้ท้องเสีย แก้อ่อนเพลียบำรุงกำลัง

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

เถาแปบหนู

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Galactia tenuiflora* Wight & Arn.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นทอดเลื้อยพันต้นไม้อื่น ลำต้นเรียวเล็ก ใบ ใบประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย ใบย่อยรูปไข่แกมรูปรี กว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 2-4 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนนุ่มและสีจางกว่าด้านบน **ช่อดอก** ออกเป็นช่อกระจุกเกิดตามซอกใบ ดอกย่อยรูปดอกถั่ว กลีบดอกสีม่วงแดงหรือสีชมพูเข้ม กลีบกลางดอกสีเข้ม **ผล** ผลเป็นฝักแบน รูปขอบขนาน ยาว 4-5 ซม. ผลแก่ค่อนข้างเกลี้ยง

นิเวศวิทยา : พบได้ตามป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Asclepiadaceae

เถาวัลย์แดง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Taxocarpus villosus* (Blume) Decne

ชื่ออื่นๆ เครือชูด เครือมะแตก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ลำต้นและกิ่งมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม ทุกส่วนที่มีชีวิตมีน้ำยางสีขาว ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี กว้าง 3-6 ซม. ยาว 7-12 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนสีน้ำตาลแดง ด้านบนค่อนข้างเกลี้ยง **ดอก** ออกเป็นช่อแยกแขนงตามซอกใบ มีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุมหนาแน่น กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองอ่อนถึงสีเหลืองเข้ม มีกลิ่นหอมอ่อนๆ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามขอบป่าของป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : สามารถนำมาปลูกเป็นไม้เลื้อยให้ดอกสวยงามและมีกลิ่นหอม แต่ต้องระวังยางจากเถา

วงศ์ Convolvulaceae

เถาสองสลึง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ipomoea pileata* Roxb.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อนอายุปีเดียว ทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือเลื้อยพันพืชอื่นเตี้ยๆ ลำต้นเรียวยาวมีขนกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่กว้าง กว้าง 1-5 ซม. ยาว 2-7 ซม. โคนใบรูปหัวใจ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน โดยเฉพาะด้านล่างมีขนหนาแน่น ดอก เป็นช่อออกตามซอกใบ มีหลายดอกย่อยเกิดรวมกันรองรับด้วยใบประดับรูปร่างคล้ายจาน ใบประดับมีขนนุ่มปกคลุมหนาแน่น กลีบดอกสีชมพูหรือม่วง กลางดอกสีเข้ม ดอกรูปกรวย ปลายแผ่บาน ขนาดดอกบานประมาณ 3 ซม.

นิเวศวิทยา : พบในป่าผสมผลัดใบและป่าไผ่

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Oleaceae

เถาหนามเหลี่ยม

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Nyctanthes aculeata* Craib

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มเลื้อย ลำต้นและกิ่งเป็นสี่เหลี่ยมและมีหนามกระจายทั่วใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่กว้าง กว้าง 3-6 ซม. ยาว 4-8 ซม. แผ่นใบหนาคล้ายหนัง และมีขนสาบแข็งทั้งสองข้างคล้ายกระดาษทราย ดอก ออกเป็นช่อกระจุกตามซอกใบและปลายยอด มี 1-3 ดอก กลีบดอกสีเหลือง ผล รูปหัวใจแบนๆ ขนาด 1.5-2 ซม.

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามขอบป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Asclepiadaceae

เทพทาร์โร

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ceropegia arnottiana* Wight

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทุกส่วนที่มีชีวิตมีน้ำยางสีขาว ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปแถบ กว้าง 0.3-0.5 ซม. ยาว 2-4 ซม. แผ่นใบบาง ก้านใบสั้นมาก ดอก ออกตามซอกใบ กลีบดอกสีเขียวอ่อนแกมเหลืองเชื่อมเป็นหลอดยาว ปลายแผ่เป็นปาก เป็นแผ่นคล้ายด้ามช้อน 2-3 แฉก แผ่นปากปลายหลอดดอกสีเขียวและสีม่วงเข้ม มีขนที่ขอบ หลอดดอกมีลายสีม่วงแดงหรือม่วงเข้มเป็นขีดๆ กระจายทั่ว

นิเวศวิทยา : พบในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : สามารถนำมาปลูกเป็นไม้ประดับให้ดอกสวยงาม เป็นพันธุ์ไม้ป่าที่อยู่ในบัญชีอนุสัญญา CITES

วงศ์ Balsaminaceae

เทียนน้อย

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Impatiens cf. muscicola* Craib

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 10-30 ซม. ลำต้นใส อวบน้ำ และเปราะมาก ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ กว้าง 1-2 ซม. ยาว 3-10 ซม. แผ่นใบบาง ขอบจักฟันเลื่อยตื้นๆ ดอก ออกเป็นช่อตามซอกใบและปลายยอด มี 1-3 ดอก กลีบดอกสีม่วงแดงหรือสีชมพูเข้ม กลีบรองดอกมีจะงอยหรือวงยาวงอนไปด้านหลัง กลีบบนรูปหัวใจ เกสรเพศผู้เป็นกลุ่มอยู่กลางดอก ผล รูปกระสวย เมื่อแก่จะแตกออกตามรอยตะเข็บ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่น้ำขังและ ตามก้อนหินที่ชุ่มชื้นและตามน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Onagraceae

เทียนนา Water Primrose

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ludwigia hyssopifolia* (G. Don) Excell

ชื่ออื่นๆ ผักกาดรอ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 30-70 ซม. ลำต้นเป็นเหลี่ยม สีเขียวปนม่วงแดง ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 1-2 ซม. ยาว 3-6 ซม. ปลายแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ ดอก ออกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ ก้านดอกสั้นมาก ดอกขนาดเล็กเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 1 ซม. กลีบดอก 4 กลีบ สีเหลือง ยาว 3-5 มม. เกสรเพศผู้ 8 อัน สีเหลือง เกสรเพศเมียสีเหลือง ผล แบบเมื่อแห้งแล้วแตก สีม่วงแดง รูปทรงกระบอก ยาว 1-2 ซม. ปลายผลแยกเป็น 4 แฉก

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่เปิด ไร่มีน้ำขังแฉะ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Solanaceae

โถงเทง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Physalis minima* L.

ชื่ออื่นๆ ต่อมตอก ปุงปิง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 30-50 ซม. ลำต้นเป็นสัน ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่หรือรูปรี กว้าง 2-4 ซม. ยาว 3-6 ซม. แผ่นใบบาง ดอก ออกเป็นช่อสั้นๆ ตามซอกใบ ขนาดประมาณ 4-6 มม. กลีบรวมสีเหลืองอ่อน โคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลางดอกสีเข้ม ผล แบบผลสด รูปร่างกลม ผิวเรียบเป็นมัน มีกลีบรองดอกเป็นแผ่นบางเชื่อมเป็นมุมตามกลีบ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามขอบป่าที่ค่อนข้างชื้น

ประโยชน์/โทษ : ผลสุกกินได้ มีรสหวานเย็น

วงศ์ **Dallvariaceae**

นาคราชเกล็ดน้ำตาล

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Dallvalia trichomanoides* Blume

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นเฟิร์นเลื้อยตามต้นไม้ใหญ่หรือบนก้อนหิน ลำต้นทอดเลื้อยยาว มีเกล็ดสีน้ำตาลอ่อนปกคลุมหนาแน่น ก้านใบสีฟางข้าว ยาว 10-20 ซม. มีร่องที่ก้านใบ ใบ ประกอบคล้ายขนนกสามชั้น โครงรูปใบรูปสามเหลี่ยม กว้าง 15-20 ซม. ยาว 25-35 ซม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เรียบเกลี้ยงเป็นมัน เส้นใบแบบขนนก เห็นเด่นชัด **กลุ่มอับสปอร์** เกิดที่ปลายเส้นใบ เชื้อคลุ่มกลุ่มอับสปอร์รูปด้วย

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่เปิดโล่งตามซอกของก้อนหินในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นไม้ประดับ

วงศ์ **Orchidaceae**

นางกราย

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Habenaria lindleyana* Steude.

ชื่ออื่นๆ นางอ้วนน้อย ว่านข้าวเหนียว นางกรายตัวผู้ เอื้องดิน

ลักษณะโดยทั่วไป : กล้ายไม้ดิน มีหัวใต้ดิน ใบ เดี่ยว เรียงเวียนรอบต้นที่ผิวดิน มี 3-5 ใบ รูปไข่กว้าง ขนาด 5-15 ซม. แผ่นใบค่อนข้างหนาและอวบน้ำ **ช่อดอก** ออกเป็นช่อกระจุก มีก้านช่อดอก ยาว 20-40 ซม. ดอกเกิดที่ปลายก้าน เป็นพุ่มกลม ดอกทยอยบานจากล่างขึ้นบน กลีบดอกสีขาว โคนกลีบมีเคียวรูปทรงกระบอกสีเขียว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่ป่าผสมผลัดใบและป่าไผ่

ประโยชน์/โทษ : ปลูกประดับ

วงศ์ Opiliaceae

นางจ้อง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cansjera rheedii* J.F. Gmel.

ชื่ออื่นๆ นางจุ่ม ตาไก่หิน

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้นและกิ่งอ่อนสีเขียว มีขนสั้นนุ่มปกคลุม โคนต้นมีหนามที่เกิดจากกิ่งที่ลดรูปเป็นหนามแข็ง ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปรีแกมรูปไข่ หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 3-7 ซม. ยาว 7-12 ซม. ผิวใบมีขนเล็กน้อย โดยเฉพาะเส้นใบ ดอก เป็นช่อเชิงลด มี 1-4 ช่อ ออกตามซอกใบ แกนช่อดอกมีขนปกคลุมหนาแน่น ดอกสีเหลืองอมเขียว กลีบรวมโคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นรูปคนโท ปลายแยกเป็น 4 แฉก ผล เป็นผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง รูปร่างค่อนข้างกลมหรือรี ผลสุกสีส้มหรือสีแดง

นิเวศวิทยา : พบทั้งในป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ และป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Euphorbiaceae

น้านมราชสีห์ Hairy Spurge

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Euphorbia hirta* L.

ชื่ออื่นๆ ผักโขมแดง หญ้าน้ำหมึก หญ้าหลังอึ่ง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก แตกกอทอดนอนไปตามพื้น ทุกส่วนของลำต้นมีน้ำยางสีขาวขุ่น ลำต้นสีม่วงแดงปนเขียวและมีขนสีเหลืองปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปรีหรือรูปรีแกมรูปข้าวหลามตัด กว้าง 0.5-2 ซม. ยาว 1-5 ซม. ฐานใบเบี้ยว แผ่นใบมีขนสีน้ำตาลอมเหลืองทั้งสองด้าน ดอก เป็นช่อกระจุกกลมแน่น เกิดตามซอกใบใกล้ปลายยอด ดอกแยกเพศ กลีบรวมสีม่วงแดง ผล แห้งแล้วแตกกลางพู

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นชงน้ำดื่มช่วยขับปัสสาวะ ดันสดคั้นน้ำดื่มช่วยเพิ่มน้ำนม แก้อาเจียน แก้หืด

วงศ์ Araceae

บอน Taro

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Colocasia esculenta* (L.) Schott

ชื่ออื่นๆ บอนเขียว บอนน้ำ ผือก

ลักษณะโดยทั่วไป : พืชล้มลุกอายุข้ามปี ลำต้นเป็นเหง้าใต้ดินขนาดใหญ่ ลำต้นเหนือดิน สูงได้ถึง 1 ม. ก้านใบมีน้ำยางใส ใบ รูปก้นปัด ขนาด 10-45 ซม. มีก้านใบติดลึกลงเข้ามาในแผ่นใบ ฐานใบกึ่งรูปหัวใจหรือรูปเงี่ยงลูกศร แผ่นใบมีไขสีขาว ดอก เป็นช่อเชิงลดมีกาบหุ้ม เกิดที่โคนต้นเป็นช่อยาว กาบหุ้มช่อดอกสีเขียวอ่อนหรือสีเหลือง ดอกสีขาวปนเขียว เรียงติดๆ กันบนแกนช่อดอก ผล แบบมีเนื้อหลายเมล็ด

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามหนองน้ำ พื้นที่น้ำขัง ริมลำธาร

ประโยชน์/โทษ : ก้านรับประทานเป็นผัก หรือนำมาประกอบอาหาร ใบนำมาลวกผสมเป็นอาหารหมู

วงศ์ Amaranthaceae

บานไม่รู้โรยป่า

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Gomphrena celosioides* Mart.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 10-40 ซม. แตกกอแผ่กว้างไปตามพื้น ทุกส่วนของลำต้นมีขนอุยสีขาวกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงตรงกันข้ามสลับตั้งฉาก ใบรูปไข่กลับแกมรูปใบหอก กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 2-3 ซม. ดอก เป็นช่อเชิงลด เกิดที่ปลายยอด รูปทรงกลมหรือทรงกระบอกแน่น ยาว 1-4 ซม. แกนกลางช่อดอกมีขนอุยสีขาวหนาแน่น ดอกย่อยจำนวนมาก ไม่มีกลีบดอก กลีบรวม 5 กลีบ สีขาว ผล เป็นกระเปาะ รูปไข่กลับและแบน ยาว 1-1.8 มม. ภายในมีเมล็ดเดียว

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นผสมกับสมุนไพรชนิดอื่นต้มน้ำดื่มแก้เบาหวาน

วงศ์ Araceae

บุกเตี้ยง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Pseudodracontium harmandii* Engl.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก มีหัวใต้ดิน ลำต้น อวบน้ำ ใบ เดี่ยว เกิดจากหัว มีก้านใบ ยาว 40-70 ซม. ปลายแยกเป็น 3 แฉก แต่ละแฉกแตกเป็นใบย่อยคล้ายใบประกอบ แผ่กางออก แผ่นใบเกลี้ยง ก้านใบอวบน้ำ ดอก เป็นช่อเชิงลดมีกาบ เกิดจากหัว ก้านดอก ยาว 50-70 ซม. ดอกย่อยเกิดบนแกนกลางช่อดอก กาบรองช่อดอก รูปไข่ โอบหุ้มช่อดอก ดอกอ่อนกาบสีเขียวและเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอ่อนเมื่อแก่

นิเวศวิทยา : พบในที่เปิด โลงตามซอกหิน ตามป่าผสมผลัดใบและริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Convolvulaceae

ใบต่อก้าน Creeping Bindweed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Evolvulus alsinoides* (L.) L.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะ โดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทอดนอนไปตามพื้นแล้วตั้งตรง ลำต้นมีขนนุ่ม คล้ายเส้นไหมปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอก หรือรูปขอบขนาน กว้าง 0.3-0.8 ซม. ยาว 0.5-4 ซม. มีขนคล้ายเส้นไหมปกคลุมทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อกระจุกตามซอกใบ มี 1-3 ดอก กลีบดอก 5 กลีบ สีม่วงอมน้ำเงินหรือสีฟ้า ดอกบานกว้าง 0.7-1 ซม. ผล เป็นผลแห้งแตกได้ ทรงกลม ขนาดประมาณ 3 มม.

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่ป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นเป็นยาขมเจริญอาหาร ขับพยาธิ แก้ไข้และบิด ใบใช้ฆวนบุหรีสูบแก้โรคหลอดลมอักเสบและโรคหืด

วงศ์ Malvaceae

ปอแดง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Hibiscus lobatus* (Murr.) Kuntze.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้นและกิ่งก้านมีขนสั้นนุ่มกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้าง กว้าง 1-7 ซม. ยาว 2-10 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย ใบที่โคนต้นส่วนมากหยักเป็นแฉกลึก 3 แฉก แผ่นใบมีขนสั้นนุ่มและขนรูปดาวกระจายทั่ว **ช่อดอก** ออกเดี่ยวๆ หรือเป็นช่อกระจุกสั้นๆ เกิดตามซอกใบและปลายช่อดอกสีขาวยาว เกสรเพศผู้โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด **ผล** แบบแห้งแล้วแตกเป็นแฉก รูปกลมแป้น ผิวมีขนรูปดาวและขนเส้นเดี่ยวกระจายทั่ว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามลานหินในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Thymelaeaceae

ปอเต่าไห้

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Enkleia siamensis* (Kurz) Nevling

ชื่ออื่นๆ เต่าไห้ พันโดน พญาไม้ผุ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มอายุหลายปี แตกกิ่งก้านไม่เป็นระเบียบ หรือเลื้อยพาดไม้อื่น ต้นตั้งตรง สูงได้ถึง 3 ม. กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดงหนาแน่น ใบ เดี่ยวเรียง ตรงข้ามหรือเรียงสลับ แผ่นใบไข่แกมรูปรี กว้าง 2-8 ซม. ยาว 4-12 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนสีน้ำตาลแดงหนาแน่น **ดอก** เป็นช่อแบบช่อซี่ร่ม เกิดที่ปลายยอด ดอกสีเหลืองอ่อนหรือสีเขียวยาว มีกลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว 5-8 มม. กลีบดอกเป็นรูปปลี้นเล็กๆ **ผล** แบบผลเม็ล็ดเดี่ยวแข็ง

นิเวศวิทยา : พบในบริเวณที่โล่งตามลานหินในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Sterculiaceae

ปอปัด

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Helicteres isora* L.

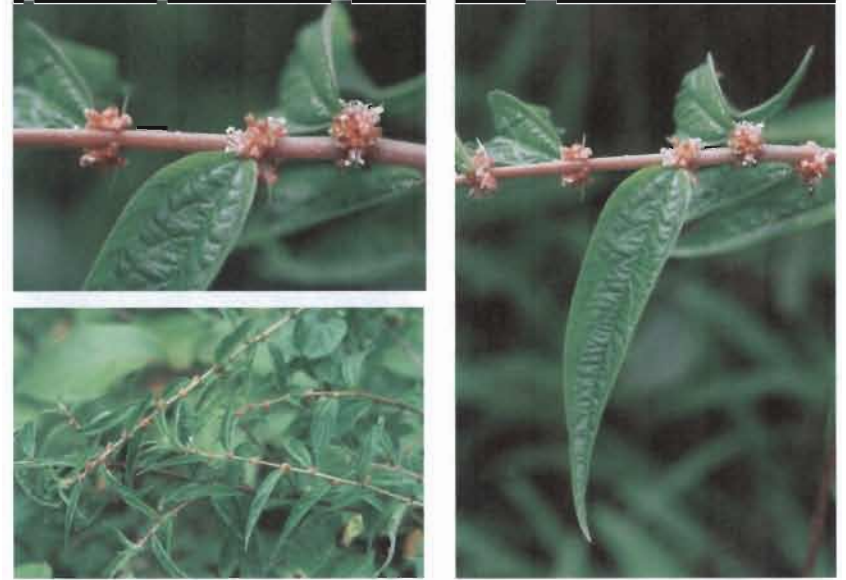
ชื่ออื่นๆ มะปัด ปอปัด ปอทับ ขี้ฉ้อใหญ่

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 3 ม. ทุกส่วนของต้นมีขนรูปดาวปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ กว้าง 5-15 ซม. ยาว 5-20 ซม. ปลายเป็นหยักเป็นแฉกตื้นๆ 3-5 แฉก โคนใบรูปหัวใจตื้นๆ ขอบใบจักฟันเลื่อย ดอก ออกเป็นช่อสั้นๆ เป็นกระจุก ตามซอกใบ กลีบดอกสีส้มหรือสีแดง ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปทรงกระบอก กว้างประมาณ 1 ซม. ยาว 4-5 ซม. ปลายเรียวแหลม เมื่อแห้งผลจะบิดเป็นเกลียว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : เปลือกต้นและรากเป็นยาบำรุงธาตุ ผลแก้ปวดท้อง ขับเสมหะ

วงศ์ Urticaceae

ป่านหิน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Boehmeria diffusa* Wedd.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุหลายปี สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้นและกิ่งมีขนปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ ใบมีหลายขนาด รูปใบหอก กว้าง 2-7.5 ซม. ยาว 7-20 ซม. ปลายใบยาวคล้ายหาง ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ด้านล่างสีจาง ดอก ออกเป็นช่อกระจุกกลมแน่น เกิดตามซอกใบ ไม่มีกลีบดอก ผล มีกลีบรวมสีชมพู เจริญหุ้มผลมีด รูปไข่กลับ ผิวมีขนปกคลุม

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่เปิดโล่งตามซอกหิน ตามขอบป่าของป่าผสมผลัดใบและริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

ปีกนกแอน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Hegnera obcordata* (Miq.) Schindl.

ชื่ออื่นๆ ผีเสื้อ หญ้าฮากเหลือง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นบางครั้งเลื้อยพันต้นไม้อื่น ต้นตั้งตรง สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้นและกิ่งมีขนปกคลุม ใบ ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย ใบปลายรูปหัวใจกลับหรือคล้ายผีเสื้อ กว้าง 3-9 ซม. ยาว 2-4 ซม. แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก เป็นช่อกระจุก ออกที่ปลายยอดหรือตามซอกใบ ดอกรูปดอกถั่ว ยาว 6-7 มม. กลีบดอกสีม่วงหรือสีม่วงอมชมพู ผล เป็นฝักแบน ยาว 2-3 ซม. คอดเป็นข้อๆ แต่ละข้อเป็นรูปเกือบกลมและเรียงทับกัน ฝักมีขนละเอียดปกคลุม

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่งในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Zingiberaceae

เปราะป่า

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Kaempferia pulchra* Ridl.

ชื่ออื่นๆ ว่านตูปหมอบ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 3-10 ซม. มีเหง้าใต้ดินและมีรากเป็นกระจุก รากและเหง้ามีกลิ่นฉุน ใบ เดี่ยว เรียงสลับ 2-3 ใบ แผ่นใบกางแผ่เกือบขนานกับพื้น ใบรูปไข่หรือค่อนข้างกลม กว้าง 2-10 ซม. ยาว 5-18 ซม. ดอก ออกเป็นช่อกระจุกแน่น เกิดที่ซอกกาบใบ กลีบดอกสีขาว เกสรเพศผู้เป็นหมันขยายตัวคล้ายกลีบดอกสีม่วงแดง หรือสีม่วงอมชมพู

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : เหง้าใต้ดินแก้ไข้ ขับลมในลำไส้ แก้หวัด

วงศ์ Zingiberaceae

เปราะป่า

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Kaempferia roscoeana* Wall.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 2-3 ซม. มีเหง้าใต้ดินและมีรากเป็นกระจุก ใบและเหง้ามีกลิ่นหอม ใบเดี่ยว เรียงสลับ มี 2 ใบ กางแผ่แนบไปกับพื้นดิน ใบรูปร่างกลมหรือรูปไข่กว้าง ขนาด 5-15 ซม. หลังใบมีจุดสีเขียวเข้มหรือสีม่วงเข้มกระจายทั่ว ดอก ออกเป็นช่อสั้นๆ เกิดที่ซอกกาบใบ กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาวประมาณ 4 ซม. มีแฉกสีเหลืองที่โคนกลีบปาก เกสรเพศผู้ที่เป็นหมันขยายตัวคล้ายกลีบดอกและมีสีขาว เกสรเพศผู้ไม่มีก้าน ปลายอับเรณูเรียว

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นป่าผสมผลัดใบและป่าไผ่

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Verbenaceae

ผกากรอง Cloth of Gold

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Lantana camara* L.

ชื่ออื่นๆ จั๊กา เบญจมาศป่า คำขี้ไก่

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 2 ม. กิ่งอ่อนเป็นสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่กว้าง ขนาด 3-6 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก เป็นช่อกระจุก เกิดตามซอกใบและปลายยอด มีดอกย่อยเกิดรวมกันเป็นกระจุกกลม ตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบดอกมีหลายสีสีแดง ขาว เหลือง ชมพูและหรือสีส้ม โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอดสั้นๆ ดอกและใบมีกลิ่นเหม็น ผสมแบบผลสด เมื่อสุกสีดำ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามขอบป่าและตามริมถนน

วงศ์ **Amaranthaceae****ผักขม Slender Amaranth**ชื่อพฤกษศาสตร์ *Amaranthus viridis* L.

ชื่ออื่นๆ ผักขมหัด ผักหอม

ลักษณะโดยทั่วไป : พืชล้มลุกอายุปีเดียว ต้นตั้งตรง สูงได้ถึง 80 ซม. แตกกิ่งก้านเป็นพุ่มกลมบางครั้งลำต้นอาจทอดนอนไปตามพื้น ใบเดี่ยว เรียงเวียน ใบรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดหรือรูปไข่ กว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 3-6 ซม. แผ่นใบบางมาก ดอกออกเป็นช่อแน่นรูปกระบอกที่ปลายยอดและตามซอกใบ ดอกแยกเพศขนาดเล็ก สีเขียวอ่อน ผล แบบผลแห้งเมื่อแก่ไม่แตก รูปกระเปาะ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปในบริเวณที่เปิดโล่ง

ประโยชน์/โทษ : ยอดอ่อนคั้นน้ำพริก และกินเป็นผัก

วงศ์ **Nyctaginaceae****ผักขมหิน Spreading Hog-weed**ชื่อพฤกษศาสตร์ *Boerhavia diffusa* L.

ชื่ออื่นๆ ปังแป ผักเบี้ยหิน ผักขมฟ้า

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูงได้ถึง 1 ม. บางครั้งทอดเลื้อยไปตามพื้น ลำต้นแตกกิ่งก้านจำนวนมาก ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่กลับแกมรูปขอบขนานหรือรูปใบหอก กว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 2-4 ซม. ท้องใบสีนวล ขอบใบมีต่อมสีแดง ดอก ออกเป็นช่อแยกแขนงออกที่ซอกใบและปลายกิ่งดอกย่อยหลายดอกเกิดรวมเป็นกลุ่ม กลีบรวมสีชมพู แดงหรือสีขาว ผล แบบผลแห้งเมล็ดล่อน มีกลีบรวมติดคงทน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่รกร้างและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : ใบตำพอกฝี

วงศ์ Selaginellaceae

ผักควา

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Selaginella ostenfeldii* Hieron

ชื่ออื่นๆ มอยสาวแก่

ลักษณะโดยทั่วไป : พืชล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นทอดเลื้อย มีเกล็ดปกคลุม ลำต้นตั้งตรง สูง 15-50 ซม. ลำต้นแตกกิ่งแบบสองแฉก ปลายแตกแขนงแบบขนนกสามชั้น ใบขนาดเล็กมี 2 ขนาด เรียงเป็น 4 แถว เหลื่อมซ้อนกัน เกิดตามลำต้นและแขนง ใบที่แนบขนานไปกับลำต้นรูปขอบขนานและโค้งงอ และใบที่กางออกจากลำต้นรูปไข่แคบ เนื้อใบบาง อับสปอร์ เกิดรวมกันเป็นกลุ่มรูปทรงกระบอกที่ปลายกิ่ง แต่ละอับสปอร์มีใบรองรับ ใบสร้างอับสปอร์รูปร่างคล้ายกัน

นิเวศวิทยา : บริเวณพื้นที่เปิดโล่งมีน้ำขังและเล็กน้อย

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Asteraceae-Compositae

ผักค้ออ่อน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Crassocephalum crepidioides* (Benth.) S. Moore

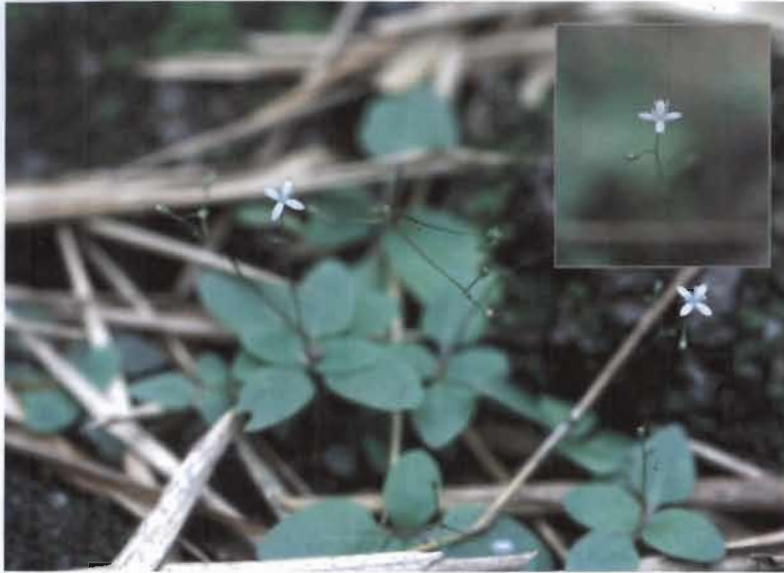
ชื่ออื่นๆ ผักกาดข้าง ผักกาดขม หญ้าดอกอ่อน

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 60-80 ซม. ลำต้นมีขนละเอียดกระจายห่างๆ ใบเดี่ยว เรียงเวียน ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 1-6 ซม. ยาว 5-15 ซม. โคนใบเรียวแคบ ขอบใบจักฟันเลื่อยหรือหยักเป็นแฉกลึก 3-4 แฉก ดอก ออกเป็นช่อเชิงหลั่นที่ปลายยอด ดอกย่อยเกิดรวมกันเป็นช่อกระจุกแน่น กลีบดอกสีส้มหรือสีเสด ผลแบบผลแห้ง รูปขอบขนาน ยาว 1-2 มม. สีดำ ปลายเป็นรยางค์เรียวยาว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่รกร้าง ริมถนน และพื้นที่น้ำขังและ

ประโยชน์/โทษ : ยอดและดอกอ่อนต้มหรือนึ่งกินเป็นผัก

วงศ์ Rubiaceae

ฝักค่างดาว

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Hedyotis ovatifolia* Cav.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว สูง 10-20 ซม. ลำต้นมีขน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปร่างค่อนข้างกลม ขนาด 0.5-4 ซม. โคนใบเรียวแคบเป็นครีบริบที่ก้านใบ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน หูใบเป็นแฉกคล้ายหวี เกิดระหว่างก้านใบและเชื่อมกับก้านใบ ดอก ออกเป็นช่อซี่ร่มเชิงประอบ เกิดที่ปลายยอด กลีบดอกสีขาว โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอดสั้นๆ ด้านในบริเวณปากหลอดมีขน ผล แบบผลแห้งแก่แล้วแตก รูปไข่กลับ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามขอบป่าและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : ปลูกประดับ

วงศ์ Asteraceae-Compositae

ฝักแครง American Weed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Synedrella nodiflora* (L.) Gaertn.

ชื่ออื่นๆ สับกา หญ้าขี้หมา

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว สูง 30-70 ซม. ลำต้นเป็นเหลี่ยม ลำต้นและกิ่งมีขนประปราย ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปไข่แกมรูปรี โคนใบสอบแคบเป็นปีกไปจรดก้านใบ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อกระจุกแน่นตามซอกใบ โกล้ปลายยอด กลีบดอกสีเหลืองสด ดอกวงนอกกลีบดอกรูปร่างน้ำ ดอกวงในมีขนาดเล็กกว่า ผล แบบผลแห้ง สีดำ ปลายเป็นรยางค์เป็นนามสองอัน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่รกร้างมีน้ำขังและตามริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นทำยาพอกเวลาปวด และแก้ปวดหู

วงศ์ Commelinaceae

ผักปลาบ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Commelina bengalensis* L.

ชื่ออื่นๆ หญ้าปล้องขน ผักปลาบน้ำ ผักปลาบดง ปลาบร้าง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นทอดเลื้อย ต้นตั้งตรงสูงได้ถึง 1 ม.
ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปรีแกมรูปขอบขนาน ด้านบนมีขนสาก กาบใบ เป็นปลอกหุ้มลำ
ต้นและมีขนนุ่มหนาแน่น ดอก ออกเป็นช่อที่ปลายยอด ช่อดอกมีกาบรองดอกสีเขียว
หรือรองรับ กลีบดอกสีม่วงอมฟ้าหรือสีฟ้า มี 3 กลีบ ผล แบบแก่แล้วแตก รูปทรงรี

นิเวศวิทยา : พบบริเวณที่ร่มริมน้ำและพื้นที่น้ำขังและ

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นใช้เป็นยาเจริญอาหาร แก้โรคเรื้อน และใช้บรรเทาอาการ
ปวดที่ผิวหนัง

วงศ์ Commelinaceae

ผักปลาบข้าง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Floscopa scandens* Lour

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นอวนน้ำทอดเลื้อย ต้นตั้งตรงสูง 10-30
ซม. ใบ เดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่ หรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 1-3.5 ซม. ยาว
3-7 ซม. ปลายใบแหลม แผ่นใบมีขนนุ่มทั้งสองด้าน กาบใบเป็นปลอกหุ้มลำต้นและ
มีขนยาว ดอก ออกเป็นช่อที่ปลายยอด ช่อดอกมีขนหนาแน่น ดอกย่อยขนาดเล็ก
จำนวนมาก กลีบดอกสีม่วงหรือชมพูเข้ม มี 3 กลีบ เกสรเพศผู้ 6 อัน

นิเวศวิทยา : พบบริเวณที่ร่มริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : น้ำคั้นจากต้นใช้หยอดตาแก้เจ็บตา

วงศ์ Polypodiaceae

ผักปึกไก่

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Pyrrrosia adnascens* (Sw.) Ching

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นเฟิร์นเถาเลื้อย ลำต้นกลมทอดเลื้อยยาว มีเกล็ดสองสีหนาแน่น ใบเกิดตามเหง้าต่างๆ กัน ใบ เดี่ยว รูปขอบขนาน กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 5-15 ซม. แผ่นใบเนื้อหนาค้ำหนังและอวบน้ำ เส้นใบแบบร่างแห แผ่นใบด้านล่างมีขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่น **กลุ่มอับสปอร์** เกิดเป็นกลุ่มแน่นที่ปลายใบ ไม่มีเชื้อคลุ่มอับสปอร์

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทอดเลื้อยไปตามต้นไม้ ก้อนหินหรือตามต้นไม้ล้ม

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

ผักผืด Kadzu

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Pueraria lobata* (Willd.) Ohwi

ชื่ออื่นๆ เครืออีเต่า

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยอายุหลายปี หัวใต้ดินขนาดใหญ่ กิ่งอ่อนมีขนกระจายทั่วใบ ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย ใบรูปไข่ กว้าง 5-20 ซม. ยาว 8-25 ซม. ขอบใบหยักเป็นแฉกตื้นๆ ดอก ออกเป็นช่อกระจุก ยาว 10-30 ซม. เกิดตามซอกใบ ดอกแบบดอกถั่ว กลีบดอกสีม่วง กลีบดอกบนด้านในสีเหลือง ก้านช่อดอกมีขนสั้นนุ่มหนาแน่น **ผล** เป็นฝักแบน ยาว 4-13 ซม. ฝักมีขนสั้นนุ่มสีน้ำตาลหนาแน่น

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้างและตามชายป่า

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นพืชคลุมดิน แย่งจากหัวหรือรากใช้ประกอบอาหารมีสารช่วยลดความดันเลือด

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

ฝักเยี่ยววัว

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Millettia caerulea* Baker

ชื่ออื่นๆ หางไหลแดง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อย กิ่งอ่อนมีขนสั้นนุ่มปกคลุม ใบ ประกอบแบบขนนก ปลายคี่ มี 5 ใบย่อย ใบรูปไข่กลับ กว้าง 4-7 ซม. ยาว 6-9 ซม. ดอก ออกเป็นช่อ กระจงเชิงประกอบขนาดใหญ่ เกิดตามซอกใบและปลายยอด ดอกมีกลีบดอกแบบ ดอกถั่ว กลีบดอกสีม่วง กลีบดอกบนด้านในกลางกลีบสีเขียว ก้านช่อดอกและก้าน ดอกมีขนสั้นนุ่มปกคลุม

นิเวศวิทยา : พบตามป่าผสมผลัดใบและริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นไม้เลื้อยประดับได้

วงศ์ Araceae

ฝักหนาม

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Lasia spinosa* (L.) Thwaites

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก มีหัวใต้ดิน ลำต้นอวบน้ำ ใบ เดี่ยว เกิดจากหัว ก้านใบ ยาว 30-70 ซม. ใบรูปร่างคล้ายหว่าลูกศร บางครั้งขอบหยักเป็นแฉกลึก ก้านใบอวบน้ำ ก้านใบ ก้านดอก และเส้นใบด้านล่างมีหนามกระจายทั่ว ดอก ออกเป็นช่อเชิงลด มีกาบ เกิดจากหัว ก้านดอกยาว 40-70 ซม. ดอกย่อยสีเหลืองอ่อน ติดบนแกนกลาง ช่อดอก กาบรองช่อดอกสีน้ำตาลแดง ยาวและบิดเป็นเกลียว โอบหุ้มช่อดอก

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่เปิดโล่งตามริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : ใบอ่อนนำมาต้มและดองกินเป็นผักจิ้ม

วงศ์ Poaceae-Gramineae

ไผ่ซาง Waya

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Dendrocalamus membranaceus* Munro

ชื่ออื่นๆ ไผ่ซางนวล ไผ่่นวล ไผ่ซางดอย

ลักษณะโดยทั่วไป : ไผ่ประเภทเหง้ากอ สูง 10-25 ม. เกิดลำห่างๆ เส้นผ่าศูนย์กลางลำ 5-12 ซม. ปล้องยาว 20-40 ซม. ลำหนา 0.5-1 ซม. ลำอ่อนมีไขสีขาวปกคลุมตลอดลำ แต่ละข้อมี 3-7 กิ่ง กิ่งเด่น 1 กิ่ง ข้อต่างๆของลำโดยทั่วไปไม่มีรากอากาศ **แผ่นใบ** รูปแถบแกมรูปใบหอก กว้าง 0.8-2 ซม. ยาว 5-20 ซม. **กาบหุ้มลำ** สีเหลืองอมส้มหรือสีส้ม มีไขและขนปกคลุม **ใบยอดกาบ** รูปใบหอกแคบ สีน้ำตาลอมม่วง กางออกถึงพับลง **ลิ้นกาบ** เป็นแถบ ขอบจักซี่ฟัน **หูกาบ** จีบพับเป็นคลื่น มีขนยาวปกคลุม

นิเวศวิทยา : พบในป่าผสมผลัดใบตามริมห้วย

ประโยชน์/โทษ : ลำใช้ก่อสร้าง ทำเฟอร์นิเจอร์ เครื่องจักสาน หน่อกินได้

วงศ์ Poaceae-Gramineae

ไผ่ป่า Spiny Bamboo

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Bambusa bambos* (L.) Voss

ชื่ออื่นๆ ไผ่หนาม

ลักษณะโดยทั่วไป : ไผ่ประเภทเหง้ากอ สูง 15-25 ม. แตกกอแน่น เส้นผ่าศูนย์กลางลำ 5-15 ซม. ปล้องยาว 15-40 ซม. เนื้อลำหนา ลำอ่อนมีไขสีขาว โคนกอมีกิ่งไม่มีใบหนาแน่น กิ่งย่อยลดรูปเป็นหนามแข็ง **แผ่นใบ** รูปใบหอกแกมรูปแถบ กว้าง 0.5-1.5 ซม. ยาว 5-15 ซม. **กาบหุ้มลำ** สีเหลืองอมเขียว มีแถบสีม่วงสลับตามยาว **ใบยอดกาบ** รูปสามเหลี่ยม ตั้งตรง ด้านในมีขนสีน้ำตาลดำ **ลิ้นกาบ** เป็นแถบแคบ มีขนที่ขอบ **หูกาบ** เป็นพู พับไปมา ด้านในมีขนสีน้ำตาลดำ ขนาดซ้ายและขวาไม่สมมาตรกัน

นิเวศวิทยา : พบตามริมน้ำในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ใช้ในการก่อสร้าง อุตสาหกรรมจักสาน ทำข้าวหลาม ทำเชื้อกระดาษ ปลูกเป็นแนวเขตพื้นที่ หน่อกินได้

วงศ์ Poaceae-Gramineae

ไผ่ผาก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Gigantochloa* sp.

ชื่ออื่นๆ ไผ่ผากมัน

ลักษณะโดยทั่วไป : ไผ่ประเภทเหง้ากอ สูง 7-15 ม. แดกกอแน่น เส้นผ่าศูนย์กลางลำ 5-8 ซม. ปล้องยาว 20-50 ซม. เนื้อลำหนา 0.5-1 ซม. ลำมีกาบหุ้มลำติดอยู่ แดกกิ่งหลายกิ่งในแต่ละข้อ **แผ่นใบ** รูปใบหอกแกมรูปแถบ กว้าง 2-5 ซม. ยาว 7-25 ซม. **กาบหุ้มลำ** สีเขียวหรือสีเขียวอมเหลือง มีขนสีดำหนาแน่น **ใบยอดกาบ** รูปใบหอกตั้งตรง หยักเป็นคลื่น **ลิ้นกาบ** เป็นแถบแคบ ขอบจักซี่ฟันเล็กๆ **หูกาบ** เป็นหูเดี่ยวๆ ไผ่ชนิดนี้ในบ้านเราเคยใช้ชื่อว่า *Gigantochloa hasskarliana* (Kurz) Backer ex Heyne ซึ่งเป็นไผ่ที่พบในชวาและสุมาตรา แต่มีลักษณะไม่เหมือนเสียทีเดียว ในที่นี้จึงยังไม่ระบุว่าเป็นชนิดใด

นิเวศวิทยา : พบมากตามริมน้ำในป่าผสมผลัดใบและป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : มีการใช้ประโยชน์น้อย เนื่องจากผุง่าย หน่อกินได้แต่ไม่นิยม

วงศ์ Poaceae-Gramineae

ไผ่รวก Siamese Bamboo

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Thyrsostachys siamensis* Gamble

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไผ่ประเภทเหง้ากอ สูง 5-10 ม. แดกกอแน่น เส้นผ่าศูนย์กลางลำ 1-5 ซม. ปล้องยาว 15-30 ซม. เนื้อลำหนา ข้อต่างๆ มักตัน ลำมีกาบหุ้มลำติดคงทน แต่ละข้อมีกิ่งย่อยๆ หลายกิ่ง กิ่งอันกลางเด่น 1 กิ่ง **แผ่นใบ** รูปแถบแคบ กว้าง 0.5-0.8 ซม. ยาว 5-12 ซม. **กาบหุ้มลำ** สีเขียวอ่อนหรือสีเขียวอมม่วง บางครั้งสีน้ำตาลอ่อน มีลายพาดสีน้ำตาลเข้ม มีขนสั้นกระจายห่างๆ **ใบยอดกาบ** รูปใบหอกแคบ ตั้งตรง **ลิ้นกาบ** เป็นแถบแคบๆ ขอบเป็นชายครุยสั้นๆ **หูกาบ** เป็นดิ่งเล็กมากๆ หรือไม่มี

นิเวศวิทยา : พบในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ลำใช้ทำไม้ค้ำฟ้าผลทางการเกษตร ทำค้ำมรม ทำเยื่อกระดาษ ปลุกเป็นไม้ประดับ หน่อกินได้ และมีการเก็บหากันอย่างหนักในช่วงต้นฤดูฝน

วงศ์ Convolvulaceae

ฝิ่นแสนห้า

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Argerea capitiformis* (Poir.) Ooststr.

ชื่ออื่นๆ ย่านขน เอ็นขน จิงจ้อหลวง เถากระดิ่งช้าง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อย ทอดเลื้อยตามดินหรือเลื้อยพันไม้อื่น กิ่งอ่อนมีขนยาวปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ กว้าง 4-13 ซม. ยาว 7-18 ซม. โคนใบรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก เป็นช่อคล้ายช่อซี่ร่มออกตามซอกใบ ดอกบานกว้าง 4-5 ซม. กลีบเลี้ยงมีขนหนาแน่น กลีบดอกสีฟ้า สีม่วงแกมน้ำเงิน หรือสีม่วงแดง กลีบเชื่อมติดกัน เป็นรูปกรวย ผล แบบเมื่อแก่แล้วแตก รูปร่างกลม ผลสุกสีแดงหรือสีน้ำตาล

นิเวศวิทยา : พบตามขอบป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : เถาแห้งใช้ก่อไฟได้ดี

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Caesalpinioideae

ฝาง Sappan Tree

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Caesalpinia sappan* L.

ชื่ออื่นๆ ฝางส้ม

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มกึ่งไม้เถา สูง 3-5 ม. ลำต้นและกิ่งมีหนามกระจายทั่ว ใบ ประกอบแบบขนนกสองชั้น ใบย่อยเรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 0.6-0.8 ซม. ยาว 1.5-1.8 ซม. โคนใบเบี้ยว ดอก เป็นช่อกระจุก ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่งและปลายกิ่ง กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง ผล เป็นฝักแบนแข็ง ปลายฝักรูปตัด มุมด้านนอกเป็นจะงอยแหลม ฝักแก่สีน้ำตาล

นิเวศวิทยา : พบตามขอบป่าและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : เนื้อไม้เป็นยาขับระดูอย่างแรง รากให้สีเหลือง เนื้อไม้ให้สีแดง ใช้ย้อมผ้าและทำสีผสมอาหาร

วงศ์ Onagraceae

พญารากดำ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ludwigia octovalvis* (Jacq.) P.H. Raven

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปใบหอก กว้าง 1-3 ซม. ยาว 5-10 ซม. แผ่นใบบางคล้ายกระดาษ ดอก ออกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ กลีบดอก 4 กลีบ สีเหลือง กลีบดอกบางและร่วงง่าย ผล แบบผลแห้งแก่แล้วแตก สีเขียวหรือสีม่วงแดง รูปทรงกระบอก ยาว 1.5-3 ซม. ผิวเป็นสันตามยาว

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่น้ำขังและตามริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : เปลือกมีเส้นใยเหนียวใช้แทนปอได้ เป็นวัชพืชในนาข้าว

วงศ์ Lamiaceae-Labiatae

พนมสวรรค์ Pagoda Flower

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Clerodendrum paniculatum* L.

ชื่ออื่นๆ นมสวรรค์ สาวสวรรค์ ฉัตรฟ้า หัวลิง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 2 ม. กิ่งอ่อนเป็นสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีแกมรูปไข่กลับ ขนาด 15-35 ซม. ขอบใบหยักเป็นแฉกลึก 3-5 แฉก โคนใบรูปหัวใจ แผ่นใบด้านล่างมีขนสาก ดอก ออกเป็นช่อแยกแขนงขนาดใหญ่รูปฉัตรที่ปลายกิ่ง ยาว 30-45 ซม. กลีบดอกสีแดง หรือสีส้ม โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอดยาว มีเกสรเพศผู้ยาวโผล่พ้นกลีบดอก ผล แบบผลสด เมื่อสุกสีแดงคล้ำ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าผสมผลัดใบ และตามขอบป่า

ประโยชน์/โทษ : รากใช้เป็นยาถ่าย ใบสดตำทำยาพอกรักษาโรคปวดข้อ

วงศ์ Araceae

พรหมตีนสูง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Aglaonema tenuipes* Engl

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : พืชล้มลุกจำพวกบอนอายุหลายปี ทุกส่วนของลำต้นมีน้ำยางใส ต้นตั้งตรง สูง 30-70 ซม. แตรกรากตามข้อ ใบ เดี่ยว เรียงเวียนเป็นกระจุก ก้านใบยาว ใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 5-10 ซม. ยาว 10-20 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลมหรือยาวคล้ายหาง ดอก ออกรวมกันเป็นช่อรูปทรงกระบอกที่ปลายยอด และตามซอกใบ มีกาบหุ้มช่อดอกรองรับ ผล แบบผลสดมีเนื้อ รูปรี ยาว 1-1.5 ซม. ผลสีเขียวและเปลี่ยนเป็นสีเหลืองและแดงเมื่อแก่

นิเวศวิทยา : พบในบริเวณที่ร่มในป่าไผ่และตามริมลำธารและน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ปลุกเป็นไม้ประดับได้

วงศ์ Araceae

พญาช้าง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Scindapsus officinalis* Schott

ชื่ออื่นๆ หีควาย

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน เลื้อยพาดตามกิ่งหินและต้นไม้อื่น ลำต้นฉ่ำน้ำ ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ หรือรูปรีแกมรูปไข่ กว้าง 6-10 ซม. ยาว 10-20 ซม. แผ่นใบเกลี้ยงเป็นมัน ก้านใบแผ่เป็นครีบกว้าง ดอก เป็นช่อเชิงลดมีกาบ เกิดตามซอกใบและปลายยอด มีดอกย่อยจำนวนมากเรียงอัดแน่นเป็นรูปทรงกระบอก การรองช่อดอกรูปขอบขนาน ปลายเป็นจะงอย เมื่อดอกแก่กาบจะมีสีเหลือง ผล แบบผลสด รูปไข่ เนื้อฉ่ำน้ำ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่เปิดโล่งตามซอกหิน ตามริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ใบต้มน้ำให้เด็กกินแก้ซาง

วงศ์ Verbenaceae

พังกูเขี้ยว Blue Porterweed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Stachytarpheta jamaicensis* (L.) Vahl

ชื่ออื่นๆ เจ๊กจับกบ หญ้าหางงู

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 50-100 ซม. ลำต้นและกิ่งเป็นสี่เหลี่ยม ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปรี กว้าง 1.5-5 ซม. ยาว 2-8 ซม. โคนใบสอบ เรียว ขอบใบจักฟันเลื่อย ดอก เป็นช่อกระจุก ยาว 20-30 ซม. ออกที่ปลายยอด ก้านช่อดอกรูปทรงกระบอก ดอกบานจากล่างขึ้นบน กลีบดอกสีม่วงอ่อนหรือสีม่วงแกมน้ำเงิน โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลาย แยกเป็น 5 แฉก ผล มีกลีบเลี้ยงติดคงทน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่น้ำขังและพื้นที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นคั้นน้ำดื่มแก้ไข้ ขับเหงื่อและขับปัสสาวะ

วงศ์ Verbenaceae

แฟงเครือ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Sphenodesme mollis* Craib

ชื่ออื่นๆ พูหีบ สะแกใบดำ สะแกวัน

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้นและกิ่งอ่อนมีขนปกคลุม เมื่อแก่ค่อนข้างเกลี้ยง ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 1.5-7.5 ซม. ยาว 4-12 ซม. แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก เป็นช่อแยกแขนง ออกตามซอกใบหรือปลายกิ่ง ช่อดอกมีขนปกคลุม ดอกย่อยออกรวมกันเป็นช่อกระจุกกลม มีใบประดับลักษณะคล้ายปีกรองรับ กลีบดอกสีม่วงอ่อน โคนกลีบเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น 5 แฉก มีขนที่ขอบและด้านในของกลีบ ผล แบบแก่แล้วแตก และมีใบประดับรองรับ

นิเวศวิทยา : พบตามป่าผสมผลัดใบ และป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นซุ้มไม้เลื้อยประดับได้

วงศ์ Cucurbitaceae

ผักข่า

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Momordica cochinchinensis* (Lour.) Spreng.

ชื่ออื่นๆ ขี้กาเครือ ผักข่า

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อย มีมือเกาะ ใบ เดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเว้าเป็นแฉกลึก 3-5 แฉก ผิวใบมีต่อมเป็นจุดๆ ดอก ออกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ ดอกแยกเพศอยู่ต่างต้น กลีบเลี้ยงเป็นกระเปาะและมีขนกระจายทั่ว กลีบเลี้ยงด้านในมีต่อมนูน กลีบดอกสีเหลืองนวล กลางดอกสีม่วง โคนกลีบเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก ผล แบบผลสดมีเนื้อหลายเมล็ด รูปร่างค่อนข้างกลม ยาว 10-15 ซม. ผิวมีหนามสั้นกระจายทั่วเมื่อแก่สีแดง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นได้ในพื้นที่รกร้างและตามชายป่า

ประโยชน์/โทษ : ยอดอ่อนและผลอ่อนกินเป็นผัก ใบอ่อนและรากน้ำต้มเป็นยาแก้ไข้ เมล็ดเป็นพิษร้ายแรงเผาหรือต้มใช้เป็นยาขับปัสสาวะ

วงศ์ Convolvulaceae

ม่วงสยาม

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ipomoea siamensis* Miq.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทอดเลื้อยตามดินหรือเลื้อยพันไม้พุ่มเตี้ยๆ ลำต้นเรียวเล็ก ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปหัวใจหรือรูปไข่กว้าง กว้าง 3-5 ซม. ยาว 4-8 ซม. โคนใบรูปหัวใจ ปลายใบเรียวแหลม แผ่นใบบาง เส้นใบสีเข้มเป็นลายเด่นชัด ดอก ออกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ ดอกบานกว้าง 3-4 ซม. กลีบดอกสีม่วงแดง หรือสีชมพู กลีบเชื่อมติดกัน เป็นรูปกรวย โคนกลีบ สีขาว กลีบดอกด้านนอกมีขนยาวหนาแน่น

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่ป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : เป็นไม้ให้ดอกสวยงามสามารถนำมาปลูกประดับได้

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

มะกล่ำตาไก่ Crab's Eye Vine

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Abrus precatorius* L

ชื่ออื่นๆ มะกล่ำเครือ American Pea, Rosary Pea

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ใบ ประกอบแบบขนนกปลายคู่ ใบย่อยเรียงตรงข้าม ใบรูปขอบขนาน กว้าง 0.4-0.8 ซม. ยาว 1-2 ซม. ปลายมนและมีติ่งแหลม โคนใบมน ดอก ออกเป็นช่อตามซอกใบ ดอกย่อยคล้ายดอกถั่ว ขนาด 0.5-1.5 ซม. กลีบดอกสีชมพูแกมม่วง ผล เป็นฝัก เมื่อแก่ฝักจะแตกออกตามยาวและบิดเพื่อกระจายเมล็ด เมล็ดสีแดงสด มีขี้สีดำ รูปร่างกลมรีหรือค่อนข้างกลม ขนาด 3-5 มม.

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามป่าผสมผลัดใบ พบบ้างในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ เมล็ดมีสารพิษชื่อ abrin ถ้าขบเมล็ดให้แตกและกินเพียง 1-2 เมล็ด อาจเป็นพิษถึงตายได้

วงศ์ Euphorbiaceae

มะกาเครือ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Bridelia stipularis* (L.) Blume

ชื่ออื่นๆ สะไ้เครือ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มรอเลื้อยหรือไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปรีแกมรูปขอบขนาน หรือ รูปรีแกมรูปไข่กลับ กว้าง 2.5-5 ซม. ยาว 7-12 ซม. แผ่นใบมีขนนุ่มปกคลุมทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นกระจุกที่ซอกใบ ดอกแยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน ไม่มีกลีบดอก กลีบรวมสีเขียวอ่อน ผล เป็นผลสด รูปร่างกลมรี

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในป่าผสมผลัดใบ พบบ้างตามช่องว่างของป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : ใบคั้นน้ำดื่มเป็นยาถ่าย ดอกเป็นยาแก้เลือดออกจากตา ลำต้นใช้ เป็นยาฟอกเลือด รากใช้ขับประจำเดือน ผลแก้พิษต่อ แตน

วงศ์ Cucurbitaceae

มะระจีน Bitter Gourd

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Momordica charantia* L.

ชื่ออื่นๆ มะห้อย ผักไห้ , Bitter Cucumber

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน มีมือเกาะ ลำต้นเป็นเหลี่ยม ใบ เดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่กว้าง รูปหัวใจ หรือเกือบกลม กว้าง 3-12 ซม. ยาว 2.5-10 ซม. ขอบใบเว้าลึก เป็นรูปนิ้วมือลักษณะเป็นพูชัดเจน 5-13 พู ดอก ออกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ ดอกแยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน กลีบดอกสีเหลือง ผล เป็นผลสด ทรงรี หัวท้ายแหลม ผิว ผลขรุขระ กว้าง 2-4 ซม. ยาว 3-10 ซม. ผลสุกสีเหลืองหรือสีส้ม แดงได้ เมล็ดมีเยื่อหุ้มสีแดง

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้าง ไร่ร้างและตามชายป่าหรือป่าเสื่อมโทรม

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นผักสวนครัว ยอดอ่อนช่วยเจริญอาหาร ฟอกเลือด ดอกชงดื่มแก้หืดหอบ ผลเป็นยาขมลดน้ำตาลในเลือด เมล็ดเป็นยาขับพยาธิตัวกลม

วงศ์ Lamiaceae-Labiatae

แมงลัก Wild Basil

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Hyptis suaveolens* (L.) Poit.

ชื่ออื่นๆ การา

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 0.5-1.5 ม. ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม ทุกส่วนของต้นมีขนเหนียว และกลิ่นหอมแรง ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปไข่กลับ กว้าง 3-5 ซม. ยาว 3-6 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อยถี่ไม่เป็นระเบียบ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อตามซอกใบ กลีบดอกสีม่วงอ่อน เชื่อมติดกันเป็นหลอด ผล แบบผลแห้ง รูปขอบขนานหรือรูปรี ยาว 1-1.5 มม. ผลแก่กลีบเลี้ยงจะขยายขนาดโอบหุ้ม

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าเต็งรัง ป่าทดแทนและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : รากต้มน้ำกินเป็นยาเจริญอาหาร และขับระดู ใบชงน้ำเป็นชาลดไข้ ยอดอ่อนใช้แต่งรสอาหาร ขับเหงื่อและแก้หวัด

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Mimosoideae

ไมยราบ Sensitive Plant

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Mimosa pudica* L.

ชื่ออื่นๆ หนามงับ ระวังบ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยทอดนอนไปตามพื้นดิน ลำต้นมีหนามห่างๆ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้นปลายคู่ มีใบย่อย 10-25 คู่ ใบไวต่อการสัมผัส เมื่อถูกสัมผัสใบจะหุบชิดติดกัน ดอก เป็นช่อกระจุกแน่น ออกตามซอกใบ 1-3 ช่อ ดอกช่อดอกตูมสีน้ำตาลแดง รูปไข่หรือกลม ดอกบานสีชมพู ก่อนข้างกลม ขนาด 1-2 ซม. ผล เป็นฝักแบน รูปขอบขนาน จำนวนหลายฝักเกิดที่ปลายก้านช่อผล

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามริมถนนและพื้นที่รกร้างว่างเปล่า

ประโยชน์/โทษ : นำเข้ามาในเมืองไทยโดยกรมทางหลวงเพื่อปลูกป้องกันดินพังทลายริมถนนและเป็นวัชพืช

วงศ์ Acanthaceae

รื่องไม้ Lilac Eranthemum

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Pseuderanthemum graciliflorum* (Nees) Ridl.

ชื่ออื่นๆ เฌียงพำป่า เต่าหลังลาย รงไม้

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก ต้นตั้งตรง สูงได้ถึง 2 ม. ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอกหรือรูปไข่แกมรูปใบหอก กว้าง 3-6 ซม. ยาว 10-15 ซม. ดอก ออกเป็นช่อกระจุกแน่นที่ปลายกิ่ง กลีบดอกสีม่วงอ่อนมีจุดประสีม่วง กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดแคบยาว ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปรียาว

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รุ่มราไรในป่าผสมผลัดใบและป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นต้มน้ำดื่มแก้ร้อนเพ็ช ปวดเมื่อย ใบตำพอกหรือต้มน้ำอาบแก้โรคผิวหนังและสิ้นคัน ปลูกเป็นไม้ประดับได้ดี

วงศ์ Acanthaceae

รางจืด

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Thunbergia laurifolia* L

ชื่ออื่นๆ ขอบชะนาง เครือเขาเขียว

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่แกมรูปใบหอก กว้าง 2.5-6.5 ซม. ยาว 7-18 ซม. ดอก ออกเป็นช่อกระจุกห้อยลง มี 1-10 ดอกย่อย ดอกสีม่วง หรือสีม่วงอมฟ้า ใจกลางดอกสีเหลืองอมเขียว ดอกรูปปากแตร ยาว 5-8 ซม. โคนดอกมีใบประดับรูปถ้วยหรือรูปห่องเรือรองรับ 1 คู่ ผล แบบผลแห้งแล้ว แตก ทรงกลม มีจะงอยที่ปลาย 1 คู่

นิเวศวิทยา : พบในป่าดิบแล้ง และป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นซุ้มไม้เลื้อยประดับ ใบและรากตำพอกแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ใบสดหรือรากตำกับน้ำข้าวขาว คั้นน้ำดื่ม แก้พิษยาเบื่อ ช่วยให้สร้างเม

วงศ์ Schizaeaceae

ลิเถาใหญ่

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Lygodium salicifolium* Presl

ชื่ออื่นๆ ย่านยายเถา ทุตคือ สายพานผี อุตะเถา

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นเฟิร์นที่มีลำต้นใต้ดินเป็นเหง้าสั้น มีขนสีน้ำตาลดำปกคลุมหนาแน่น ลำต้นเหนือดินเป็นเส้นค่อนข้างกลม เกือบมีเส้นสันสองเส้นขนานกันไปตามความยาวลำต้น ใบ ประกอบแบบขนนกสองชั้นปลายคู่ ใบย่อย 3-4 คู่ ก้านใบและแกนใบปฐมภูมิสั้นและมีตาจั่นสั้นๆ สปอร์ เกิดขึ้นออกมาจากขอบใบย่อย ลักษณะเป็นดิ่ง ยาว 2-5 มม. เกิดเป็นจำนวนมากทั้งสองข้างขอบใบ อับสปอร์มีเยื่อคลุม ลักษณะเป็นเกล็ด

นิเวศวิทยา : พบตามป่าดิบแล้ง พบบ้างในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ลำต้นเหนือดินใช้ทำเครื่องจักสานจำพวกกระเป่าถือ หมวก

วงศ์ Poaceae-Gramineae

เลา Wild Cane

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Saccharum spontaneum* L.

ชื่ออื่นๆ แคมดอกขาว อ้อยเลา Wild Sugar Cane

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 1-3 ม. ลำต้นตัน แดงกอกแน่น ใบ รูปแถบ ยาวได้ถึง 1 ม. กาบใบและแผ่นใบมีไขสีขาว ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ขนาดใหญ่ ยาว 30-50 ซม. โคนช่อดอกมีขนยาวสีขาว ช่อดอกย่อยเกิดเป็นคู่และร่วงง่าย โคนช่อดอกย่อยมีขนยาวคล้ายไหมสีเงินหนาแน่น

นิเวศวิทยา : พื้นที่เปิดโล่ง โดยเฉพาะตามริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : เนื่องจากมีรากหนาแน่น ช่วยในการยึดเกาะหน้าดิน และเป็นวัชพืชตามริมน้ำ

วงศ์ Orchidaceae

ว่านจูงนาง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Geodorum recurvum* (Roxb.) Alston

ชื่ออื่นๆ ว่านนางตาม

ลักษณะโดยทั่วไป : กล้ายไม้ดิน มีหัวใต้ดิน ใบ เดี่ยว เรียงเวียนรอบหัว มี 2-5 ใบ รูปรีหรือรูปรีแกมรูปใบหอกกลับ มีก้านใบยาว ทิ้งใบในฤดูแล้ง ดอก ออกเป็นช่อกระจะ เกิดจากโคนหัว ก้านช่อดอก ยาว 10-12 ซม. มีใบประดับคลุมเป็นระยะ ดอกเกิดที่ปลายช่อเป็นกลุ่ม ช่อดอกห้อยโค้งลง กลีบดอกสีขาว โคนกลีบล่างด้านในสีเหลืองและมีแถบสีม่วง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่ป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ปลูกประดับ

วงศ์ Asteraceae-Compositae

ว่านมหากาฬ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Gynura pseudochina* (L.) DC.

ชื่ออื่นๆ ผักกาดกบ คำโลก ผักกาดดง ผักกาดดิน ผักกาดนกเขา

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 30-60 ซม. ลำต้นอวบน้ำ ปลายยอดมีขนสั้นนุ่มปกคลุม ใบ เดี่ยว เกิดเป็นกระจุกที่โคน รูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน กว้าง 1.5-5 ซม. ยาว 10-15 ซม. โคนเรียวแคบ แผ่นใบอวบน้ำ แผ่นใบด้านล่างสีม่วง ดอก ออกเป็นช่อกระจุกแน่นที่ปลายยอด ก้านช่อดอก ยาว 30-45 ซม. กลีบดอกสีเหลืองสด ผล แบบผลแห้งเมล็ดล่อน รูปขอบขนาน ปลายเป็นรยางค์แข็ง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่ป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นเป็นยาบรรเทาอาการปวดบวม แก้โรคไฟลามทุ่ง ใบน้ำคั้นแก้เจ็บคอ เหง้ารักษามดลูก เป็นยาห้ามเลือด ต้มดื่มแก้ไข้

วงศ์ Scrophulariaceae

แวมยูรา

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Torenia fournieri* Lind. ex Fourn.

ชื่ออื่นๆ เกล็ดหอย แวมยูเรศ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว ต้นตั้งตรง สูง 20-40 ซม. ลำต้นและกิ่งเป็นเหลี่ยมและมีขนที่สั้น ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่ กว้าง 1-3 ซม. ยาว 1-5 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อยห่าง แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก เป็นช่อกระจุก ที่ออกปลายยอด กลีบดอกย่อยสีม่วงอ่อน ปากสีม่วงเข้ม มีแต้มสีเหลือง โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว 1-1.5 ซม. ปลายแยกเป็นปากสองปาก ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปขอบขนาน

นิเวศวิทยา : พบในที่โล่งมีน้ำขังและตามลานหินในป่าเต็งรังและริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Oxalidaceae

ส้มกบ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Oxalis corniculata* L.

ชื่ออื่นๆ ส้มส้ม ส้มดิน หญ้าตานทราย ส้มสังกา

ลักษณะโดยทั่วไป : พืชล้มลุกอายุปีเดียว แตกกิ่งตามข้อ สูง 5-20 ซม. ใบ ประกอบ มี 3 ใบย่อย ใบย่อยรูปหัวใจ กว้าง 5-15 ซม. ยาว 4-20 ซม. ปลายใบเว้า ดอก ออกเป็นช่อ เกิดตามซอกใบ มีก้านช่อดอกยาวได้ถึง 20 ซม. กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง ผล แบบผลแห้งแก่แล้วแตก รูปทรงกระบอก ปลายแหลม ผิวมีขนสั้นๆ ปกคลุม

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่น้ำขังและ

ประโยชน์/โทษ : น้ำคั้นจากใบใช้หยอดตาและแก้เจ็บคอ

วงศ์ Apocynaceae

ส้มลม

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Aganonerion polymorphum* Pierre ex Spire

ชื่ออื่นๆ ส้มออบ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน เถาอ่อนมีขนเล็กน้อย เถาแก่สีม่วงเข้มเกือบดำ และเกลี้ยง ทุกส่วนที่มีชีวิตมีน้ำยางสีขาวนํ้านม ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอก หรือ รูปไข่ แผ่นใบหนาอวบน้ำ ดอก ออกเป็นช่อแยกแขนง ตามซอกใบ ยาว 3-10 ซม. กลีบดอกสีเหลืองอ่อน สีชมพูเข้มจนถึงสีแดง โคนเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยก 5 แฉก ผล เป็นฝักคู่ รูปทรงกระบอก ยาว 5-20 ซม. เมล็ดรูปรี สีน้ำตาล มีพู่ขนสีขาว

นิเวศวิทยา : พบในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ใบและผลกินได้ มีรสเปรี้ยว ในทางสมุนไพรใช้รากคั้นน้ำดื่ม แก้อาการเกร็งของกล้ามเนื้อ กินใบสดช่วยขับลมได้ดี

วงศ์ Vitaceae

ส้มสันดาน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cissus hastata* Miq.

ชื่ออื่นๆ ส้มข้าว

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ลำต้นและกิ่งก้านเป็นเหลี่ยม สีเขียวหรือสีม่วงแดง ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2-3.5 ซม. ยาว 4-8 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อยตื้นๆ ฐานใบเว้าเป็นเงี่ยงลูกศร หรือคล้ายดิ่งหู ดอก ออกเป็นช่อกระจุกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบดอกสีเหลือง ฐานรองดอกรูปถ้วยสีแดง ผล แบบผลสดมีเนื้อหลายเมล็ด รูปร่างกลม เมื่อสุกสีม่วงแดงเข้มถึงสีดำ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : สมุนไพรพื้นบ้านล้านนาใช้ใบสดขยี้ทำแก๊กกลากเกลื้อน

วงศ์ Acanthaceae

สังกรณี

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Barleria strigosa* Willd.

ชื่ออื่นๆ กำแพงใหญ่ ขี้ไฟนกคุ้ม หญ้าหงอนไก่ หญ้าหัวนาค

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้นและกิ่งมีขนกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 3-6 ซม. ยาว 10-15 ซม. แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อตามซอกใบและที่ปลายยอด ช่อดอกมีใบประดับรองรับหลายชั้น ใบประดับขอบจักฟันเลื่อยและมีขนยาว กลีบดอกสีม่วงหรือสีม่วงแกมน้ำเงิน ยาว 3-4 ซม. โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยกเป็น 2 ปาก

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่งในป่าเต็งรังและป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นต้มน้ำดื่มบำรุงกำลัง รากต้มน้ำดื่มแก้ร้อนใน กระจายน้ำ แก้โลหิตกำเดา ดับพิษร้อน

วงศ์ Asteraceae-Compositae

สาบเร้งสาบกา White Weed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ageratum conyzoides* L

ชื่ออื่นๆ หญ้าสาบเร้ง ดับเสื่อเล็ก หญ้าสาบแดง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้นกลมและมีขนสีเทากระจายทั่ว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปรี กว้าง 2-6 ซม. ยาว 2-8 ซม. แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อที่ปลายยอด ดอกย่อยเกิดรวมกันเป็นช่อกระจุกกลมแน่น กลีบดอกสีขาวหรือสีม่วงอ่อน ผล แบบผลแห้งเมล็ดล่อน รูปขอบขนาน ยาว 1.5-1.75 มม. สีดำ มีขนสั้นๆ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่รกร้างและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : รากและใบเคี้ยวกินหรือต้มน้ำดื่มแก้ปวดท้อง อาหารเป็นพิษ ใบตำพอกแผลห้ามเลือด แก้คัน ใบต้มน้ำดื่มช่วยให้อาเจียน หยอดตาแก้เจ็บ

วงศ์ Asteraceae-Compositae

สาบเสือ Jack in the Bush

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Chromolaena odorata* (L.) R.King & H. Robinson

ชื่ออื่นๆ มั่งกระต่าย หมาหลง หญ้าลี้มเมือง หญ้าเหม็น

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม บางครั้งพาดเลื้อยขึ้นๆ สูงได้ถึง 2 ม. ลำต้นมีขนนุ่ม ประปรายและมีกลิ่นสาบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่แกมรูปสามเหลี่ยม กว้าง 3-6 ซม. ยาว 5-10 ซม. แผ่นใบมีขนสั้นนุ่มทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อที่ปลายยอด ดอกย่อยเกิดรวมกันเป็นช่อกระจุกกลมแน่น กลีบดอกสีขาวปนม่วงอ่อนหรือสีชมพู ผล แบบผลแห้งเมล็ดล่อน รูปแถบแบน ปลายเป็นรยางค์

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่รกร้าง ริมถนน และในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : รากต้มน้ำดื่มแก้ไข้ป่า ใบตำพอกแผลห้ามเลือด ทั้งต้นนำมาทำยาฆ่าแมลง

วงศ์ Liliaceae

สามสิบ

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Asparagus racemosus* Willdenow

ชื่ออื่นๆ จ้วงเครือ ผักชีข้าง สามร้อยราก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อเนื้ออ่อน มีเหง้าใต้ดินและมีรากสะสมอาหารรูปร่างยาวอวบน้ำ แดกกิ่งก้านสาขาจำนวนมาก ลำต้นและกิ่งก้านมีหนามตามข้อ ใบ ละครูปเป็นใบเกล็ดขนาดเล็ก ที่ซอกของใบเกล็ดมีกิ่งที่ทำหน้าที่คล้ายใบ (cladodes) ลักษณะคล้ายเข็ม ยาว 3-7 ซม. ผิวเป็นสันสามเหลี่ยม จำนวน 2-3 เส้นต่อข้อ ดอก ออกเดี่ยวๆหรือเป็นคู่ที่ซอกใบเกล็ด กลีบรวมสีเขียวยอ่อน ผล แบบมีเนื้อหลายเมล็ด รูปร่างกลม ขนาด 4-6 มม. ผลสุกสีแดง

นิเวศวิทยา : พบในป่าเต็งรัง และป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ รากสะสมอาหารใต้ดินกินได้ เป็นสมุนไพรแก้กามตายด้าน แก้โรคบิด บางครั้งปลูกเป็นไม้ประดับ

วงศ์ Simaroubaceae

สีพันคนทา

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Harrisonia perforata* (Blanco) Merr.

ชื่ออื่นๆ กะลันทา หนามคนทา คนทา

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่มกิ่งเลื้อยหรือไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้นที่แก่เต็มที่โคนหนามเป็นปุ่ม ทุกส่วนที่มีชีวิตมีรสขม ใบ ประกอบแบบขนนกปลายคี่ มี 5-15 ใบย่อย ก้าน และแกนกลางใบประกอบแผ่ขยายออกเป็นครีบก้นๆ ดอก ออกเป็นช่อแยกแขนงที่ซอกใบหรือปลายกิ่ง ดอกย่อยด้านนอกสีแดงแกมเขียว ด้านในสีขาวหรือสีเหลืองนวล ผล เป็นผลสด ก่อนข้างกลม ผิวเป็นมัน มีร่องรอยของก้านเกสรเพศเมีย

นิเวศวิทยา : พบตามป่าผสมผลัดใบ และพื้นที่รกร้างว่างเปล่า

ประโยชน์/โทษ : เปลือกและรากมีรสขมใช้เป็นยาแก้ไข้ แก้โรคลำไส้และท้องร่วง

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Caesalpinioideae

เสี้ยวพ้อม

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Bauhinia viridescens* Desv.

ชื่ออื่นๆ ส้มเสี้ยวน้อย ส้มเสี้ยวใบบาง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูง 2-4 ม. ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่กว้างหรือค่อนข้างกลม ขนาด 6-15 ซม. โคนตัด ปลายแยกเป็น 2 แฉก ลึกเข้ามา 1/3-2/3 ของความยาวใบ ดอก ออกเป็นช่อกระจุก ตามซอกใบ ยาว 5-15 ซม. กลีบดอกสีขาวอมเขียวหรือสีเหลืองอ่อน กลีบดอก 5 กลีบ ผล เป็นฝักแบน ยาว 5-7 ซม. เมื่อแห้งแตกตามยาว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นไม้ประดับได้ดี

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Caesalpinioideae

แสดงพันเถา

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Bauhinia pulla* Craib

ชื่ออื่นๆ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง มีมือพัน กิ่งอ่อนมีขนสีเทาปกคลุมเล็กน้อย ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่ คล้ายใบแสด กว้าง 5-14 ซม. ยาว 7-15 ซม. ปลายใบเว้าแคบเป็นสองแฉกลึกเข้าไปในแผ่นใบ ดอก เป็นช่อกระจุก รูปปิรามิด ยาว 10-20 ซม. ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบดอกสีเหลืองอมเขียว โคนกลีบคอดเป็นก้านสั้นๆ ผล เป็นฝักแบน รูปแถบ ยาว 15-30 ซม. ผิวมีขนคล้ายกำมะหยี่ปกคลุม

นิเวศวิทยา : พบตามริมถนน หรือช่องว่างในป่าดิบแล้ง และป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Caesalpinioideae

โสนน้อย Mimosa-leaved Cassia

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Chamaecrista mimosoides* (L.) Greene

ชื่ออื่นๆ หญ้ากระตูดอึ่ง โสนแคระ กระเฉดบก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้นตั้งตรงหรือแตกกิ่งแผ่กว้างทอดนอน ลำต้นและกิ่งมีขนกระจายทั่ว ใบ ประกอบแบบขนนก มี 20-80 ใบย่อย หูใบรูปใบหอก ยาว 0.5-1 ซม. โคนก้านใบมีต่อม ใบย่อยขนาดเล็กรูปขอบขนาน กว้างประมาณ 1 มม. ยาว 4-8 มม. ขอบใบมีขน ใบไวดต่อการสัมผัส เมื่อถูกสัมผัสใบจะหุบชิดติดกัน ดอก ออกเดี่ยวๆหรือเป็นช่อสั้นๆ เกิดตามซอกใบ กลีบดอกสีเหลืองมี 5 กลีบ ผล เป็นฝักแบน ยาว 3-6 ซม. ผิวมีขนกระจายห่างๆ หรือเรียบ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : เถาและรากคั้นหรือดองสุราคั้น บำรุงโลหิต แก้โลหิตเป็น

วงศ์ Oleaceae

ไม้ไก่

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Jasminum funale* Decne.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยอายุหลายปี บางครั้งตั้งตรงเป็นพุ่ม กิ่งอ่อนมีขนสั้นๆปกคลุม ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่กว้างหรือรูปใบหอกกว้าง กว้าง 2-4 มม. ยาว 4-8 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีต่อมเกิดเป็นกลุ่มๆ 1-4 กลุ่ม ดอก ออกเป็นช่อกระจุกตามซอกใบและปลายยอด มีดอกย่อย 1-12 ดอก กลีบดอกสีขาว โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอดยาว ปลายกลีบแยกเป็น 6-8 แฉก ผล แบบผลสด รูปกลมรี เมื่อสุกสีดำ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในพื้นที่เปิดโล่งริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ปลุกประดับ

วงศ์ **Amaranthaceae**

หงอนไก่ไทย

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Celosia argentea* L.

ชื่ออื่นๆ ดอกด้าย หงอนไก่แดง หงอนไก่ฟ้า

ลักษณะโดยทั่วไป : พืชล้มลุกอายุปีเดียว ต้นตั้งตรง สูงได้ถึง 2 ม. ลำต้นอวบน้ำและเป็นร่องตามยาว แตกกิ่งก้านแผ่กว้าง ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 1-5 ซม. ยาว 4-12 ซม. ดอก ออกเป็นช่อแน่นรูปกระบอกที่ปลายยอดและตามซอกใบ ดอกย่อยขนาดเล็กจำนวนมาก กลีบรวมสีม่วงแกมชมพูหรือสีแดง ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปไข่กลับ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปในบริเวณที่เปิดโล่งโล่ง

ประโยชน์/โทษ : รากแก้โลหิตเป็นพิษ แก่หืดแก้เสมหะ ปลูกประดับ

วงศ์ **Scrophulariaceae**

หญ้ากาบหอยตัวเมีย Round-fruited Lindernia

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Lindernia crustacea* (L.) F. Muell.

ชื่ออื่นๆ หญ้ามันลิง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 5-20 ซม. แตกกิ่งก้านแผ่กว้างไปตามพื้น ลำต้นและกิ่งเป็นสี่เหลี่ยม และมีขนละเอียดกระจายห่างๆ ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่ กว้าง กว้าง 0.4-0.6 มม. ยาว 1.5-5 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย ท้องใบมีขนละเอียดตามเส้นใบ ดอก ออกเดี่ยวๆ หรือออกเป็นช่อกระจุก เกิดที่ปลายยอด กลีบดอกสีม่วงอ่อนหรือสีขาว โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวยปลายแยกเป็น 2 ปาก ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปรี ยาว 3-4 มม. มีกลีบเลี้ยงติดคงทน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่น้ำขังและในป่าเต็งรังและพื้นที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : ใบอ่อนใช้กินเป็นผักแกล้ม

วงศ์ Asteraceae-Compositae

หญ้ากำมะหยี่ Acuate

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Lagascea mollis* Cav.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว สูง 10-50 ซม. ต้นและกิ่งมีขนสีขาวกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม แผ่นใบรูปใบหอก กว้าง 2-3.5 ซม. ยาว 4-8 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนละเอียดปกคลุม ดอก เป็นช่อกระจุกแน่น เกิดตามซอกใบหรือปลายยอด กลีบดอกสีขาว เชื่อมติดเป็นรูปกรวยเล็ก ๆ ยาว 5-6 มม. ปลายแยกเป็น 5 แฉก ผล แบบผลแห้งเมล็ดล่อน สีดำ รูปกระสวย

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามพื้นที่รกร้าง ริมถนน

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

หญ้าเกล็ดหอย Beggar Weed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Desmodium triflorum* (L.) DC.

ชื่ออื่นๆ เกล็ดปลา ผักแว่นดอย หญ้าตานทราย Black Cover

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก ทอดนอนไปตามพื้นเป็นวงกว้าง ลำต้นและกิ่งมีขนปกคลุมหนาแน่น ใบ ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย ดอก ออกเป็นช่อเกิดตามซอกใบ กลีบดอกรูปดอกถั่ว สีม่วง ยาว 3-5 มม. ผล เป็นฝักแบน ยาวประมาณ 1 ซม. ปลายแหลม ฝักมีรอยคอดเป็นข้อๆ ตามจำนวนเมล็ด มี 3-4 ข้อ เมื่อแก่ฝักจะหักร่วงตามรอยคอด

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นใช้แก้ไข้ แก้ร้อนใน ฟอกโลหิต และขับปัสสาวะ

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าไกรกเขียว Dark-green Love Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Eragrostis atrovirens* (Desf.) Trin. ex Steud.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง สูงได้ถึง 1 ม แตกกอหลวม ๆ มีเหง้าใต้ดิน ขอบแผ่นใบมีขนยาว เขียวใบเป็นขนยาว **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนง ยาว 20-25 ซม. แดกช่อแขนงย่อยแผ่กว้าง ช่อดอกย่อยสีเขียวปนเทา ขนาดค่อนข้างใหญ่ แต่ละช่อดอกย่อยมี 8-15 ดอกย่อย ดอกย่อยร่วงจากด้านล่างขึ้นไปด้านบน

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่เปิดโล่งที่มีน้ำขัง

ประโยชน์/โทษ : เป็นพืชอาหารสัตว์ในบางพื้นที่

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าขจรจบ Mission Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Pennisetum polystachyon* (L.) Schult.

ชื่ออื่นๆ หญ้าขจรจบดอกเล็ก Thin Napier Grass Foxtail Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง สูง 1-2 ม แตกกอหลวมๆ แดกกิ่งย่อยตามข้อจำนวนมาก แผ่นใบมีขนยาวทั้งสองด้าน **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนง แดกช่อแขนงย่อยสั้นๆ เรียงชิดกันเป็นรูปทรงกระบอกแน่น ยาว 10-20 ซม. ช่อดอกย่อยมีวงใบประดับเป็นขนแข็ง ขนแข็งมีขนครุยหนาแน่น กาบล่างของดอกย่อยล่าง ปลายเป็น 3 แฉก กาบล่างและกาบบนของดอกย่อยบนเนื้อหนาแข็งและเรียบ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามที่เปิดโล่ง ริมถนน

ประโยชน์/โทษ : พืชนำเข้ามาปลูกเป็นพืชอาหารสัตว์ และเป็นวัชพืชที่สร้างปัญหาหนักในพื้นที่เกษตรกรรม

วงศ์ Malvaceae

หญ้ายัด Common Sida Snake's Tongue

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Sida rhombifolia* L.

ชื่ออื่นๆ ขัดมอญ หญ้ายุงปิดแม่มา้ย

ลักษณะโดยทั่วไป : พุ่ม สูง 0.5-1 ม. กิ่งอ่อนมีขนรูปดาวกระจายห่าง ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแกมรูปไข่ หรือรูปไข่ กว้าง 1-3 ซม. ยาว 3-10 ซม. ใบอ่อนมีขนรูปดาวทั้งสองด้าน ดอก ออกเดี่ยวๆ หรือเป็นกลุ่ม ตามซอกใบ กลีบดอกสีเหลืองส้ม มี 5 กลีบ โคนเชื่อมติดกันเล็กน้อย กลีบบาง ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปร่างกลมแป้น ขนาด 4-5 มม. ปลายแหลม มี 5-6 พู มีกลีบเลี้ยงติดคงทน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : รากต้มน้ำดื่มช่วยเจริญอาหาร ต้นและใบต้มน้ำดื่มใช้ขับวนปาก หรือต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย

วงศ์ Malvaceae

หญ้ายัดใบยาว Broom Weed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Sida acuta* Burm.f.

ชื่ออื่นๆ หญ้าข้อมไม้กวาด Two-beaked Snake's Tongue

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูง 0.5-1 ม. กิ่งอ่อนมีขนรูปดาวปกคลุมห่างๆ ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอกแกมรูปแถบ กว้าง 0.5-2 ซม. ยาว 5-10 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย ใบอ่อนมีขนรูปดาว ดอก ออกเดี่ยวๆ หรือออกเป็นกลุ่มตามซอกใบ กลีบดอกสีเหลืองส้มหรือสีเหลือง มี 5 กลีบ โคนเชื่อมติดกันเล็กน้อย เนื้อกลีบบาง ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปร่างกลมแป้น ขนาด 4-6 มม. มี 5-6 พู มีกลีบเลี้ยงติดคงทน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นทำไม้กวาด รากต้มน้ำดื่มรักษาโรคทางเดินปัสสาวะและแก้ท้องผูก ใบตำคั้นน้ำทาแก้สิ่ว

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าข้าวเปลือก Bristle like Reed Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Arundinella setosa* Trin

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดใหญ่ สูงได้ถึง 4 ม. แดกกอหลวม ๆ กาบใบและแผ่นใบมีขนสาบแข็ง **ช่อดอก** แบบช่อกระจุก แดกช่อแขนงย่อยจำนวนมาก ช่อดอกย่อยเมื่ออ่อนสีเขียวปนม่วงแดง เมื่อแก่ช่อดอกย่อยปลายแยกจากกัน กาบช่อดอกย่อยปลายยาวเรียวแหลม กาบล่างของช่อดอกย่อยบนปลายเป็นรยางค์แข็ง

นิเวศวิทยา : พบในบริเวณที่เปิดโล่งในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าเข็ม Small Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Microchloa indica* (L. f.) P. Beauv.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก ลำต้นตั้งตรงสูง 10-15 ซม. ลำต้นและใบเรียวเล็ก **ช่อดอก** แบบช่อกระจุก เกิดเดี่ยว ๆ ที่ปลายยอด ยาว 2-8 ซม. รองรับด้วยกาบหุ้มช่อดอกคล้ายใบ ช่อดอกย่อยติดบนแกนกลางด้านเดียว เมื่อแก่จะร่วงจากปลายช่อดอกลงมา ช่อดอกย่อยมี 1 ดอกย่อย กาบล่างและกาบบนบางใสและมีขน

นิเวศวิทยา : พบในบริเวณในพื้นที่เปิดโล่ง บนดินทรายและตามลานหิน บริเวณใกล้ลำธาร

ประโยชน์/โทษ : พืชอาหารสัตว์

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าไผ่แมงดา Running Mountain Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Oplismenus compositus* (L.) P. Beauv.

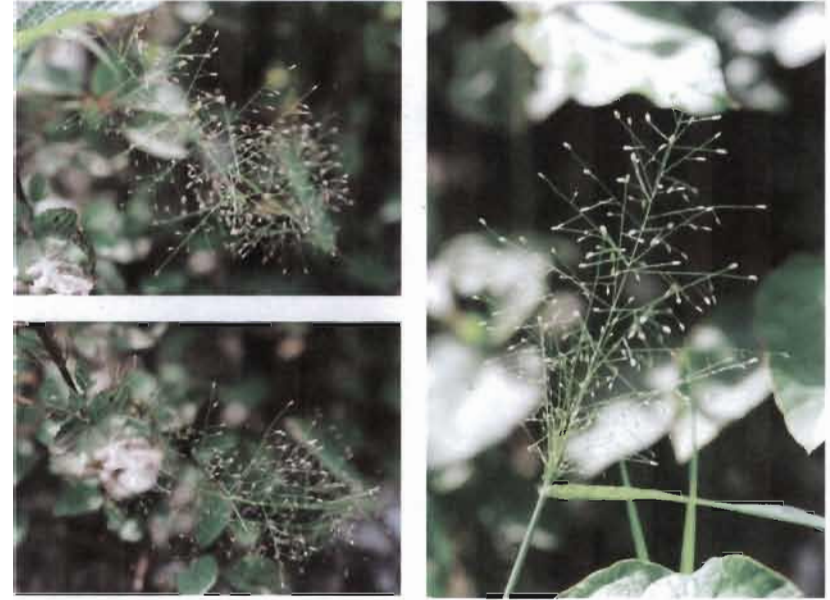
ชื่ออื่นๆ Common Wood Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 30-50 ซม. ลำต้นเป็นไหลทอดเลื้อย ใบ แผ่นใบรูปใบหอกกว้าง มีขนยาวหนาแน่น ช่อดอก แบบช่อกระจุก แยกช่อแขนงย่อย 3-5 ช่อ ช่อดอกย่อยติดบนแกนกลางด้านเดียว กาบช่อย่อยล่าง ปลายเป็นรยางค์แข็ง ดอกย่อยบนมีกาบล่างและกาบบน เนื้อหนาแข็ง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นบริเวณพื้นที่ร่มรำไร ในป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : เมื่อช่อดอกย่อยแก่จะติดตามซากางเกงหรือขนสัตว์ สร้างความรำคาญได้

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าไผ่เห็บเล็ก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Eragrostis tenella* (L.) P. Beauv.

ชื่ออื่นๆ หญ้าไผ่เหา

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าอายุปีเดียว แดกกอแผ่กว้าง ต้นตั้งตรง สูง 15-25 ซม. ใบ แผ่นใบ รูปแถบ ยาว 5-10 ซม. เชี่ยวใบเป็นขนยาว ลิ่นใบเป็นแถบขนสั้นนุ่ม ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง แผ่กว้าง ยาว 4-7 ซม. แกนกลางมีขนยาว ช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง ยาว 1-2 มม. มี 4-5 ดอกย่อย ดอกย่อยร่วงจากด้านบนลงด้านล่าง กาบช่อย่อยเกลี้ยง มีเส้นสั้น 1 เส้น กาบล่างเกลี้ยง กาบบน สั้นขอบมีขนยาว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในพื้นที่เปิดโล่งตามขอบป่าและพื้นที่กร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าไผ่เหาหลวง Creeping Panic Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Panicum notatum* Retz.

ชื่ออื่นๆ หญ้ายุง Vine Panic

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง สูงได้ถึง 1 ม ลำต้นทอดเลื้อยยาว ใบ รูปไข่แกมรูปใบหอก มีขนยาวที่โคนและขอบ **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนงแผ่กว้าง ยาว 10-20 ซม. ช่อดอกย่อยรูปไข่ มีก้านยาว ส่วนมากเกิดเป็นกระจุกที่ปลายก้าน ดอกย่อยบนมีกาบล่างและกาบบน เนื้อหนาแข็ง ปลายแหลม

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ และป่าดิบแล้ง บางครั้งพบกระจายอยู่ตามบริเวณที่รกร้างและป่าเสื่อมโทรม

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าคา Congon Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Imperata cylindrica* (L.) P. Beauv.

ชื่ออื่นๆ ตาลาง Cotton Wool Grass Japanese Blood Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงได้ถึง 1.5 ม ลำต้นได้ดินเป็นเหง้ายาว ต้นเหนือดินตามข้อมีขนยาว ใบ มีขอบใบบางและคม **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนงแตกช่อแขนงย่อยสั้นๆเรียงติดๆ กันเป็นรูปทรงกระบอกหรือคล้ายหางกระรอก ช่อดอกย่อยมีขนยาวนุ่มคล้ายไหมสีขาวหนาแน่นบริเวณโคนและกาบช่อย่อยล่าง เกสรเพศผู้ 2 อัน

นิเวศวิทยา : ขึ้นเจริญตามพื้นที่เปิดโล่ง พื้นที่รกร้าง ริมถนน

ประโยชน์/โทษ : หญ้าอ่อนเป็นอาหารสัตว์ เหง้าเป็นอาหารของหมูป่า รากและเหง้าเป็นสมุนไพรขับปัสสาวะ ใบแก้ลมพิษ เป็นวัชพืชที่สร้างปัญหาใหญ่ในพื้นที่เกษตร

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าเจ้าชู้ Red Cyrtococcum

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyrtococcum accrescens* (Trin.) Stapf

ชื่ออื่นๆ หญ้าร่ำด

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 30-50 ซม. ลำต้นทอดเลื้อยยาว ใบ รูปใบหอกแกมรูปไข่ มีขนยาวนุ่ม **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนงแผ่กว้าง ช่อดอกย่อยขนาดเล็ก โป่งด้านเดียว กาบช่อดอกและกบล่างของดอกย่อยล่าง ด้านหลังมีขน กบล่างของดอกย่อยบน เนื้อหนาแข็ง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นเป็นบริเวณกว้าง ตามพื้นที่รุ่มราไรและป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าเจ้าชู้ Golden-false Beardgrass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Chrysopogon aciculatus* (Retz.) Trin.

ชื่ออื่นๆ หญ้าไ้เตรอย หญ้าไ้ครอก Love Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูงประมาณ 30 ซม. แดกกอแผ่กว้าง และมีไหลทอดนอนสั้นๆ กาบใบแบนข้าง **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกเชิงประกอบ แดกช่อแขนงย่อยเรียงเป็นวงรอบแกนกลางเป็นชั้นๆ ช่อดอกย่อยสีม่วงแดงอยู่เป็นกลุ่ม มี 3 ดอกย่อย กบล่างของดอกย่อยบน ปลายเป็นยางค์แข็ง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในพื้นที่เปิดโล่ง และตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นสนามหญ้าได้ แต่ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะผลสุกจะติดตามซากางแง หรือ ติดตามขนสัตว์เลี้ยว สร้างความรำคาญ หรือ อาจทำให้เกิดบาดแผลตามผิวหนัง

วงศ์ Convolvulaceae

หญ้าดอกขน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ipomoea triloba* L.

ชื่ออื่นๆ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือเลื้อยพันพืชอื่น ลำต้นมีขนกระจายห่างๆ ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้าง ขนาด 2-8 ซม. โคนใบรูปหัวใจ ขอบใบหยักเป็นแฉกขนาดใหญ่ 3 แฉก แผ่นใบมีขนทั้งสองด้านโดยเฉพาะด้านล่างมีขนหนาแน่น ดอก ออกเดี่ยวๆ หรือเป็นช่อคล้ายช่อกระจุก ออกตามซอกใบ กลีบดอกสีชมพูหรือชมพูอมม่วง กลางดอกสีเข้ม ดอกรูปกรวย ดอกบาน กว้าง 1.5-2 ซม.

นิเวศวิทยา : พบในที่รกร้างและป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าดอกชมพู Red Natal Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Melinis repens* (Wild.) Ziska

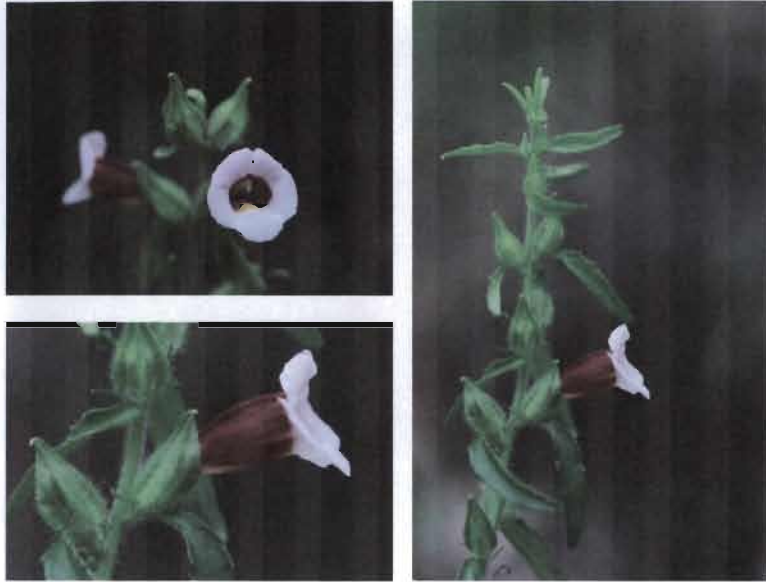
ชื่ออื่นๆ หญ้าดอกแดง Natal Red-top Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 50-70 ซม. แดกกอแน่น กาบใบมีขนยาว ลิ่นใบเป็นแถบขน ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ยาว 10-18 ซม. แดกแขนงย่อยจำนวนมาก ก้านช่อดอกเรียวเล็ก ยาว 2-6 มม. โคนช่อดอกย่อยมีขนยาวนุ่มหนาแน่นสีม่วงแดง กาบช่อดอกย่อยปลายขนหนาแข็ง ด้านหลังมีขนยาว กาบบนของดอกย่อยบนบางใส ปลายแยกเป็นสองแฉก

นิเวศวิทยา : ส่วนมากพบในบริเวณในพื้นที่เปิดโล่ง ริมถนน พื้นที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : นำเข้าจากแอฟริกาปลูกเป็นหญ้าประดับ ปัจจุบันเป็นวัชพืชตามที่รกร้างทั่วไป

วงศ์ Scrophulariaceae

หญ้านอกดำโพง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Centranthera siamensis* T. Yamaz.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : พืชล้มลุกอายุปีเดียว ต้นตั้งตรง สูง 10-50 ซม. ทุกส่วนของลำต้นมีขนสาก ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม หรือเรียงสลับ รูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง 0.3-1.2 ซม. ยาว 1-5 ซม. แผ่นใบมีขนสาก ดอก ออกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ กลีบดอกย่อยสีม่วงอ่อน โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว 2-4.5 ซม. ปลายแยกเป็นปากสองปาก หลอดดอกสีม่วงแดง ใจกลางดอกมีสีเข้มและสีเหลืองที่ปากกลีบล่าง ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปขอบขนาน

นิเวศวิทยา : พบตามที่โล่งมีน้ำขังและ ตามลานหิน ในป่าเต็งรังและริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Cyperaceae

หญ้าน้ำเต้า Broad-leaved Cyperus

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus laxus* Lam.

ชื่ออื่นๆ

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุหลายปี มีเหง้าใต้ดิน สูง 30-50 ซม. ใบเป็นกระจุกที่โคน กาบใบหุ้มลำต้นปลายตัด ใบ รูปแถบ กว้าง 1 ซม. ยาว 20-40 ซม. วงใบประดับรองรับช่อดอกรูปร่างคล้ายใบ 4-8 ใบ ยาว 5-20 ซม. ช่อดอก แบบช่อประกอบ แฉกช่อแขนง 1-2 ชั้น เรียงเป็นรูปนิ้วมือ ยาว 5-8 ซม. ช่อดอกย่อยแบนข้าง รูปไข่แกมรูปขอบขนาน กาบช่อดอกย่อยปลายเรียวแหลม ขอบเป็นเยื่อบาง ผล รูปกระสวย มี 3 มุม

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามพื้นที่รกร้างในป่าไผ่และตามริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ในฟิลิปปินส์ใช้ลำต้นใต้ดินเป็นสมุนไพรรักษาโรคเกี่ยวกับภูมิแพ้ โดยเรียกด้วยชื่อนี้ว่า "sigao"

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าตีนกา Wire Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Eleusine indica* (L.) Gaertn.

ชื่ออื่นๆ หญ้าตีนนก หญ้าปากคอก Goose Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง สูง 30-80 ซม. ใบ กาบใบและแผ่นใบแบนข้าง เจริญใบเป็นกลุ่มขนยาว **ช่อดอก** แบบช่อกระจุก ยาว 10-15 ซม. แฉกแขนงย่อย เรียงเป็นรูปนิ้วมือที่ปลายก้านช่อดอก และมีช่อแขนงย่อย 1-2 ช่อ ติดต่ำกว่าช่อนิ้วมือเล็กน้อย ช่อดอกย่อยแบนข้าง มี 4-6 ดอกย่อย กาบช่อดอกย่อยล่างและกาบช่อดอกย่อยบนมีเส้นสั้น 1-2 เส้น

นิเวศวิทยา : ขึ้นได้ทั่วไปตามพื้นที่เปิดโล่ง แพร่กระจายทั่วประเทศ

ประโยชน์/โทษ : ต้นอ่อนเป็นอาหารสัตว์ รากเป็นสมุนไพรแก้ไข้ ขับปัสสาวะ ทั้งต้นแก้ฟกบวม และเป็นวัชพืชในพื้นที่เกษตรกรรม

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าตีนนก Seashore Crabgrass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Digitaria biformis* Willd.

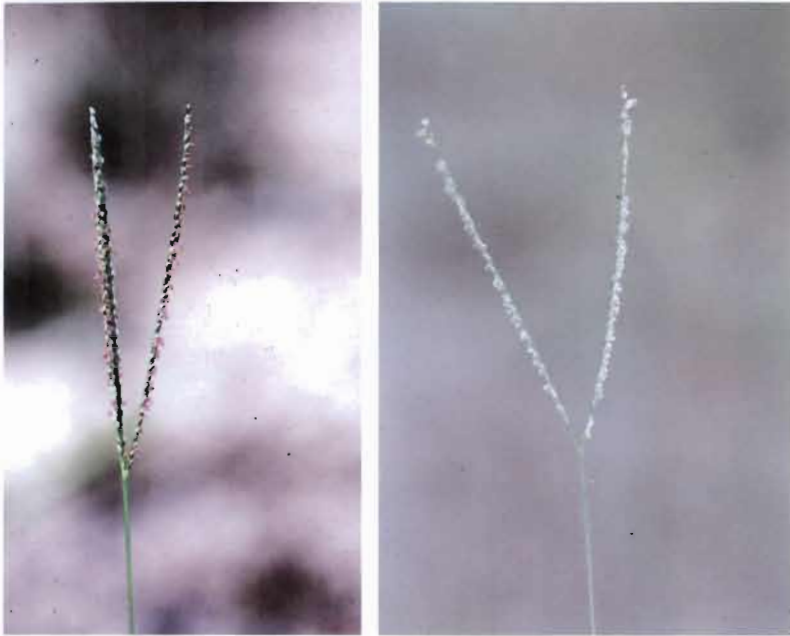
ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 50-70 ซม. ลำต้นเป็นไหลทอนอน โคนและขอบใบมีขนยาว **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกคล้ายช่อเชิงลด แฉกแขนงย่อย ยาว 8-15 ซม. จำนวน 2-4 ช่อ เรียงเป็นรูปนิ้วมือที่ปลายก้านช่อดอก ช่อดอกย่อยเกิดเป็นถุงเรียงสลับบนแกนกลางด้านเดียว กาบช่อดอกย่อยล่างเป็นเกล็ดขนาดเล็ก กาบช่อดอกย่อยบนมีขนยาวหนาแน่นที่ขอบ กาบล่างของช่อดอกย่อยล่าง ขอบมีขนยาวหนาแน่น

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในพื้นที่เปิดโล่ง และที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : พืชอาหารสัตว์

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าตีนนกก้านขน Indian Crabgrass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Digitaria longiflora* (Retz.) Pers.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 20-50 ซม. ลำต้นเป็นไหลทอคนอน ใบ รูปใบหอก โคนมีขนหนาแน่น **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกคล้ายช่อเชิงลด แฉกแขนงย่อยยาว 3-5 ซม. 2-3 ช่อแขนง ปลายก้านช่อดอกมีขนยาว ช่อดอกย่อยเกิดเป็นกลุ่มบนแกนกลางด้านเดียว กาบล่างของดอกย่อยล่างมีขน ที่ขนดูลึกลับมีผงละเอียดติดอยู่ ดอกย่อยบนเมื่อแก่มีสีน้ำตาลเข้ม

นิเวศวิทยา : พบได้บริเวณพื้นที่เปิดโล่ง ตามริมถนนที่ขึ้นและ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าตีนนกดอกขีด Brown Crabgrass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Digitaria thwaitesii* (Hack.) Henr.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 50-70 ซม. แฉกหอแหลม ๆ โคนใบมีขนยาว **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกคล้ายช่อเชิงลด ยาว 10-15 ซม. แฉกแขนงย่อยเป็นรูปนิ้วมือ แกนกลางแผ่กว้างและเป็นสัน ช่อดอกย่อยเกิดเป็นกลุ่มๆ ละ 3 ช่อดอก ก้านช่อดอกย่อยยาวไม่เท่ากันและมีขน กาบล่างของดอกย่อยล่างมีขน ดอกย่อยบนเมื่อแก่เป็นสีน้ำตาล

นิเวศวิทยา : พบขึ้นกระจายเป็นกลุ่ม ๆ ตามแอ่งน้ำขังและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Cyperaceae

หญ้าตุ่มหู White Kyllinga

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Kyllinga nemoralis* (Rottb.) C.B. Clarke

ชื่ออื่นๆ หญ้าหน่วยฝ้าย

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายูปีเดียว มีเหง้าใต้ดิน ต้นตั้งตรง สูง 10-20 ซม. ใบเป็นกระจุกที่โคน กาบใบสีม่วงแดง ใบ รูปแถบ กว้าง 2-3 มม. ยาว 5-15 ซม. วงใบประดับรูปรางคล้ายใบ 2-3 (-4) อัน ยาว 2-8 ซม. **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกกลม ขนาด 0.8-1 ซม. ช่อดอกย่อยแบนข้าง รูปไข่ ยาวประมาณ 2 มม. กาบช่อดอกย่อยสีขาว เส้นสันด้านหลังแผ่เป็นปีก **ผล** รูปขอบขนาน รูปร่างนูนคล้ายเลนส์ ผิวเป็นร่างแหเล็กๆ

นิเวศวิทยา : บริเวณพื้นที่เปิดโล่งมีน้ำขังและเล็กน้อย

ประโยชน์/โทษ : ในอินเดียใช้ลำต้นใต้ดินสำหรับประคบร่างกายเพื่อลดไข้ ในเวียดนามใช้ทั้งต้นตำพอกรักษาแผลมีหนอง เป็นอาหารสัตว์ทะเล เป็นวัชพืช

วงศ์ Euphorbiaceae

หญ้าใต้ใบ Spiny-fruited Pick-a-back

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Phyllanthus urinari* L.

ชื่ออื่นๆ ไฟเดือนห้า มะขามป้อมดิน

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูงได้ถึง 50 ซม. กิ่งและลำต้นมีสีออกแดงเรื่อ ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2-5 มม. ยาว 4-12 มม. **ดอก** แยกเพศอยู่ร่วมต้น ก้านดอกสั้นมาก เกิดที่ซอกใบ ดอกแยกเพศไม่มีกลีบดอก **ผล** แบบผลแห้งแล้วแตก รูปกลมเป็น ขนาด 2-2.5 มม. ผิวขรุขระและมีรอยย่นตามขวาง

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่กร้างและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : ต้นค้ำน้ำทั้งต้น กินเป็นยาขับปัสสาวะ แกบืด น้ำคั้นใบกินแก้เจ็บทรวงอก

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้านกสีชมพู Jungle Rice Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Echinochloa colonum* (L.) Link

ชื่ออื่นๆ Awnless Barnyard Bird Rice Colored Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 30-70 ซม. แดกกอแผ่กว้าง ใบ โคนกาบใบสีม่วงแดง ไม่มีลิ้นใบ **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกคล้ายช่อเชิงลด ยาว 10-15 ซม. แดกช่อแขนงย่อยเรียงสลับกัน แขนงช่อแขนงมีสาک ช่อดอกย่อยเรียงอัดแน่นบนแกนกลางด้านเดียว กาบช่อดอกย่อยบนและกาบล่างของดอกย่อยล่างปลายแหลมหรือเป็นติ่งแหลม

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในบริเวณที่เปิด โลงที่มีน้ำขังและ

ประโยชน์/โทษ : พืชอาหารสัตว์ เป็นวัชพืช

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้านมหนอน Rice Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Paspalum orbiculare* Forst.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 20-50 ซม. ลำต้นเป็นไหลทอดนอนไปตามพื้นแตกรากและต้นใหม่ตามข้อ ชอบและโคนแผ่นใบมีขน **ช่อดอก** แบบช่อกระจุก แดกช่อแขนงย่อย 2-4 ช่อ ช่อดอกย่อยเรียงเป็นสองแถว ติดบนแกนกลางด้านเดียว ช่อดอกย่อยค่อนข้างกลม กาบช่อดอกย่อยบนและกาบล่างมีเส้นสั้น 3 เส้น ดอกย่อยบนมีกาบล่างและกาบบน เนื้อหนาแข็ง

นิเวศวิทยา : พื้นที่น้ำขังและ ริมน้ำและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : พืชอาหารสัตว์ และเป็นวัชพืชนาข้าว

วงศ์ Cyperaceae

หญ้านิ้วหนู

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Fimbristylis dichotoma* (L.) Vahl

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุปีเดียวหรือหลายปี ต้นตั้งตรง สูง 20-70 ซม. ใบเป็นกระจุกที่โคนต้น ใบ รูปแถบ กว้าง 0.3-0.5 ซม. ยาว 20-30 ซม. เส้นใบเป็นแถบขนวงใบประดับรองรับช่อดอกรูปร่างคล้ายใบ ยาว 1-8 ซม. ช่อดอก แบบช่อประกอบ แดกช่อแขนง 2-8 ช่อ ยาว 4-6 ซม. ช่อดอกย่อยเกิดเป็นกลุ่ม มี 2-3 ช่อดอกย่อย รูปไข่ กาบช่อย่อยเรียงเวียนรอบแกนกลาง เกสรเพศเมีย 2 ผล รูปไข่กลับ มี 2 มุม นูนคล้ายเลนส์ ผิวเป็นร่องแบบร่างแห

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในพื้นที่เปิดโล่ง มีน้ำขัง

ประโยชน์/โทษ : ในอินเดีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ใช้เป็นวัตถุดิบในการสานเสื่อ เป็นพืชอาหารสัตว์ สามารถปลูกในพื้นที่เกษตรกรรมแล้วไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสดได้ดี และเป็นวัชพืชในพื้นที่เกษตรกรรม

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าปล้องข้าวนก Southern Crabgrass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Digitaria ciliaris* (Retz.) Koel.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 50-60 ซม. ลำต้นเป็นไหลทอดนอนสั้นๆ กาบใบและแผ่นใบมีขนยาว ช่อดอก แบบช่อกระจุกคล้ายช่อเชิงลด แดกแขนงย่อย 5-6 ช่อ เป็นรูปนิ้วมือ ช่อดอกย่อยเรียงสลับบนแกนกลางด้านเดียว แกนกลางแผ่กว้างและมีขนยาวประปราย กาบช่อย่อยมีเส้นสั้น 3 เส้น กาบล่างและกาบบนของช่อย่อยบน เนื้อหนาเหนียว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในพื้นที่เปิดโล่งและที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : พืชอาหารสัตว์ และวัชพืช

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าปล้องลาย Sain Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Sehima nervosum* (Rottl.) Stapf

ชื่ออื่นๆ White Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง สูงได้ถึง 1 ม แตกกอหลวม ๆ แผ่นใบมีขนสากที่ขอบ **ช่อดอก** แบบช่อกระจะเกิดเดี่ยว ๆ ยาว 10-15 ซม. เกิดที่ซอกใบหรือปลายยอด ช่อดอกย่อยแบนข้างเกิดเป็นคู่ กาบช่อดอกย่อยหนาเหนียวคล้ายหนัง กลางกาบเป็นร่องลึกยาว ด้านหลังมีเส้นสันคั่นชัด ช่อดอกย่อยไม่มีก้านมีกาบล่างของดอกย่อยบนปลายเป็นสองแฉกคั่นระหว่างแฉกเป็นรยางค์แข็ง ยาว 2-3 ซม.

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่เปิดโล่งในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าปล้องอ้อ Giant Panic Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Panicum auritum* Presl ex Nees

ชื่ออื่นๆ หญ้าปล้อง หญ้าก้องแชน

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงได้ถึง 1 ม แตกกอหลวมๆ หรือทอดนอนสั้นๆ กาบใบมีขนหนาแน่น ลิ้นใบเป็นเยื่อบาง ปลายเป็นแถบขน **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนงแคบ ยาว 20-30 ซม. ช่อดอกมักโค้งห้อยลง ช่อดอกย่อยเกิดเป็นคู่ กาบช่อดอกย่อยยาวประมาณ 1 ใน 3 ของความยาวช่อดอกย่อย กาบล่างและกาบบนของดอกย่อยบนหนาเหนียว

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่เปิดโล่ง ตามริมน้ำ ริมลำธาร น้ำตก

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าปากควย Crowfoot Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Dactyloctenium aegyptium* (L.) P. Beauv.

ชื่ออื่นๆ หญ้าปากกล้วย Egyptain Finger Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 30-40 ซม. ลำต้นแตกกอแน่นเป็นกระจุก กลีบกุหลาบซ้อน กาบใบและแผ่นใบแบนข้าง **ช่อดอก** แบบช่อกระจุก แดงช่อแขนงย่อย 4(-5) ช่อ เรียงเป็นรูปนิ้วมือ ช่อดอกย่อยแบนข้าง เรียงเป็นสองแถวบนแกนกลางด้านเดียว มี 3-4 ดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย ปลายเป็นดิ่งแหลม

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่เปิดโล่งและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นเป็นสมุนไพรแก้ไข้ ขับปัสสาวะ และเป็นวัชพืช

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าไผ่หยอง Miniature Bamboo Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Pogonatherum paniceum* (Lamk.) Hack.

ชื่ออื่นๆ หญ้าไผ่จิ๋ว Dwarf Bamboo Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 20-50 ซม. ลำต้นเป็นกอแน่น บริเวณข้อมีขนยาว โคนใบมีขนยาว **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกคล้ายช่อเชิงลดหรือช่อเชิงลดเทียมยาว 2-3 ซม. เกิดเดี่ยวๆ ช่อดอกย่อยมีขนาดเล็กเกิดเป็นคู่ กาบช่อดอกย่อยบนและกาบล่างของช่อดอกย่อยบนปลายเป็นสองแฉกและมีริยางค์แข็ง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามบริเวณบนลานหิน ริมลำธารและตามน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นหญ้าประดับ

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าพริกพราวน *Glutene Rice Grass*ชื่อพฤกษศาสตร์ *Apluda mutica* L.

ชื่ออื่นๆ หญ้าค่อมบาง หญ้าไผ่

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง ลำต้นทอดเลื้อยยาวได้ถึง 2-3 ม. ตามข้อมีขน โคนใบคอดลงเป็นก้านสั้นๆ **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนงเชิงประกอบ แดกช่อแขนงย่อยจำนวนมาก แต่ละช่อแขนงย่อยมี 3 ช่อดอกย่อย แต่ละช่อแขนงย่อยรองรับด้วยกาบหุ้มช่อดอกคล้ายใบ กาบล่างของดอกย่อยบนปลายเป็นสองแฉก ระหว่างแฉกเป็นรยางค์แข็ง โคนรยางค์บิดเป็นเกลียว

นิเวศวิทยา : พบในที่เปิดโล่ง หรือที่น้ำขังและในป่าเต็งรังและป่าผสมผลัดใบ และตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : หญ้าอาหารสัตว์

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าพู่ชู้ *Long-awned Beardgrass*ชื่อพฤกษศาสตร์ *Chrysopogon orientalis* (Desv.) A. Camusชื่ออื่นๆ หญ้าข้าวนกเขา เจ้าชู้ยักษ์ *Giant Love Grass*

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงได้ถึง 1.5 ม. แดกกอแน่น **ช่อดอก** แบบช่อกระจังเชิงประกอบ แดกช่อแขนงย่อยเรียงเป็นวงรอบแกนกลางเป็นชั้นๆ ช่อดอกย่อยเกิดเป็นกลุ่มๆ ละ 3 ช่อดอกย่อย โคนและก้านช่อดอกมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น แต่ละช่อดอกย่อยมี 2 ดอกย่อย กาบล่างของดอกย่อยบน ปลายเป็นรยางค์แข็งยาว 4-5 ซม.

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามบริเวณลานหินและตามพื้นในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นหญ้าสนามและเป็นพืชอาหารสัตว์

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าแพรก Bermuda Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cynodon dactylon* (L.) Pers.

ชื่ออื่นๆ Lown Grass Dog's tooth Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าอายุปีเดียว ลำต้นทอดเลื้อยไปตามพื้น แครกรากตามข้อ ต้นตั้งตรง สูง 20-30 ซม. โคนใบมีขนสั้นๆ **ช่อดอก** แบบช่อกระจະ แดกข้อแขนงย่อยยาว 1.5-4 ซม. จำนวน 4-5 ช่อ เรียงเป็นรูปนิ้วมือที่ปลาย ช่อดอกย่อยเรียงสลับบนแกนกลางด้านเดียว ช่อดอกย่อยมี 1 ดอกย่อย ดอกย่อยบนลดรูปเป็นขนแข็งรูปไม้ติกลงขนาดเล็ก

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้างและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นสนามหญ้า รากเป็นสมุนไพรรักษาไข้หวัด ผลแก่เล็ดออกตามไร่นา ทั้งต้นแก่ร้อนในกระหายน้ำ เป็นพืชอาหารสัตว์

วงศ์ Euphorbiaceae

หญ้ายาง Wild Poinsettia

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Euphorbia heterophylla* L.

ชื่ออื่นๆ ลูกเขยตายแม่ยายทำศพ ใบต่างดอก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว ทุกส่วนของลำต้นมีน้ำยางสีขาวขุ่น ต้นตั้งตรงสูง ได้ถึง 1 ม. ใบเดี่ยว เรียงเวียน ใบรูปรีหรือรูปแถบแกมรูปใบหอก กว้าง 1-5 ซม. ยาว 5-8 ซม. แผ่นใบด้านล่างสีจาง **ดอก** ออกเป็นช่อกระจุกแน่นเกิดที่ปลายยอด มีใบเรียงเป็นกระจุกรองรับ โคนใบมีสีเขียวอ่อน ดอกแยกเพศแต่อยู่บนช่อเดียวกัน กลีบรวมสีเขียว ดอกเพศเมียรูปร่างกลม ดอกเพศผู้เกิดข้างๆ ดอกเพศเมีย เกสรเพศผู้สีเหลือง **ผล** แบบผลแห้งแล้วแตกกลางพู มี 3 พู รูปกลมเป็น

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้ายุง Scented Top Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Capillipedium parviflorum* (R.Br.) Stapf

ชื่ออื่นๆ Small-flowered Cane Small-flowered Capillipedium

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้ายุงเป็นหญ้าขนาดกลาง สูงได้ถึง 1 ม มีไหลสั้นๆ บริเวณข้อ มีขนสีขาวหนาแน่น โคนใบแคบและมีขนสั้นนุ่ม **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนง แดก ช่อแขนงย่อยเรียวเล็กจำนวนมาก ช่อดอกย่อยมีขนยาวที่โคน ด้านหลังแบน กาบล่างของดอกย่อยบนปลายเป็นรยางค์แข็ง ยาว 1-1.5 ซม. ก้านของดอกย่อยมีร่องตามยาว

นิเวศวิทยา : พื้นที่เปิดโล่ง พื้นที่ลาดชันเชิงเขา

ประโยชน์/โทษ : ดินแก่ที่เป็นเนื้อไม้แข็งใช้เป็นเครื่องมือทำความสะอาดไปป์

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้ารั้งนก Swollen Finger Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Chloris barbata* Sw.

ชื่ออื่นๆ Windmill Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง สูง 40-60 ซม. ลำต้นตั้งตรง กาบใบแบนข้าง **ช่อดอก** แบบช่อกระจุก แดกช่อแขนงย่อยเรียงเป็นรูปนิ้วมือที่ปลายก้านช่อดอก 5-15 ช่อ ช่อดอกย่อยสีม่วงแดง เรียงสลับเป็นสองแถวบนแกนกลางด้านเดียว ช่อดอกย่อยแบนข้าง มี 3-4 ดอกย่อย สั้นขอบและด้านหลังของกาบล่างมีขน ปลายกาลเป็นรยางค์แข็ง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามริมถนนและพื้นที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นหญ้าประดับ หญ้าอาหารสัตว์ และเป็นวัชพืช

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าละมาน

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ottochloa nodosa* (Kunth) Dandy

ชื่ออื่นๆ หญ้าขุยไผ่ขน

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 40-50 ซม. มีไหลทอคอนอน กาบใบและแผ่นใบมีขนยาว **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนง ยาว 10-25 ซม. แฉกช่อแขนงย่อยรอบแกนกลางเป็นชั้นๆ ช่อดอกย่อยเกิดห่างๆ กันบนแกนช่อแขนง กาบช่อย่อยบนสั้นกว่าความยาวช่อดอกย่อย ดอกย่อยบนมีกาบล่างและกาบบน เนื้อหนาเหนียว ปลายเป็นดิ่งแหลม

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ค่อนข้างร่มในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : เป็นพืชอาหารสัตว์ได้บ้าง

วงศ์ Asteraceae-Compositae

หญ้าละออง Common Vernonia

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Vernonia cinerea* (L.) Less.

ชื่ออื่นๆ ก้านรูป หญ้าดอกขาว หมอน้อย

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 10-80 ซม. ลำต้นมีต่อมสีม่วงดำและขนนุ่มกระจายทั่ว **ใบ** เดี่ยว เรียงเวียน แผ่นใบมีหลายรูปร่าง แผ่นใบมีขนสั้นนุ่มทั้งสองด้าน **ดอก** ออกเป็นช่อเชิงหลั่นที่ปลายยอด ดอกย่อยเกิดรวมกันเป็นช่อกระจุกกลมแน่น มีใบประดับรองรับหลายชั้น กลีบดอกสีขาวปนม่วงอ่อนหรือสีชมพู **ผล** แบบผลแห้ง เมล็ดล่อน รูปทรงกระบอก ปลายเป็นรยางค์ ผิวมีขนสากระบายทั่ว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่รกร้างและตามริมถนน

ประโยชน์/โทษ : รากขับพยาธิและแก้ปวดข้อ ทั้งต้นลดไข้ แก้อาการคลื่นไส้ เป็นยาบำรุงกำลัง ใบสดตำพอกแผลเป็นยาสมาน เมล็ดขับพยาธิ แก้ท้องอืดเพื่อ

วงศ์ Rubiaceae

หญ้าตีนงู

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Hedyotis corymbosa* (L.) Lamk.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 5-40 ซม. ลำต้นมีขนสั้นๆ ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีแคบหรือรูปขอบขนานแคบ กว้าง 0.5-6 มม. ยาว 7-25 มม. แผ่นใบด้านบนมีขนสั้นๆ แผ่นใบด้านล่างมีขนที่เส้นกลางใบ ก้านใบสั้นมาก หูใบเป็นแฉกเล็กๆ คล้ายหวี หูใบอยู่ระหว่างก้านใบและเชื่อมกับก้านใบ ดอก เป็นช่อแบบซี่ร่มเชิงลด ออกที่ซอกใบและปลายยอด กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอดปลายแยกเป็น 4 แฉก ผลแบบเมื่อแก่ไม่แตก รูปไข่กลับ มีกลีบเลี้ยงหุ้มติดคงทน

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่เปิด ไล่ตามพื้นที่น้ำขังและ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Rubiaceae

หญ้าลูกข้าว

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Borreria laevicaulis* (Miq.) Ridl

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 15-40 ซม. ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอกหรือรูปขอบขนาน กว้าง 1-2 ซม. ยาว 3-6 ซม. แผ่นใบสีเขียว สีเขียวปนม่วงแกมน้ำตาล มีขนเล็กน้อยทั้งสองด้าน หูใบอยู่ระหว่างก้านใบ ดอก ออกเป็นช่อกระจุกแน่นกลม ออกตามซอกใบ กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอดสั้นๆ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในที่เปิด ไล่ตามพื้นที่น้ำขังและ

ประโยชน์/โทษ : ใช้ทั้งต้นผสมกับสมุนไพรอื่น ดองกับน้ำข้าวข้าวต้มแก้โรคผอมแห้ง

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าถูลม Common Dropseed

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Sporobolus diander* (Retz.) P. Beauv.

ชื่ออื่นๆ Lesser Dropseed

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าถูลมเป็นหญ้าขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 30-70 ซม. ลำต้นเป็นกอแน่น หรือแตกกอแผ่กว้าง กาบใบแบนข้าง แผ่นใบมีขนสาก **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนงแน่นและแคบ ยาว 15-20 ซม. แตกช่อแขนงย่อยเรียงตัวเป็นวงรอบแกนกลางเป็นชั้นๆ ช่อแขนงย่อยกางออกเกือบตั้งฉากกับแกนกลาง กาบช่อย่อยสั้นกว่าความยาวดอกย่อย ปลายตัด เกสรเพศผู้ 2 อัน

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในที่โล่งและพื้นที่น้ำขังแฉะ แพร่กระจายทั่วประเทศ

ประโยชน์/โทษ : เป็นวัชพืช ลำต้นนำมาขย้อมสีและสานเป็นกำไลข้อมือ

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

หญ้าสไตโล Stylo

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Stylosanthes quianensis* (Aubl.) Sw.

ชื่ออื่นๆ ถั่วขุ่มนุ่ม Brazilian Lucerne

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว แตกกิ่งแผ่ออกเป็นวงกว้าง ต้นตั้งตรงสูงได้ถึง 50 ซม. ลำต้นมีขนอุยปกคลุม **ใบ** ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย มีหูใบรูปใบหอกเด่นชัด ใบย่อยรูปใบหอก กว้าง 0.4-0.5 ซม. ยาว 2-3.5 ซม. **ดอก** ออกเป็นช่อกระจะเกิดตามซอกใบ ดอกย่อยรูปดอกถั่ว ยาว 4-5 มม. กลีบดอกสีเหลือง กลางดอกสีเหลืองเข้มและมีขีดสีม่วงแดง **ผล** เป็นฝัก รูปขอบขนาน ปลายมีรยางค์ยาวปลายงอคล้ายตะขอ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่กร้าง

ประโยชน์/โทษ : พืชอาหารสัตว์

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าสลอด Green Summer Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Brachiaria subquadriflora* (Trin.) Hitchcock

ชื่ออื่นๆ --

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 30-50 ซม. ลำต้นเป็นไหลทอดเลื้อย กาบใบและแผ่นใบมีขนยาว **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกแตกช่อแขนงย่อย 3-5 ช่อ ช่อดอกย่อยเกิดเรียงสลับบนแกนกลางด้านเดียว ดอกย่อยล่างไม่มีกาบบน กาบกลางและกาบบนของดอกย่อยบน เนื้อหนาแข็ง ด้านหลังมีรอยขรุขระตามขวาง

นิเวศวิทยา : ขึ้นกระจายบริเวณริมถนนและพื้นที่รกร้าง

ประโยชน์/โทษ : เป็นพืชอาหารสัตว์และเป็นวัชพืช

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

หญ้าสองปล้อง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Desmodium velutinum* (Willd.) DC.

ชื่ออื่นๆ หญ้าตีดหมา เหนียวใหญ่

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุหลายปี ต้นตั้งตรงสูงได้ถึง 1 ม กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม ใบเดี่ยว หรือบางครั้งเป็นใบประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย ใบรูปรีแกมรูปใบหอก กว้าง 2-12 ซม. ยาว 4-20 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนนุ่มกระจายทั่ว **ดอก** เป็นช่อกระจุกรูปทรงกระบอก เกิดตามซอกใบ ดอกย่อยรูปดอกถั่ว ยาว 5-6 มม. กลีบดอกสีม่วงอ่อน สีม่วงแดงหรือสีม่วงเข้ม **ผล** เป็นฝักแบน รูปขอบขนาน ยาว 1.5-3 ซม. ผิวมีขนละเอียดปกคลุม ผลแก่ร่วงตามรอยต่อเป็นข้อๆ

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่งในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : สามารถนำมาปลูกเป็นไม้ประดับให้ดอกสวยงาม

วงศ์ Cyperaceae

หญ้าสามคม Smooth Scleria

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Scleria levis* Retz.

ชื่ออื่นๆ หญ้าสามคม

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุหลายปี มีเหง้าใต้ดินขนาดใหญ่ ต้นตั้งตรง สูง 40-60 ซม. กาบใบเป็นปลอกหุ้มลำต้น **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนง ยาว 8-10 ซม. มีวงใบประดับรองรับ ช่อดอกย่อยแยกเพศ ช่อดอกย่อยเพศผู้ รูปใบหอก ยาว 4 มม. ช่อดอกย่อยเพศเมีย รูปไข่ มีกาบช่อดอกย่อย รูปไข่กว้าง ปลายเรียวแหลม ขอบสีม่วงแดงและเป็นเยื่อบาง **ผล** ค่อนข้างกลม ขนาดประมาณ 3 มม. ปลายเป็นติ่งหนาม ผิวเรียบและมีขนสั้นๆกระจายทั่ว ฐานรองผลยาวคลุมครึ่งหนึ่งของผล ปลายแยกเป็นสามแฉกลึก

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่เปิดโล่งและขอบป่าในป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : ผลใช้แก้อาการไอ

วงศ์ Cyperaceae

หญ้าสามเหลี่ยม

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus trialatus* (Boeck.) Kern

ชื่ออื่นๆ กกสามเหลี่ยม

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุหลายปี มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเป็นเหลี่ยม ต้นบนลำต้นแผ่เป็นปีก **ใบ** รูปแถบ และพับเป็นร่อง กาบใบสีม่วงแดงหุ้มลำต้น ยาว 3-5 ซม. **ช่อดอก** แบบช่อเดี่ยวหรือช่อประกอบ แดกช่อแขนง 1-2 ชั้น เรียงเป็นรูปนิ้วมือ ยาว 5-8 ซม. มีวงใบประดับรองรับ ช่อดอกย่อย มี 2-16 ช่อ เกิดเป็นกระจุกกลม ช่อดอกย่อยแบนข้าง รูปไข่กว้าง กาบช่อดอกย่อยปลายเรียวแหลม ขอบมีเยื่อบาง เกสรเพศเมีย 3 อัน **ผล** รูปไข่กลับหรือรูปกระสวย มี 3 มุม ผิวเรียบหรือเป็นร่องสั้น ๆ

นิเวศวิทยา : พบบริเวณพื้นที่เปิดโล่ง ตามริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Cyperaceae

หญ้าหนวดแมว Button Sedge

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Bulbostylis barbata* (Rottb.) C.B. Clarke

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : กกขนาดเล็ก อายุปีเดียว แตกกอแน่น ลำต้นตั้งตรงสูง 10-30 ซม. กาบใบ ปลายเป็นขนยาว ใบ รูปแถบ ยาว 5-20 ซม. วงใบประดับรองรับช่อดอก 2-4 อัน ยาวประมาณ 1 ซม. ช่อดอก แบบช่อกระจุกกลม ขนาด 0.5-1.5 ซม. ช่อดอกย่อย 2-10 ช่อ รูปไข่ กว้างประมาณ 2 มม. ยาว 3-4 มม. กาบช่อดอกเรียงเวียนรอบแกนกลาง กาบช่อดอก ปลายเป็นติ่งแหลม เส้นสันมีขน เกสรเพศผู้ 1 ผล สีขาว รูปไข่กลับค่อนข้างกว้าง มี 3 มุม ผิวเรียบ

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นดินทรายในพื้นที่เปิดโล่ง และตามป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าหนวดถาญี Black Spear Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Heteropogon contortus* (L.) P. Beauv. ex Roem & Schult.

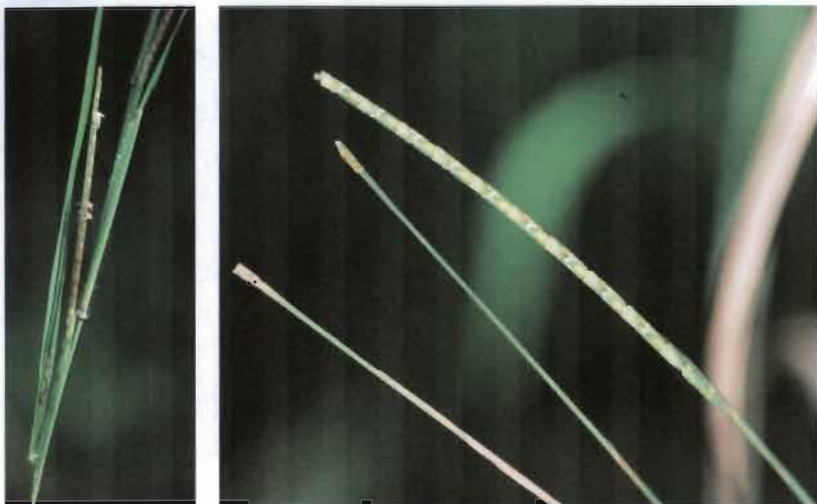
ชื่ออื่นๆ หญ้าถากน่อง

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 30-60 ซม. ลำต้นเป็นกอแน่น แผ่นใบมีขน ช่อดอก แบบช่อเชิงลดเทียมหรือช่อเชิงลดเทียม เกิดเดี่ยวๆ ยาว 8-15 ซม. ช่อดอกย่อยเกิดเป็นคู่เรียงซ้อนกัน กาบช่อดอกย่อยไม่มีก้านด้านหลังมีขนสากแข็ง โคนขนเป็นปุ่ม กาบล่างของช่อดอกย่อยบนปลายเป็นรยางค์แข็ง ยาว 8-10 ซม. รยางค์มีขนสีน้ำตาลทองหนาแน่น

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้างและบริเวณริมถนน

ประโยชน์/โทษ : ในประเทศอินเดียใช้ปลูกป้องกันดินพังทลายในพื้นที่ที่มีความลาดชันไม่เกิน 20 องศา

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าหลังเรียบ Smoothed Mat Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Mnesithea glandulosa* (Trin.) Koning & Sosef

ชื่ออื่นๆ Smoothed Moor Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง สูง 1-2 ม มีเหง้าแข็ง ลำต้นด้านล่างมีรากค้ำยัน แผ่นใบกว้างและมีขนสากที่ขอบ **ช่อดอก** แบบช่อกระจุก รูปทรงกระบอก ยาว 6-18 ซม. เกิดตามซอกใบและปลายยอด มีกาบใบรองรับ ช่อดอกย่อยเกิดเป็นคู่หรือมี 3 ช่อดอกย่อย เรียงต่อกันตามยาว ช่อดอกย่อยไม่มีก้านติดฝังเข้าไปในแกนกลางช่อดอก และมีกาบช่อดอกย่อยล่างเนื้อหนาแข็ง ปลายแผ่เป็นปีก ด้านหลังเรียบ สันขอบมีหนามรูปตะขอ ก้านช่อดอกย่อยของช่อดอกย่อยมีก้านโป่งเป็นรูปทรงกระบอก

นิเวศวิทยา : ขึ้นตามขอบป่า ในเต็งรัง และป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นหญ้าสนามและเป็นพืชอาหารสัตว์

วงศ์ Anthericaceae

หญ้าหัวกระชาย

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Chlorophyllum laxum* R. Br.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก มีรากใต้ดินอวบน้ำ **ใบ** เดี่ยว เรียงเวียน เป็นกระจุกที่โคน รูปขอบขนาน กว้าง กว้าง 2-4 ซม. ยาวได้ถึง 60 ซม. แผ่นใบเรียบเป็นมัน **ดอก** ออกเป็นช่อกระจุก ยาว 20-40 ซม. ออกที่โคนกาบใบ กลีบดอกสีขาว มี 6 กลีบ ขนาดดอกบานกว้าง 1.5-2 ซม. เกสรเพศผู้สีเหลือง **ผล** รูปลูกข่าง มี 3 พู สันนูนเป็นปีก เมื่อแก่จะแห้งและแตกได้

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นป่าผสมผลัดใบในที่ร่มรำไร

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Commelinaceae

หญ้าห้วยรากน้อย

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyanotis cristata* Roem.& Schult

ชื่ออื่นๆ ผักปลาบ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูง 5-30 ซม. ลำต้นอวบน้ำเลื้อยทอดนอนไปตามพื้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมรูปขอบขนาน โคนใบมน โอบหุ้มลำต้น แผ่นใบอวบน้ำ และมีขนเล็กน้อย กาบใบเป็นปลอกหุ้มลำต้น ดอก ออกเป็นช่อ ยาว 2-5 ซม. เกิดที่ปลายยอด ดอกเกิดเรียงกันเป็นช่อยาว แต่ละดอกมีใบประดับรองรับ ใบประดับเรียงซ้อนกันเป็นแถบคล้ายพัด กีบสีม่วง ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปทรงรี ยาว 2-4 มม. มีกีบเลี้ยงติดคงทน

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่น้ำขังและในป่าเต็งรังและบริเวณริมน้ำตก

ประโยชน์/โทษ : ใบอ่อน ใช้กินเป็นผักแกล้ม และใช้เลี้ยงสัตว์

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าหางหมาจิ้งจอก White Bristle Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Setaria parviflora* (Poir.) Kerguelen

ชื่ออื่นๆ หญ้าหางหมาจิ้งจอก

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดกลาง สูงได้ถึง 1 ซม. ลำต้นเป็นกอแน่น ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง แตกช่อแขนงย่อยสั้นๆ เรียงชิดกันเป็นรูปทรงกระบอก ยาว 5-8 ซม. โคนของช่อดอกย่อยมีกลุ่มขนยาวแข็ง สีเหลืองปนส้มหรือสีเหลืองอ่อน ขนแข็งมีหนามปลายหนามชี้ขึ้น กาบล่างและกาบบนของดอกย่อยบน เนื้อหนาแข็ง ปลายเป็นจะงอยแหลม ด้านหลังมีรอยย่นตามขวาง

นิเวศวิทยา : พบในป่าเต็งรัง และป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : หญ้าอาหารสัตว์ ช่อดอกนำมาทำดอกไม้แห้งใช้เป็นของตกแต่ง

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าเห็บ Sour Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Paspalum conjugatum* Berg.

ชื่ออื่นๆ หญ้ากึ่งแก้ว Buffalo Grass Cow Grass Hilo Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าขนาดเล็ก สูง 30-40 ซม. ลำต้นทอคนอน ขอบใบมีขน ช่อดอก แบบช่อกระจุก ยาว 5-10 ซม. แดกช่อแขนงย่อย 2 ช่อ ช่อดอกย่อยค่อนข้างกลม เรียงซ้อนกันตามยาวสองแถวบนแกนกลางด้านเดียว และร่วงง่าย กาบช่อย่อยบนขอบมีขนยาวนุ่ม ดอกย่อยบนมีกาบล่างและกาบบน เนื้อหนาแข็ง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นกระจายเป็นหย่อม ๆ ตามริมถนนและพื้นที่กร้าง

ประโยชน์/โทษ : เป็นพืชอาหารสัตว์ ช่อดอกย่อยที่ร่วงง่ายจะติดตามเสื้อผ้าและขนสัตว์ต่าง ๆ เมื่อเดินผ่านสร้างความรำคาญ

วงศ์ Cyperaceae

หญ้าเหล็กม Common Mariscus

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus cyperinus* (Retz.) J.V. Suringar

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุหลายปี มีเหง้าใต้ดิน ต้นตั้งตรง สูง 10-50 ซม. วงใบประดับรองรับช่อดอกรูปร่างคล้ายใบ 4-10 ใบ ยาวได้ถึง 40 ซม. ช่อดอก แบบช่อเดี่ยว แดกช่อแขนง 6-10 ช่อ มีก้าน ยาว 1-3 ซม. ช่อดอกย่อยจำนวนมากเกิดเป็นกลุ่มรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ช่อดอกย่อยจำนวนมาก เรียงอัดกันแน่น กาบช่อย่อย 4-7 อัน กาบช่อย่อยรูปขอบขนานแกมรูปรี กว้าง 1.5-2 มม. ช่อดอกย่อยมีผล 2-3 ผล ผลรูปทรงกระบอก มี 3 มุม สีน้ำตาลทอง มีจุดโปร่งแสงขนาดเล็ก

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามที่เปิดโล่ง มีแสงน้อย ชายป่า

ประโยชน์/โทษ : ลำต้นใต้ดินเป็นอาหารได้

วงศ์ Poaceae-Gramineae

หญ้าแหวน Cat's Tail Grass

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Perotis indica* (L.) O. Ktze.

ชื่ออื่นๆ หญ้าหางหมา หางหมาบ้า

ลักษณะโดยทั่วไป : หญ้าอายุปีเดียว ทอดเลื้อยสั้นๆ ต้นตั้งตรง สูง 50-70 ซม. ใบ รูปใบหอก โคนถึงรูปหัวใจ โคนใบหุ้มลำต้น ขอบและโคนมีขนยาว **ช่อดอก** แบบช่อกระจุก รูปทรงกระบอก ยาว 10-20 ซม. ช่อดอกย่อย เกิดเรียงรอบแกนกลาง กาบช่อย่อยปลายเป็นรยางค์แข็ง ยาว 8-9 มม. ด้านหลังมีขนสาบสั้นกระจายทั่ว กาบล่างและ กาบบน บางใส

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในพื้นที่ดินปนทราย ในป่าผสมผลัดใบและป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Cyperaceae

หญ้าแห้วหมู Purple Nut Sedge

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus rotundus* L.

ชื่ออื่นๆ Nut Grass

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุหลายปี มีไหลและหัวใต้ดิน หัวมีกลิ่นหอม ต้นตั้งตรง สูง 10-60 ซม. กาบใบสีม่วงแดง ใบ รูปแถบ ยาว 30-60 ซม. วงใบประดับรองรับช่อดอก 2-3(-5) ใบ ยาว 1-20 ซม. **ช่อดอก** แบบช่อเดี่ยว แยกช่อแขนง 3-8 ช่อ ยาว 3-15 ซม. ช่อดอกย่อยแบนข้าง กาบช่อย่อยสีน้ำตาลปนม่วง ปลายมีติ่งแหลมโค้งลง ขอบเป็นแถบสีขาวใสแคบ ผลสีน้ำตาล รูปรี มี 3 มุม มีจุดโปร่งแสงเล็ก ๆ

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในพื้นที่เปิดโล่ง

ประโยชน์/โทษ : ลำต้นใต้ดินใช้เป็นยาฆ่าหอย เป็นอาหาร ยาบำรุงกำลัง เครื่องหอม ส่วนต่างๆของลำต้นเหนือดินเป็นยารักษาโรคเบาหวาน เป็นยาขับปัสสาวะ ยาบำรุงหัวใจ และเป็นวัชพืชร้ายแรงตามพื้นที่เกษตรกรรม สนามหญ้า

วงศ์ Aristolochiaceae

หนอนตาย

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Aristolochia pierrei* Lecomte

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อย ทอดนอนไปตามพื้นหรือเลื้อยพันไม้อื่นเตี้ยๆ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอก กว้าง 2-4 ซม. ยาว 8-13 ซม. ฐานใบรูปหัวใจ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อกระจุกสั้นๆ ตามซอกใบ ดอกย่อยจำนวน 5-15 ดอก สีม่วงแกมน้ำตาล ยาวประมาณ 2-3 ซม. รูปร่างคล้ายหลอดยาว โคนเป็นกระเปาะ ส่วนปลายแผ่แบนคล้ายลิ้น ผล เมื่ออ่อนรูปไข่ เมื่อแก่จะแห้งและแตกได้ ลักษณะคล้ายกระเช้า

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามพื้นที่ป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Stemonaceae

หนอนตายอยาก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Stemona tuberosa* Lour.

ชื่ออื่นๆ กะเพียด

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อย ทอดนอนไปตามพื้นและเลื้อยพันต้นไม้อื่น มีรากเป็นรูปกระสวยจำนวนมากออกเป็นกระจุกคล้ายกระชาย ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่แกมรูปหัวใจ กว้าง 4-6 ซม. ยาว 6-10 ซม. ปลายใบแหลม แผ่นใบเป็นคลื่น มีเส้นใบขนานกันเด่นชัด ดอก ออกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ มีก้านดอกยาว กลีบดอกด้านนอกสีเขียว ด้านในสีม่วงแดง ผล แบบผลแห้งแล้วแตก รูปรีกว้าง ฐานสองด้านคล้ายเลนส์

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : รากตำแล้วแช่น้ำมันมะพร้าวใช้ฉีดฆ่าแมลง ใช้ใส่ผสมฆ่าหารักษาหิด

หนามแน่ขาว Sweet Clock-vine

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Thunbergia fragrans* Roxb.

ชื่ออื่นๆ จิงจ้อ ทองหูกปากกา

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม มีขนปกคลุมหนาแน่นหรือค่อนข้างเกลี้ยง มักทอดเลื้อยหรือเลื้อยพันต้นไม้ชนิดอื่นในระดับต่ำ ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปรีแกมรูปขอบขนาน หรือรูปใบหอก กว้าง 1-3.5 ซม. ยาว 2.5-7 ซม. ดอก ออกเป็นช่อกระจุกที่ซอกใบ กลีบดอกสีขาว มี 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมกัน เป็นหลอดปลายแยกเป็น 5 แฉก ผล แบบผลแห้งแล้วแตก ทรงกลมมีจะงอยที่ปลาย 1 คู่ ผลอ่อนมีขนปกคลุมหรือเกลี้ยง ผลแก่เกลี้ยง สีดำ

นิเวศวิทยา : พบในป่าผสมผลัดใบ และป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : สามารถปลูกเป็นไม้ประดับได้ ดอกสวยงาม มีกลิ่นหอมอ่อนๆ

ชมพูสวนผึ้ง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Thunbergia fragrans* Roxb.

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ลำต้น ใบ ดอกและผลคล้ายกับหนามแน่ขาว แต่กลีบดอกมีสีชมพูอมม่วงหรือสีชมพูเข้ม

นิเวศวิทยา : พบในป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : สามารถปลูกเป็นไม้ประดับได้ ดอกสวยงาม

วงศ์ Rhamnaceae

หนามเล็บเหยี่ยว

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ziziphus oenoplia* (L.) Mill.

ชื่ออื่นๆ มะต้นขอ สังข์ชัน แสงคำ

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม กิ่งมีหนามแหลมโค้ง ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ กว้าง 1-3.5 ซม. ยาว 2-6 ซม. มีเส้นใบหลัก 3 เส้น ออกจากจุดเดียวกันที่ฐานใบ ดอก ออกเป็นช่อกระจุกที่ซอกใบ มี 3-15 ดอกย่อย กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว โคนกลีบดอกเป็นก้าน ผล เป็นผลสด ผล เมล็ดเดี่ยวแข็ง รูปร่างกลมหรือกลมรี ขนาด 4-6 มม. ผลสุกสีม่วงดำ หรือสีดำ

นิเวศวิทยา : พบในป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ และป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : ผลสุกกินได้รสหวานอมเปรี้ยว ตำรายาไทยใช้ราก เปลือกต้น ขับระดูขาว ขับปัสสาวะ แก้มตุ๋นพิการ แก้เบาหวาน

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

หมามุ่ย Cowhage

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Mucuna pruriens* (L.) DC.

ชื่ออื่นๆ บะเหยือก หม่าเหยือก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน ใบ ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย ใบย่อยใบปลายรูปไข่แกมสี่เหลี่ยมขนมเปียกปอน ผิวใบมีขนสีเทาปกคลุมทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อกระจุกห้อยลง ช่อดอกออกตามซอกใบ ดอกสีม่วงคล้ำ รูปดอกถั่ว มีกลิ่นเหม็นเอียน ผล เป็นฝักยาว ผิวฝักมีขนแข็งสีน้ำตาลอมเหลืองปกคลุมหนาแน่น คล้ายตัวหนอน ขนหลุดร่วงง่าย เมื่อสัมผัสฝักผิวหนึ่งจะคันมาก

นิเวศวิทยา : พบในป่าผสมผลัดใบ และป่าเต็งรัง

ประโยชน์/โทษ : ใบตำคั้นน้ำ ใช้รักษาแผลไฟไหม้น้ำร้อนลวก ขนที่ผิวฝักหลุดร่วงง่าย เมื่อสัมผัสฝักผิวหนึ่งจะคันมาก

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

หมามุ่ยใหญ่

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Mucuna monosperma* Wight

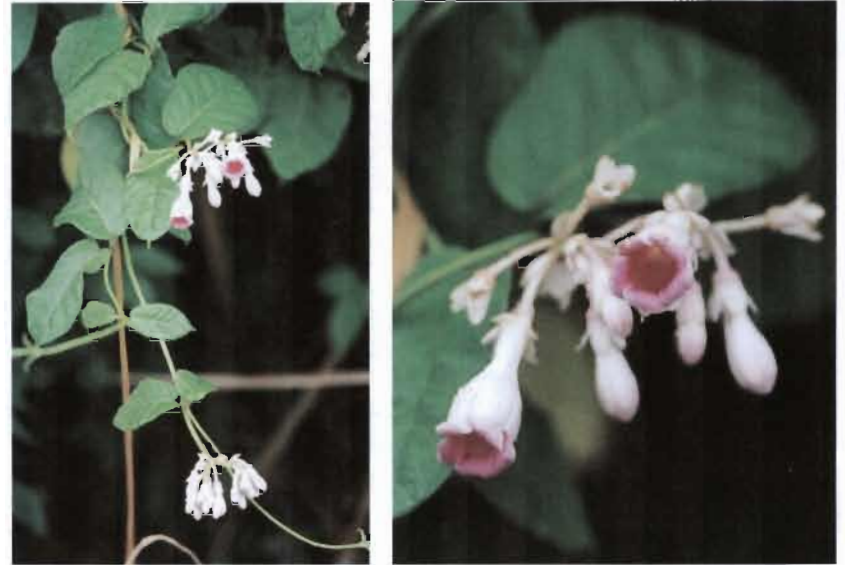
ชื่ออื่นๆ สะบ้าลิงลาย ตำแยใหญ่

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ใบ ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย ใบย่อยรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 5-9 ซม. ยาว 8-12 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนกระจายห่างๆ ดอก ออกเป็นช่อเชิงหลั่น เกิดตามซอกใบ ช่อดอกห้อยลง กลีบดอกรูปดอกถั่วสีม่วงเข้ม ผล เป็นฝัก รูปร่างกลมป้อม ฝักฝักมีรอยพับเป็นลวดลายมีระเบียบสวยงามและมีขนยาวสีน้ำตาลแดงปกคลุมหนาแน่น

นิเวศวิทยา : มักพบตามริมน้ำหรือริมห้วยในป่าผสมผลัดใบ และป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : ขนที่ฝักทำให้ระคายเคืองผิวหนังหากสัมผัส

วงศ์ Apocynaceae

หยิ่งสมุทร

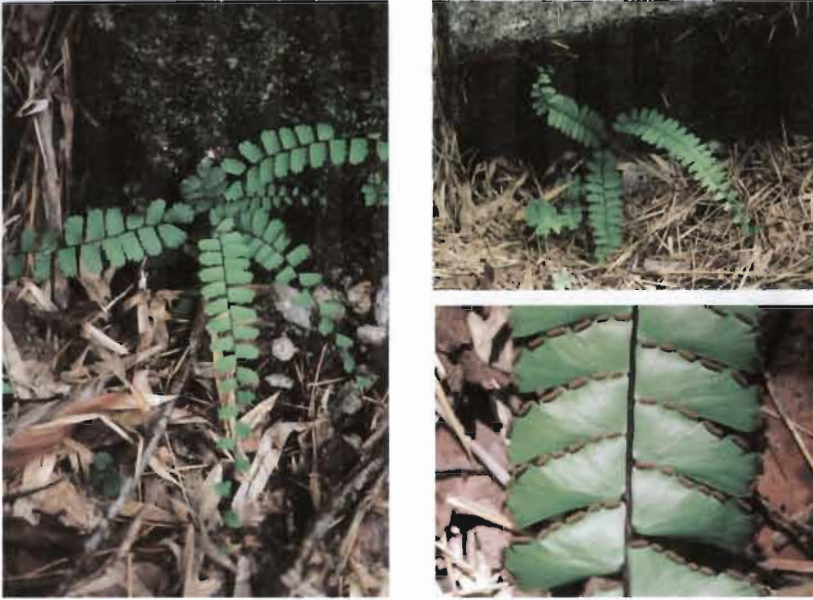
ชื่อพฤกษศาสตร์ *Amalocalyx microlobus* Pierre ex Spire

ชื่ออื่นๆ เครือกัวคา เครือข้าวหนึ่ง ส้มจินดา มะจินดา

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้เลื้อย ลำต้นและกิ่งก้านมีขนกระจายทั่วไป ทุกส่วนที่มีชีวิตมีน้ำยางสีขาวเหนียว ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี กว้าง 8-18 ซม. ยาว 10-20 ซม. โคนใบหักเว้าเป็นรูปหัวใจ แผ่นใบด้านล่างมีขนนุ่มหนาแน่น ดอก ออกเป็นช่อตามซอกใบ กลีบดอกสีชมพู โคนเชื่อมติดกันเป็นถ้วยยาว ปลายแยกเป็น 5 แฉกด้านๆ กลีบดอกด้านนอกสีจาง ผล เป็นฝักคู่ รูปกรวยแหลม มีขนยาวปกคลุมทั่ว

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปตามขอบป่าผสมผลัดใบและป่าดิบแล้ง

ประโยชน์/โทษ : ปลุกเป็นไม้เลื้อยประดับได้

วงศ์ **Parkeriaceae**

หางนาครบก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Adiantum caudatum* L.

ชื่ออื่นๆ กูดน้ำข้าว ตีนตุ๊กแก

ลักษณะโดยทั่วไป : เฟิร์น มีเหง้าใต้ดินสั้นๆ มีเกล็ดปกคลุม ใบ ประกอบ แตกใบจากเหง้าใกล้ๆกัน โคนก้านใบสีน้ำตาลปนดำเป็นมัน ปลายก้านใบเมื่อแตะถูกดินจะงอกเป็นต้นใหม่ต่อไป ใบย่อยรูปพัดแกมรูปขอบขนาน ยาว 0.7-2 ซม. ฐานใบเบี้ยว ใบที่ปลายก้านมีขนาดเล็กลง ขอบใบหยักเป็นแฉกสั้นๆ ไม่เป็นระเบียบ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน *สปอร์* เกิดด้านท้องใบตามขอบใบ และมีเชื้อบางๆ จากขอบใบคลุมปิด

นิเวศวิทยา : พบขึ้นในพื้นที่ป่าผสมผลัดใบและตามริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : ปลูกประดับ

วงศ์ **Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae**

หางหมาจอก

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Uraria crinita* (L.) Desv. ex DC.

ชื่ออื่นๆ หางเสือ ดอกหางแก้ง หญ้าตะขาบ หญ้าหางกระรอก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้พุ่ม สูง 1-2 ม. ลำต้นสากคาย ใบ ประกอบแบบขนนกปลายคี่ มี 5-7 ใบย่อย แผ่นใบด้านล่างมีขนสาก หูใบเป็นเส้นยาว ดอก ออกเป็นช่อมีดอกย่อยจำนวนมากเรียงกันเป็นรูปทรงกระบอกที่ปลายยอด ดอกมีกลีบดอกแบบดอกถั่ว กลีบดอกสีม่วงแดง กลีบดอกด้านในสีเข้ม ก้านดอกมีขนคาย ผล เป็นฝักขดบิดอยู่ชิดกัน

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้างไรตามชายป่า

ประโยชน์/โทษ : ปลูกเป็นไม้ประดับให้ดอกสวยงาม

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

หางหมาฝักขด

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Uraria campanulata* (Bentham) Gagnep.

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว สูงได้ถึง 1 ม. ลำต้นและกิ่งก้านมีขนนุ่มสีน้ำตาลกระจายทั่ว ใบ ประกอบแบบขนนก มี 3 ใบย่อย บางครั้งมี 1 ใบ ใบรูปไข่แกมรูปรี กว้าง 4-7 ซม. ยาว 5-13 ซม. แผ่นใบด้านล่างมีขนนุ่มกระจายทั่ว หูใบติดคงทน ดอก ออกเป็นช่อกระจุก ยาว 20-30 ซม. ที่ปลายยอดและซอกใบ ดอกมีกลีบดอกแบบดอกถั่ว กลีบดอกสีม่วงอ่อน ก้านช่อดอกและก้านดอกมีขนคาย ผล เป็นฝักขดบีบคั้นอยู่ชิดกันเป็นชั้นๆ คล้ายสปริง

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้างในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Euphorbiaceae

ห่านสลิด

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cnesmone laotica* (Gagnep.) Croiz

ชื่ออื่นๆ หานเบ็ก ตะรังดั่งกวาง

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุหลายปี สูงได้ถึง 1 ม. บางครั้งทอดเลื้อยไปบนไม้อื่น ลำต้นมีขนแข็งกระจายทั่ว ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอกกลับ กว้าง 1-4 ซม. ยาว 2-10 ซม. โคนใบหยักเป็นรูปหัวใจตื้นๆ ขอบจักซี่ฟันห่างๆ แผ่นใบบางคล้ายกระดาษ มีขนกระจายห่างๆ ดอก ออกเป็นช่อกระจุกสั้นๆ ตามซอกใบ ดอกขนาดเล็ก ไม่มีกลีบดอก ผล แบบผลแห้งแล้วแตก มี 3 พู รูปร่างกลมป้อม ขนาด 0.8-1 ซม. ผิวมีขนแข็งกระจายทั่ว

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่ป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Fabaceae-Leguminosae-Papilionoideae

หิ่งเม่นน้อย Wing Bell Bean

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Crotalaria alata* Buch.-Ham. ex D.Don

ชื่ออื่นๆ หิ่งห้อย

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก ตั้งตรง สูงได้ถึง 1 ม. ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอกหรือรูปใบหอกกลับ กว้าง 1-3 ซม. ยาว 3-9 ซม. ลำต้นและกิ่งมีหูใบยาวและแผ่เป็นปีกทั้งสองข้าง ดอก ออกเป็นช่อออกตามซอกใบและปลายกิ่ง ดอกมีกลีบดอกแบบดอกถั่ว กลีบดอกสีเหลืองสด ผล เป็นฝักโป่งพอง เมื่อแก่สีดำ

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่เปิดโล่งในป่าเต็งรังและป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นคั้นน้ำอาบแก้ฟกช้ำและบวม

วงศ์ Asteraceae-Compositae

หูปลาช่อน Cupid's Shaving Brush

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Emilia sonchifolia* (L.) DC.

ชื่ออื่นๆ หางปลาช่อน ผักบั้ง ผักแดง ลิ่นปี่

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว สูง 30-60 ซม. ใบ เดี่ยว เรียงสลับ ใบมักเกิดเป็นกระจุกที่โคนต้น แผ่นใบมีหลายรูปร่าง ใบบริเวณโคนต้นรูปไข่หรือค่อนข้างกลม โคนใบเรียวแคบคล้ายก้านใบ ขอบใบหยักไม่สม่ำเสมอ ใบด้านบนจะเล็กและแคบกว่า โคนใบมักโอบหุ้มลำต้น ดอก ออกเป็นช่อกระจุกที่ปลายยอด ดอกย่อยเกิดรวมกันแน่นและมีวงใบประดับรองรับ กลีบดอกสีชมพู ผล แบบผลแห้งเมล็ดล่อนรูปขอบขนาน ปลายเป็นกลุ่มขนยาวสีขาว

นิเวศวิทยา : พบขึ้นทั่วไปตามพื้นที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์/โทษ : ทั้งต้นคั้นคั้นเป็นยาแก้ไข้ ขับเสมหะ ใบขี้ทารักษาหูด น้ำคั้นใบหยอดแก้เจ็บตา ใบและดอกห้ามเลือด

วงศ์ Acanthaceae

เหนี่ยวหมา

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Pseuderanthemum crenulatum* (Lindl.) Radlk.

ชื่ออื่นๆ ไหลเผือก

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก ต้นตั้งตรง สูงได้ถึง 2 ม. ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีหรือรูปใบหอก กว้าง 3-5 ซม. ยาว 8-13 ซม. ดอก ออกเป็นช่อกระจุกที่ปลายกิ่ง มีดอกย่อยเกิดห่างๆ กัน กลีบดอกสีชมพูแกมม่วง มีจุดประสีม่วง กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดแคบยาว ผล เป็นผลแบบแก่แล้วแตก รูปรียาว

นิเวศวิทยา : พบตามพื้นที่รกร้าง ในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : -

วงศ์ Cyperaceae

แห้วหมูหิน Pale Mariscus

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Cyperus dubius* Rottb.

ชื่ออื่นๆ หญ้าหัวหงอก

ลักษณะโดยทั่วไป : กกอายุหลายปี แตกกอแผ่กว้าง ต้นตั้งตรง สูง 20-50 ซม. ใบ รูปแถบ ยาว 10-20 ซม. ช่อดอก แบบช่อกระจุกแน่นค่อนข้างกลม ขนาด 1.5-2 ซม. วงใบประดับรองรับช่อดอกรูปร่างคล้ายใบ 4-6 ใบ ยาว 10-20 ซม. ช่อดอกย่อยจำนวนมากเกิดเป็นกระจุก กาบช่อย่อย 4-7 อันเรียงเวียนรอบแกนกลาง แกนกลางแผ่เป็นปีก กาบช่อย่อย ปลายเป็นติ่งหนาม ผล รูปกระสวย มี 3 มุม ปลายเป็นติ่ง

นิเวศวิทยา : ขึ้นกระจายเป็นกลุ่มๆ ในป่าผสมผลัดใบ

ประโยชน์/โทษ : ในกานาใช้ลำต้นได้คั้นสกัดให้สารกลิ่นหอมหวาน และเป็นวัชพืชตามที่รกร้าง

วงศ์ Costaceae

ชื่อพจนานุกรม **Malay Ginger**ชื่อพฤกษศาสตร์ *Costus speciosus* (Koenig) Smithชื่ออื่นๆ เอื้องดิน เอื้องต้น **Spiral Flag**

ลักษณะโดยทั่วไป : ไม้ล้มลุก สูงได้ถึง 2 ม. มีเหง้าใต้ดิน ปลายกิ่งโค้งเวียนเป็น
 บันไดวน ใบเดี่ยว เรียงเวียน แผ่นใบรูปขอบขนาน กว้าง 5-10 ซม. ยาว 20-30 ซม.
 ห่องใบมีขนนุ่ม กาบใบสีน้ำตาลแดงโอบรอบลำต้น ดอก ออกเป็นช่อยาวประมาณ
 10 ซม. มีดอกเรียงอัดแน่นเป็นกระจุก เกิดที่ปลายยอด ดอกทยอยบานทีละ 1-2 ดอก
 แต่ละดอกมีกาบรองดอกและกลีบรองกลีบดอกสีแดงเข้ม กลีบดอกสีขาว เป็นกรวย
 รูปแตร ยาว 8-10 ซม. กลางดอกมีแฉกสีเหลืองหรือสีชมพู ผล แบบผลแห้งแล้วแตก
 รูปขอบขนานแกมรูปสามเหลี่ยม ยาว 2-3 ซม. เมื่อสุกสีแดง

นิเวศวิทยา : พบขึ้นตามขอบป่าผสมผลัดใบ และตามริมน้ำ

ประโยชน์/โทษ : หน่ออ่อนรับประทานเป็นผัก และปลูกประดับ

ดัชนีชื่อไทย

กก	1
กกดอกแบน	2
กกดอกหญ้า	3
กกทราย	4
กกริงกาป่า	5
กกสามเหลี่ยม	192
กกทางเครือ	9
กรคน้ำ	6
กระเจียวขาว	7
กระเจียวโคก	7
กระเจียดบก	141
กระชายดง	7
กระชายป่า	8
กระดุกกบ	9
กระดุกแตก	9
กระไคลิง	10
กระไควอก	10
กระต่ายจาม	11
กระต่ายจามใหญ่	6
กระแตไต่หิน	12
กระทกรก	13
กระทงหมาบ้า	49
กระโปรงทอง	13

กระโปรงทอง	34
กวาวขน	41
กะตังใบ	14
กะเพียด	204
กะเม็ง	15
กะเม็งตัวเมีย	15
กะลันทา	138
กัญชาป่า	6
ก้างปลาแดง	43
ก้านรูป	184
การา	122
กำแพงเจ็ดชั้น	16
กำแพงใหญ่	134
กินกึ่งน้อย	17
กูดก้านแดง	18
กูดคือ	126
กูดน้ำข้าว	211
กูดใบบัว	19
กูดหางค่าง	20
กูดฮอก	21
เกสึคปลา	146
เกสึคปลาช่อน	22
เกสึคลิ้นใหญ่	22
เกสึคหอย	130
เกี่ยวไก่	23

แกค้ำ	40	ขี้หนอนป่า	34
ขมวดคง	32	ขี้หมู	32
ขมึ้นเครือ	40	ขี้ฮั่น	28
ขมึ้นดิน	24	ขี้ฮั่น	33
ขยู่มตั้นหมา	25	ขี้ฮั่นใหญ่	87
ขอบชะนาง	125	เข้ากั๊นน้อย	33
ชะลี้นข้าง	30	แฉม	35
ขัดมอนเล็ก	6	แฉมดอกขาว	127
ข้างคั๊นนา	26	แฉมหลวง	36
ข่าลิง	27	คนทา	138
ข่าวจีเล็ก	28	ครามขน	37
ข่าวดอกแตก	61	ควายแก่ร้องไห้	9
ข่าวนก	29	คะนางใบ	14
ข่าวป่า	29	คำขี้ไก่	92
ข่าวสารต่าง	30	คำโคก	129
ข่าหมักหลอด	59	เครือกั๊วคา	210
ขี้กา	92	เครือข่าวนี้้ง	210
ขี้กาเครือ	117	เครือเขาเขียว	125
ขี้กาดิน	31	เครือซุด	70
ขี้กาแดง	31	เครือพัดสาม	66
ขี้กาน้อย	31	เครือม่วง	38
ขี้ครอก	32	เครือมะแตก	70
ขี้ตุ๋น	33	เครือไต้ตัน	39
ขี้ไฟนกคุ้ม	134	เครืออวดเขือก	40
ขี้ไฟนกคุ้ม	55	เครืออีเฒ่า	102

แคเค้าะ	60	ชมพูนุสนผึ้ง	205
โคกลาน	41	ชะมด	49
จวงสู่ม	61	ซ้างเซิง	14
จมุกลาหลค	42	โชนผี	50
จ้วงเครือ	137	ซุ่มกระต่าย	51
จ้ำเครือ	43	โซเซ	11
จิงจ้อ	206	เฒ่าหลังลาย	124
จิงจ้อ	45	คอกค้าย	143
จิงจ้อขน	47	คอกคินแดง	52
จิงจ้อนวล	44	คอกหางแก้ง	212
จิงจ้อน้อย	45	เคื่อคิน	39
จิงจ้อผี	45	เคื่อคิน	53
จิงจ้อเล็ก	46	เคื่อน้ำ	54
จิงจ้อหลวง	109	เคื่อยบิค	39
จิงจ้อหลวง	47	โคนหุ่ง	58
จิงจ้อเหลือง	47	โคไม่รู้ลัม	55
จิงจ้อใหญ่	47	คองกง	56
จิงจ้ำ	45	คองจ้อม	14
เจ็กจับกบ	115	คองค้อม	14
เจตพังกี	48	คองตาพราน	48
เจ้าชู้ยักษ์	178	ค้อมต็อก	76
ฉัตรฟ้า	112	ค้อยตังคง	57
ฉับโผง	13	คะเกีย	48
ฉับโผง	34	คะรังคังกวาง	214
เฉียงพร้าวป่า	124	คะหมุกปลาไหล	42

ดับเสือเล็ก	135	เถาคัน	66
ดาไก่หิน	79	เถาคันขาว	66
दानครบ	58	เถาคดหมา	67
दानค้อน	59	เถาประสงค์	68
दानหม่อน	59	เถาแปบหนู	69
ดาเป็ดหิน	43	เถาวัลย์แดง	53
ตำยานฮากหอม	68	เถาวัลย์แดง	54
ตำแยใหญ่	209	เถาวัลย์แดง	70
ตำลึง	60	เถาสองสสิ่ง	71
ตำลึงฝรั่ง	13	เถาสายทองลอย	25
ตำลึงฝรั่ง	34	เถาหนามเหลี่ยม	72
ตีนจ้ำโคก	43	ทองหูปากกา	206
ตีนตั้ง	61	เทพทาโร	73
ตีนตั้งลม	9	เทียนน้อย	74
ตีนตุ๊กแก	211	เทียนนา	75
ตีนตุ๊กแก	62	โทองเทง	76
ตุ๊กตุ้	30	นมสวรรค์	112
เต่าไห้	86	นาคราชเกลือค้ำน้ำตาล	77
แดงโมป่า	31	นางกราย	78
แดงหนู	63	นางกรายตัวผู้	78
โคงวะ	46	นางจอง	79
ถั่วขยุ้มขยุ้ม	188	นางจุ่ม	79
ถั่วผี	64	นางอ้วนน้อย	78
ถั่วโหนดยาน	65	น้ำนมราชสีห์	80
เถากระดิ่งช้าง	109	บอน	81

บอนเขียว	81	เปล้าเงิน	48
บอนน้ำ	81	ผกากรอง	92
บะเหียง	208	ฝักราชพฤกษ์	129
บานไม่รู้โรยป่า	82	ฝักราชพฤกษ์	96
บุกเคียง	83	ฝักราชพฤกษ์	96
เบญจมาศป่า	92	ฝักราชพฤกษ์	129
ใบต่อก้าน	84	ฝักราชพฤกษ์	129
ใบต่างดอก	180	ฝักราชพฤกษ์	129
ใบหลังขาว	48	ฝักราชพฤกษ์	75
ปลายร้าง	99	ฝักกุศกางพญานาค	20
ปอซี่ไก่อ	33	ฝักขม	93
ปอแฉก	85	ฝักขมฟ้า	94
ปอเต่าไห้	86	ฝักขมหัด	93
ปอทับ	87	ฝักขมหิน	94
ปอบิด	87	ฝักข้าว	117
ปอบิด	87	ฝักโคมแดง	80
ปะเท้า	32	ฝักควา	94
ปิงแป	94	ฝักคออ่อน	96
ปากจะเข้	44	ฝักค้างคาว	97
ปากจะเข้	52	ฝักแคบ	60
ปานหิน	88	ฝักแครด	98
ปังกนกแอน	89	ฝักซี่ช้าง	137
ปุงปึง	76	ฝักแดง	216
เปราะป่า	90	ฝักบั้ง	216
เปราะป่า	91	ฝักเบี้ยหิน	94

ผักปลาบ	17	ไผ่หนาม	106
ผักปลาบ	197	ฝนแสนห่า	109
ผักปลาบ	99	ฝาง	110
ผักปลาบช้าง	100	ฝางส้ม	110
ผักปลาบคง	99	พญาไม้หู	86
ผักปลาบน้ำ	99	พญาราคดำ	111
ผักปึกไก่	101	พนมสวรรค์	112
ผักผีด	102	พรหมตีนสูง	113
ผักเขี้ยววัว	103	พริกกระท้าย	11
ผักแว่นคอย	146	พลูช้าง	114
ผักหนาม	104	พันธุ์เขี้ยว	115
ผักหม	93	พันโนน	86
ผักไห่	121	พายป่า	49
ผักไหม	42	พู่หีบ	116
ผีเสื้อ	89	แพ่งเครือ	116
เผือก	81	ฟักข้าว	117
ไผ่ขน	183	ไฟเดือนห้า	168
ไผ่ซาง	105	ม่วงสยาม	118
ไผ่ซางคอย	105	มอยสาวแก่	95
ไผ่ซางนวล	105	มะกัฒ้าเครือ	119
ไผ่นวล	105	มะกัฒ้าตาไก่	119
ไผ่ป่า	106	มะกาเครือ	120
ไผ่ผาก	107	มะขามป้อมดิน	168
ไผ่ผากมัน	107	มะจินดา	210
ไผ่รวก	108	มะตันขอ	207

มะปืด	87	ว่านตูปหมอบ	91
มะระขึ้นก	121	ว่านนางตาม	128
มะห่อย	121	ว่านมหากาฬ	129
มะโหคั่น	58	แวมยูธา	130
มุ้งกระต่าย	136	แวมยูเรศ	130
แมงลักคา	122	สบแห้ง	44
โมกเครือ	39	สบแห้ง	52
ไมยราบ	123	ส้มกบ	131
ย่านขน	109	ส้มกบ	49
ย่านยายเถา	126	ส้มข้าว	133
รงไม้	124	ส้มจินดา	210
ร่องไม้	124	ส้มดิน	131
ระงับ	123	ส้มลม	132
รางจืด	125	ส้มสังกา	131
ลังกาสา	43	ส้มสันดาน	133
ตาลาง	156	ส้มเสี้ยวน้อย	139
ลิ้นต้น	22	ส้มเสี้ยวใบบาง	139
ลิ้นปี่	216	ส้มออบ	132
ลิเภาใหญ่	126	สะแกใบดำ	116
ลี้กวนยู	59	สะแกวัน	116
ลูกเขยตายแม่ยายทำศพ	180	สะครือ	53
เลา	127	สะครือ	54
ว่านข้าวเหนียว	78	สะบ้าลิงลาย	209
ว่านงูควัก	21	สะอึก	46
ว่านจูงนาง	128	สะอึกขน	44

สะอไอเครือ	120	หญ้าก้างแขน	174
สังกรณี	134	หญ้ากับแก	199
สังขัน	207	หญ้ากาบหอยตัวเมีย	144
สังส้ม	131	หญ้ากำมะหยี่	145
สับกา	98	หญ้าเกลิคลิน	22
สาบเร่งสาบกา	135	หญ้าเกลิคหอย	146
สาบเสือ	136	หญ้าโกรกเขียว	147
สามร้อยราก	137	หญ้าขจรจบ	148
สามสิบ	137	หญ้าขจรจบดอกเล็ก	148
สายพานผี	126	หญ้าข้อไม้กวาด	150
สาวสวรรค์	112	หญ้าขัด ขัดมอญ	149
สีพันคนทา	138	หญ้าขัดใบยาว	150
เสี้ยวเครือ	41	หญ้าข้าวนกเขา	178
เสี้ยวพ้อม	139	หญ้าข้าวเปลือก	151
แสงคำ	207	หญ้าซี่ศรอก	158
แสงพันแดง	41	หญ้าซี่ศรย	158
แสงพันเถา	140	หญ้าซี่หมาเป็น	98
โสนแคะ	141	หญ้าขุย	183
โสนน้อย	141	หญ้าเข็ม	152
ไล่ไก่	142	หญ้าไข่แมงดา	153
หงอนไก่คาง	143	หญ้าไข่เห็บเล็ก	154
หงอนไก่ไทย	143	หญ้าไข่เหา	154
หงอนไก่ฟ้า	143	หญ้าไข่เหาหลวง	155
หญ้ากทราย	4	หญ้าคมบาง	177
หญ้ากระดูกอึ่ง	141	หญ้าคา	156

หญ้าง้าด	157
หญ้าเจ้าชู้	158
หญ้าดอกขน	159
หญ้าดอกขอ	44
หญ้าดอกขอ	52
หญ้าดอกขาว	184
หญ้าดอกชมพู	160
หญ้าดอกแดง	160
หญ้าดอกดำโพง	161
หญ้าดอกอ่อน	96
หญ้าตะขาบ	212
หญ้าตานทราย	131
หญ้าตานทราย	146
หญ้าตีนกา	162
หญ้าตีนกา	163
หญ้าตีนนก	163
หญ้าตีนนก	164
หญ้าตีนนกก้านขน	165
หญ้าตีนนกกอกชิด	166
หญ้าตีดหมา	190
หญ้าตุ้มหู	167
หญ้าไต้ใบ	168
หญ้านกสีชมพู	169
หญ้านมหนอน	170
หญ้าน้ำหมึก	80

หญ้านิ้วหนู	171
หญ้าปราบ	55
หญ้าปล้อง	174
หญ้าปล้องขน	99
หญ้าปล้องข้าวนก	172
หญ้าปล้องลาย	173
หญ้าปล้องอ้อ	174
หญ้าปากกล้วย	175
หญ้าปากควาย	175
หญ้าปากคอก	163
หญ้าผมยุ่ง	32
หญ้าไผ่	177
หญ้าไผ่จีด	176
หญ้าไผ่หยอง	176
หญ้าพริกพราน	177
หญ้าพุงชู	178
หญ้าแพรก	179
หญ้ามันลิง	144
หญ้าไม้กวาด	56
หญ้าเอยาง	180
หญ้าเอยง	155
หญ้าเอยง	181
หญ้าเอยงปิดแม่ม้าย	149
หญ้ารงกา	5
หญ้ารงนก	182

หญ้าไร่	157	หญ้าหลังอึ่ง	80
หญ้าละมาน	183	หญ้าหัวกระชาย	196
หญ้าละออง	184	หญ้าหัวนาค	134
หญ้าลาโพ	35	หญ้าหัวรากน้อย	197
หญ้าลิ้นงู	185	หญ้าหัวหงอก	218
หญ้าลิ้มเมือง	136	หญ้าหางกระรอก	212
หญ้าลูกข้าว	186	หญ้าหางงู	115
หญ้าลูกน่อง	194	หญ้าหางหมา	201
หญ้าลู่ม	187	หญ้าหางหมาจิ้งจอก	198
หญ้าเลนแดง	17	หญ้าหางหมาน้อย	198
หญ้าสไต้โต	188	หญ้าหางอัน	33
หญ้าสลด	189	หญ้าหุ่นไห้	58
หญ้าสองปล้อง	190	หญ้าเห็บ	199
หญ้าสับ	15	หญ้าเหม็น	136
หญ้าสาบคม	191	หญ้าเหลี่ยม	200
หญ้าสาบแล้ง	135	หญ้าแหวน	201
หญ้าสาบแข็ง	135	หญ้าแห้วหมู	202
หญ้าสามคม	191	หญ้าฮากเหลือง	89
หญ้าสามสิบสองหาบ	55	หญ่ายุค	61
หญ้าสามเหลี่ยม	192	หญ่ายอนตาย	203
หญ้าหางอนไก่	134	หญ่ายอนตายหยาก	204
หญ้าหนวดแมว	193	หญ่ายอดตะกั่ว	48
หญ้าหนวดถ้ายี่	194	หญ่ายอดผา	55
หญ่ายหน่วยฝ้าย	167	หญ่ายอดคนทา	138
หญ้าหลังเรียบ	195	หญ่ายอดมัจฉา	123

หนามแน่นขาว	206
หนามเล็บเหยี่ยว	207
หมอน้อย	184
หมามุ่ย	208
หมามุ่ยใหญ่	209
หมาหลง	136
หมาเหวียง	208
หยั่งสมุทร	210
หยั่งสมุทรร้อย	68
หลายเงือก	65
หัวลิง	112
หางนาคบก	211
หางปลาช่อน	216
หางเสือ	212
หางหมาจอก	212
หางหมาบ้า	201
หางหมาฝึกขด	213
หางไหลแดง	103
ห่านเบิก	214
ห่านสลิด	214
หิ้งเม่นน้อย	215
หิ้งห้อย	215
หีควาย	114
หูปลาช่อน	216
เหนียวหมา	217

เหนียวใหญ่	190
แหนเครือ	40
แห้วหมูหิน	218
ไหลเผือก	217
อ้อยเลา	127
อวขาว	7
อุ้ตะเกา	126
เอิ่นขน	109
เอื่องคิน	219
เอื่องคิน	78
เอื่องคั้น	219
เอื่องหมาขนา	219

ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์
ชื่อวงศ์-ชื่อสามัญ

<i>Abrus precatorius</i> L.	119
Acanthaceae	57,124,125,134,205,206,217
Acuate	145
<i>Adenosma indiana</i> (Lour.) Merr.	11
<i>Adiantum caudatum</i> L.	211
<i>Aeginetia indica</i> Roxb.	52
<i>Aganonerion polymorphum</i> Pierre ex Spire	132
<i>Aganosma marginata</i> (Roxb.) G. Don	39
<i>Ageratum conyzoides</i> L.	135
<i>Aglaonema tenuipes</i> Engl.	113
<i>Amalocalyx microlobus</i> Pierre ex Spire	210
Amaranthaceae	82,93,143
<i>Amaranthus viridis</i> L.	93
American Pea	119
American Weed	98
Anthericaceae	196
<i>Apluda mutica</i> L.	177
Apocynaceae	53,39,132,210
Araceae	81,83,104, 113,114
<i>Ardisia crenata</i> Roxb.	43
<i>Argerea capitiformis</i> (Poir.) Ooststr.	109
<i>Aristolochia pierreii</i> Lecomte	203

Aristolochiaceae	203
<i>Arundinella setosa</i> Trin.	151
Asclepiadaceae	42,68,70,73
<i>Asparagus racemosus</i> Willdenow	137
Asteraceae-Compositae	15,55,59,62,96,98,129,135,136, 145,184,216
Awnless Barnyard	169
Balsaminaceae	74
Bamboo Grass	56
<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	106
<i>Barleria strigosa</i> Willd.	134
<i>Bauhinia ornate</i> Kurz	41
<i>Bauhinia pulla</i> Craib	140
<i>Bauhinia scandens</i> L.	10
<i>Bauhinia viridescens</i> Desv.	139
Beggar Weed	146
Bermuda Grass	179
Bird Rice	169
Bitter Cucumber	121
Bitter Gourd	121
Black Cover	146
Black Spear Grass1	94
Blakey's Goatsnads	65
<i>Blinkworthia lycioides</i> Choisy	51
Blue Morning-glory	38

Blue Porterweed	115	Cat's Tail Grass	201
<i>Boehmeria diffusa</i> Wedd.	88	<i>Cayratia trifolia</i> (L.) Domin.	66
<i>Boerhavia diffusa</i> L.	94	Celastraceae	16
<i>Boesenbergia</i> sp.	8	<i>Celosia argentea</i> L.	143
<i>Borreria laevicaulis</i> (Miq.) Ridl	186	<i>Centranthera siamensis</i> T. Yamaz.	161
<i>Brachiaria subquadripara</i> (Trin.) Hitchcock	189	<i>Ceropegia arnottiana</i> Wight	73
Brazilian Lucerne	188	<i>Chamaecrista mimosoides</i> (L.) Greene	141
<i>Bridelia stipularis</i> (L.) Blume	120	<i>Cheilanthes tenuifolia</i> (Burm.f.) Sw.	50
Bristle like Reed Grass	151	<i>Chloris barbata</i> Sw.	182
Broad-leaved Cyperus	162	<i>Chlorophyllum laxum</i> R. Br.	196
Broom Weed	150	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.King & H. Robinson	136
Brown Crabgrass	166	<i>Chrysopogon aciculatus</i> (Retz.) Trin.	158
Buffalo Grass	199	<i>Chrysopogon orientalis</i> A. Camus	178
<i>Bulbostylis barbata</i> (Rottb.) C.B. Clarke	193	<i>Cissus hastata</i> Miq.	133
Button Sedge	193	<i>Cladogynos orientalis</i> Zipp. Ex Span.	48
<i>Caesalpinia sappan</i> L.	110	<i>Clerodendrum paniculatum</i> L.	112
Caesar Weed	32	Cloth of Gold	92
<i>Cajanus crassus</i> (Prain ex King) van der Maesen	64	<i>Cnesmone laotica</i> (Gagnep.) Croiz.	214
<i>Calycopteris floribunda</i> Lamk.	61	Coat Buttons	62
<i>Cansjera rheedii</i> J.F. Gmel.	79	<i>Cocinia grandis</i> Voigt	60
<i>Capillipedium parviflorum</i> (R.Br.) Stapf	181	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	81
Capparaceae	23	Colored Grass	169
<i>Capparis echinocarpa</i> Pierre ex Gagnep.	23	Combretaceae	40,61
Cardiopteridaceae	30	<i>Combretum latifolium</i> Bl.	40
<i>Cardiopteris quinqueloba</i> (Hassk.) Hassk.	30	<i>Commelina bengalensis</i> L.	99

Commelinaceae	17, 99,100,197	<i>Cyanotis cristata</i> Roem.& Schult.	197
Common Dropseed	187	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	179
Common Mariscus	5	Cyperaceae	1,2,3,4,5,162,167,171,191,192,193,200,202,218
Common Reed	35	<i>Cyperus compressus</i> L.	2
Common Sida	149	<i>Cyperus cyperinus</i> (Retz.) J.V. Suringar	200
Common Spiderwort	17	<i>Cyperus cyperoides</i> (L.) Kuntze	5
Common Vernonia	184	<i>Cyperus distans</i> L.f.	3
Common Wood Grass	153	<i>Cyperus dubius</i> Rottb.	218
Congon Grass	156	<i>Cyperus exaltatus</i> Retz.	1
Convolvulaceae	25,38,44,45,46,47,51,67,71,84,109,118,159	<i>Cyperus iria</i> L.	4
Costaceae	219	<i>Cyperus laxus</i> Lam.	162
<i>Costus speciosus</i> (Koenig) Smith	219	<i>Cyperus rotundus</i> L.	202
Cotton Wool Grass	156	<i>Cyperus trialatus</i> (Boeck.)Kern	192
Cow Grass	199	<i>Cyrtococcum accrescens</i> (Trin.) Stapf	157
Cowhage	208	<i>Dactyloctenium aegyptium</i> (L.) P. Beauv.	175
Crab's Eye Vine	119	<i>Dallvalia trichomanoides</i> Blume	77
<i>Crassocephalum crepidioides</i> (Benth.) S. Moore	96	Dallvariaceae	77
Creeping Bindweed	84	Dark-green Love Grass	147
Creeping Panic Grass	155	<i>Dendrocalamus membranaceus</i> Munro	105
<i>Crotalaria alata</i> Buch.-Ham. ex D.Don	215	<i>Desmodium heterocarpon</i> (L.) DC.	26
Crowfoot Grass	175	<i>Desmodium triflorum</i> (L.) DC.	146
Cucurbitaceae	31,60,63,117,121	<i>Desmodium velutinum</i> (Willd.) DC.	190
Cupid's Shaving Brush	216	<i>Digitaria bicornis</i> (Lamk.) Roem.& Schult. ex Loud.	164
<i>Curcuma paviflora</i> Wall.	7	<i>Digitaria ciliaris</i> (Retz.) Koel.	172
<i>Curcuma sp.</i>	24	<i>Digitaria longiflora</i> (Retz.) Pers.	165

<i>Digitaria thwaitesii</i> (Hack.) Henr.	166	<i>Floscopa scandens</i> Lour.	100
Dog's tooth Grass	179	Foxtail Grass	148
<i>Drynaria bonii</i> Christ	12	<i>Galactia tenuiflora</i> (Willd.) Wight & Arn.	69
<i>Drynaria sparsisora</i> (Desv.) S.Moore	21	<i>Geodorum recurvum</i> (Roxb.) Alston	128
<i>Dunbaria punctata</i> (Wight & Arn.) Benth.	34	Giant Love Grass	178
Dwarf Bamboo Grass	176	Giant Panic Grass	174
<i>Echinochloa colonum</i> (L.) Link	169	<i>Gigantochloa</i> sp.	107
<i>Eclipta prostrata</i> (L.) L.	15	<i>Globba</i> sp.	27
Egyptain Finger Grass	175	Glutene Rice Grass	177
<i>Elephantopus scaber</i> L.	55	Golden false Beardgrass	158
<i>Eleusine indica</i> (L.) Gaertn.	163	<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	82
<i>Emilia sonchifolia</i> (L.) DC.	216	Goose Grass	163
<i>Enkleia siamensis</i> (Kurz) Nevling	86	Grasshopper's Cyperus	4
<i>Eragrostis atrovirens</i> (Desf.) Trin. ex Steud.	147	Green Summer Grass	189
<i>Eragrostis tenella</i> (L.) P. Beauv.	154	<i>Gymnopetalum integrifolium</i> Kurz	31
Erythroxylaceae	58	<i>Gynura pseudochina</i> (L.) DC.	129
<i>Erythroxylum cambodianum</i> Pierre	58	<i>Habenaria lindleyana</i> Steude.	78
<i>Euphorbia heterophylla</i> L.	180	Hairy Malayan Bindweed	44
<i>Euphorbia hirta</i> L.	80	Hairy Spurge	80
Euphorbiaceae	48,80,120,168,180,214	Hardy Sugarcane	36
<i>Evolvulus alsinoides</i> (L.) L.	84	<i>Harrisonia perforata</i> (Blanco) Merr.	138
False Diasy	15	<i>Hedyotis corymbosa</i> (L.) Lamk.	185
<i>Ficus ischnopoda</i> Miq.	54	<i>Hedyotis ovatifolia</i> Cav.	97
<i>Fimbristylis dichotoma</i> (L.) Vahl	171	<i>Hegnere obcordata</i> (Miq.) Schindl.	89
Flat Sedge	2	<i>Helicteres angustifolia</i> L.	33

<i>Helicteres elongata</i> Wall. ex Boj	28	<i>Jusminum funale</i> Decne.	142
<i>Helicteres isora</i> L.	87	Kadzu	102
<i>Helmionitis arifolia</i> (Burm.f.) Moore	19	<i>Kaemferia pulchra</i> (Ridl.) Ridl.	91
<i>Heteropogon contortus</i> (L.) P. Beauv. ex Roem & Schult.	194	<i>Kaempferia roscoeana</i> Wall.	90
Hibiscus Bur	32	<i>Kyllinga nemoralis</i> (J.R. Forst. & G. Forst.)	
<i>Hibiscus lobatus</i> (Murr.) Kuntze	85	Dandy ex Hutch. & Dalziel	167
<i>Hibiscus surattensis</i> L.	49	<i>Lagascea mollis</i> Cav.	145
Hilo Grass	199	Lamiaceae-Labiatae	9,112,122
<i>Hymenopyramis brachiata</i> Wall. ex Kurz	9	<i>Lantana camara</i> L.	92
<i>Hyptis suaveolens</i> (L.) Poit.	122	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	104
<i>Impatiens cf. muscicola</i> Craib	74	<i>Leea indica</i> (Burm.f.) Merr.	14
<i>Imperata cylindrica</i> (L.) P. Beauv.	156	Leeaceae	14
Indian Crabgrass	165	Leguminosae-Caesalpinioideae	10, 41,110,139,140
<i>Indigofera hirsuta</i> L.	37	Leguminosae-Mimosoideae	123
<i>Ipomoea congesta</i> R. Br.	38	Leguminosae-Papilinoideae	22,26,34,37,64, 65, 69,89,102, 103
<i>Ipomoea obscura</i> (L.) Ker-Gawl.	46		119, 141, 146,188,190, 208,209,212, 213,215
<i>Ipomoea pes-tigridis</i> L.	25	Lesser Dropseed	187
<i>Ipomoea pileata</i> Roxb.	71	Lilac Eranthemum	124
<i>Ipomoea siamensis</i> Miq.	118	Liliaceae	137
<i>Ipomoea triloba</i> L.	159	<i>Lindernia crustacea</i> (L.) F. Muell.	144
Jack in the Bush	136	Long-awned Beardgrass	178
<i>Jacquemontia paniculata</i> (Burm. F.) Hall. F.	45	Love Grass	158
Japanese Blood Grass	156	Lown Grass	179
Jungle Rice Grass	169	<i>Ludwigia hyssopifolia</i> (G. Don) Excell	75
Jungle Rice	29	<i>Ludwigia octovalvis</i> (Jacq.) P.H. Raven	111

<i>Lygodium salicifolium</i> Presl	126	Nyctaginaceae	94
Macao Tea	6	<i>Nyctanthes aculeata</i> Craib	72
Malay Ginger	219	Oleaceae	72,142
Malvaceae	32, 49, 85,149,150	Onagraceae	75,111
<i>Melinis repens</i> (Wild.) Ziska	160	Opiliaceae	79
<i>Merremia hirta</i> (L.) Merr.	44	<i>Oplismenus compositus</i> (L.) P. Beauv.	153
<i>Merremia tridentata</i> (L.) Hall.f.	67	Orchidaceae	78,128
<i>Merremia vitifolia</i> (Burm.f.) Hallier	47	Orobanchaceae	52
<i>Microchloa indica</i> (L. f.) P. Beauv.	152	<i>Oryza meyeriana</i> (Zoll. & Mor.) Baill.	
<i>Millettia caerulea</i> Baker	103	subsp. <i>granulata</i> Nees & Arn. ex Steud.	29
<i>Mimosa pudica</i> L.	123	<i>Ottochloa nodosa</i> (Kunth) Dandy	183
Mimosa-leaved Cassia	141	Oxalidaceae	131
Miniature Bamboo Grass	176	<i>Oxalis corniculata</i> L.	131
Mission Grass	148	Pagoda Flower	112
<i>Mnesithea glandulosa</i> (Trin.) Koning & Sosef	195	Pale Mariscus	218
<i>Momordica charantia</i> L.	121	<i>Panicum auritum</i> C. Presl & Nees	174
<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	117	<i>Panicum notatum</i> Retz.	155
Monkey Ladders	10	Parkeriaceae	19, 50,211
Moraceae	54	<i>Paspalum conjugatum</i> Berg.	199
<i>Mucuna monosperma</i> Wight	209	<i>Paspalum orbiculare</i> Forst.	170
<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	208	<i>Passiflora foetida</i> L.	13
<i>Murdannia nudiflora</i> (L.) Brenan	17	Passifloraceae	13
Myrsinaceae	43	<i>Pennisetum polystachyon</i> (L.) Schult.	148
Natal Red-top Grass	160	<i>Perotis indica</i> (L.) Kuntze	201
Nut Grass	202	<i>Phragmites vallatoria</i> (Pluk. ex L.) Veldkamp	35

<i>Phyllanthus urinari</i> L.	168	Rubiaceae	97,185,186
<i>Phyllodium pulchellum</i> (L.) Desv.	22	<i>Ruellia siamensis</i> Imlay	57
<i>Physalis minima</i> L.	76	Running Mountain Grass	153
Plume Grass	36	<i>Saccharum arundinaceum</i> Retz.	36
Poaceae-Gramineae	29,35,36,56,105,106,107,108,127,147,148, 151,152,153,154,155,156,157,158,160,163,164, 165,166,169,170,172,173,174,175,176,177,178, 179,181,182,183,187,189,194,195,198,199,201	<i>Saccharum spontaneum</i> L.	127
<i>Pogonatherum paniceum</i> (Lamk.) Hack.	176	<i>Sacrostemma secamone</i> (L.) Bennet	42
Polypodiaceae	12, 21,101	Sain Grass	173
Prickly-leaved	55	<i>Salacia chinensis</i> L.	16
<i>Pseuderanthemum crenulatum</i> (Lindl.) Radlk	217	Sappan Tree	110
<i>Pseuderanthemum graciliflorum</i> (Nees) Ridl.	124	Scented Top Grass	181
<i>Pseudodracontium harmandii</i> Engl.	83	Schizaeaceae	126
Pteridaceae	20	<i>Scindapsus officinalis</i> Schott	114
<i>Pteris biaurita</i> L.	20	<i>Scleria levis</i> Retz.	191
<i>Pueraria lobata</i> (Willd.) Ohwi	102	<i>Scoparia dulcis</i> L.	6
Purple Nut Sedge	202	Scrophulariaceae	6,11,130,144,161
<i>Pyrrosia adnascens</i> (Sw.) Ching	101	Seashore Crabgrass	164
Red Cyrtococcum	157	<i>Sehima nervosum</i> (Rottl.) Stapf	173
Red Natal Grass	160	<i>Selaginella ostenfeldii</i> Hieron	95
Rhamnaceae	207	Selaginellaceae	95
Rice Grass	170	Sensitive Plant	123
Rosary Pea	119	<i>Setaria parviflora</i> (Poir.) Kerguelen	198
Round-fruited Lindernia	144	Siamese Bamboo	108
		<i>Sida acuta</i> Burm.f.	150
		<i>Sida rhombifolia</i> L.	149
		Simaroubaceae	138

Slender Amaranth	93	<i>Stylosanthes quianensis</i> (Aubl.) Sw.	188
Slender Cyperus	3	Sweet Clock-vine	205,206
Small Grass	152	Swollen Finger Grass	182
Small-flowered Cane	181	<i>Synedrella nodiflora</i> (L.) Gaertn.	98
Small-flowered Capillidium	181	Taro	81
Smooth Scleria	191	<i>Taxocarpus villosus</i> (Blume) Decne	70
Smoothed Mat Grass	195	<i>Tephrosia vestita</i> Vogel	65
Smoothed Moor Grass	195	Thelypteridaceae	18
Snake's Tongue	149	<i>Thelypteris truncata</i> (Poir.) K. Iwats	18
Solanaceae	76	Thin Napier Grass	148
Sour Grass	199	Three toothed Malayan Bindweed	67
Southern Crabgrass	172	<i>Thunbergia fragrans</i> Roxb.	205,206
<i>Sphenodesme mollis</i> Craib	116	<i>Thunbergia laurifolia</i> L.	125
Spiny Bamboo	106	Thymelaeaceae	86
Spiny-fruited Pick-a-back	168	<i>Thyrsostachys siamensis</i> Gamble	108
Spiral Flag	219	<i>Thysanolaena latifolia</i> (Roxb. ex Hornem.) Honda	56
<i>Sporobolus diander</i> (Retz.) P. Beauv.	187	Tiger Grass	56
Spreading Hog-weed	94	<i>Torenia fournieri</i> Lind. ex Fourn.	130
<i>Stachytarpheta indica</i> Vahl	115	<i>Trachelospermum asiaticum</i> (Siebold & Zucc.) Nakai	53
<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	204	<i>Tridax procumbens</i> L.	62
Stemonaceae	204	Tridax	62
Sterculiaceae	28,33,87	Two-beaked Snake's Tongue	150
Stinking Passion Flower	13	<i>Uraria campanulata</i> (Bentham) Gagnep.	213
<i>Streptocaulon juvenas</i> Merr.	68	<i>Uraria crinita</i> (L.) Desv. ex DC.	212
Stylo	188	<i>Urena lobata</i> L.	32

Urticaceae	88
Verbenaceae	92,115,116
<i>Vernonia cinerea</i> (L.) Less.	184
<i>Vernonia elliptica</i> DC.	59
Verrucous Wild Rice	29
Vine Panic	155
Vitaceae	66,133
Water Primrose	75
Waya	105
White Bristle Grass	198
White Grass	173
White Heads	15
White Kyllinga	167
White Weed	135
Wild Basil	122
Wild Cane	127
Wild Daisy	62
Wild Poinsettia	180
Wild Sugar Cane	127
Windmill Grass	182
Wing Bell Bean	215
Wire Grass	163
<i>Zehneria marginata</i> (Blume) Keraudren	63
Zingiberaceae	7,8,24,27,90,91
<i>Ziziphus oenoplia</i> (L.) Mill.	207

ภาคผนวก

ความหมายของศัพท์ทางพฤกษศาสตร์

ใบ (Leaf)

แผ่นใบ (lamina)	แผ่นที่แผ่แบน มีรงควัตถุสำหรับสังเคราะห์แสงปกติเห็นเป็นแผ่นสีเขียว
กาบใบ (leaf sheath)	แผ่นกาบเกิดเชื่อมระหว่างแผ่นใบกับลำต้นของพืชใบเลี้ยงเดี่ยว
เส้นใบ (vein)	กลุ่มมัดท่อลำเลียงน้ำและอาหารที่เกิดในแผ่นใบเชื่อมต่อกับก้านใบมักมองเห็นเป็นเส้นนูนเด่นกระจายอยู่ในแผ่นใบ
เส้นกลางใบ (midrib)	กลุ่มมัดท่อลำเลียงน้ำและอาหารเส้นหลักที่เกิดต่อเนื่องมาจากก้านใบ มีขนาดใหญ่กว่าเส้นอื่นๆ และมักอยู่ตรงกลางใบแบ่งแผ่นใบเป็นสองซีก
ลิ้นใบ (ligule)	แผ่นหรือเกล็ดบางๆยื่นออกจากก้านใบ ที่แผ่เป็นกาบตรงบริเวณที่ต่อกับแผ่นใบ พบในพืชพวกหญ้า
ตา (bud)	อวัยวะที่กำลังมีการเจริญเติบโต มักมีใบอ่อนหรือใบเกล็ดคลุมอยู่เสมอ อวัยวะนี้ต่อไปจะเจริญเป็นใบ กิ่ง ก้าน หรือดอก
หูใบ (stipule)	รยางค์ซึ่งอยู่ระหว่างโคนก้านใบ มักมีเป็นคู่หรือเชื่อมติดเป็นแผ่นเดี่ยว อาจมีลักษณะเป็นแผ่น เป็นเส้น เป็นเกล็ด ฯลฯ
ก้านใบ (petiole)	กลุ่มมัดท่อลำเลียงน้ำ อาหาร ที่เกิดเชื่อมระหว่างแผ่นใบกับกิ่ง หรือลำต้น
โคนใบ (leaf base)	ส่วนฐานใบที่ติดกับลำต้น หรือโคนก้านใบที่แผ่ออกติดกับลำต้น

ขอบใบ (leaf margin)	บริเวณขอบของแผ่นใบ
เส้นแขนงใบ (lamina)	กลุ่มมัดท่อลำเลียงท่อน้ำ ท่ออาหาร ที่เกิดแยกจากเส้นหลักมีขนาดเล็กลงกว่าเส้นหลัก
ปลายใบ (leaf apex)	บริเวณปลายของแผ่นใบ

แบบของใบประกอบ

ใบประกอบแบบนิ้วมือ (palmately compound leaf)	ใบประกอบชนิดที่มีใบย่อยออกจากจุดเดียวกัน ใกล้เคียงกับ
ใบประกอบแบบนิ้วมือห้าใบย่อย (pentafoliolate palmately compound leaf)	ใบประกอบชนิดที่มีใบย่อยจำนวน 5 ใบ ออกจากจุด เดียวกัน ใกล้เคียงกับปลายก้านใบ
ใบประกอบแบบนิ้วมือมีสามใบย่อย (trifoliolate palmately compound leaf)	ใบประกอบชนิดที่มีใบย่อยจำนวน 3 ใบ ออกจากจุดเดียวกัน ใกล้เคียงกับปลายก้านใบ
ใบประกอบแบบนิ้วมือมีสองใบย่อย (bifoliolate palmately compound leaf)	ใบประกอบชนิดที่มีใบย่อยจำนวน 2 ใบ ออกจากจุดเดียวกัน ใกล้เคียงกับปลายก้านใบ
ใบประกอบแบบขนนก (pinnately compound leaf)	ใบประกอบที่มีแกนกลางยาว และใบย่อยเรียงอยู่ 2 ข้างของแกนกลางกิ่ง
ใบประกอบแบบขนนกมีสามใบย่อย (trifoliolate pinnately compound leaf)	ใบประกอบที่มีแกนกลางยาว และ ใบย่อย 3 ใบ เรียงอยู่ 2 ข้างของแกนกลางกิ่ง

ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ (odd-pinnate) ใบประกอบที่มีแกนกลางยาว และใบย่อยเรียงอยู่ 2 ข้างของแกนกลางกิ่ง และมีใบย่อย 1 ใบ ติดที่ปลายกิ่ง

ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ (even-pinnate) ใบประกอบที่มีแกนกลางยาว และใบย่อยเรียงอยู่ 2 ข้างของแกนกลางกิ่ง และที่ปลายกิ่งมีใบย่อยติดอยู่ 1 คู่

ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น (bipinnate) ใบประกอบแบบขนนกชนิดที่ใบย่อยมีการแตกแขนงแบบขนนกซ้อนอีกชั้นหนึ่ง

ใบประกอบแบบขนนกสามชั้น (tripinnate) ใบประกอบแบบขนนก ซึ่งมีใบย่อยเกิดชั้นกันถึง 3 ชั้น

การเรียงใบ

สลับ (alternate) การติดของ ใบกับกิ่งที่ระดับเดียวกัน มีเพียง 1 ใบ และสลับข้างกันไป

ตรงข้าม (opposite) การติดของ ใบกับกิ่งที่ระดับเดียวกัน มีใบ 2 ใบออกตรงข้ามกัน

เป็นวงกลม (whorl) การติดของ ใบกับกิ่ง แบบที่มีใบหลายๆ ใบติดรอบแกนที่ข้อเดียวกันเป็นวง

ตรงข้ามสลับตั้งฉาก (decussate) การติดของใบ ซึ่งแต่ละข้อมีใบ 2 ใบออกตรงกัน และใบที่ข้อหนึ่งจะอยู่ในแนวตั้งฉากกับใบที่ข้อถัดไปเสมอ

เวียน (spiral) การที่ใบติดกับกิ่งหรือลำต้น โดยมีตำแหน่งที่ติดนั้นเวียนเป็นเกลียวไปรอบด้าน

สลับระนาบเดียว (distichous) ลักษณะใบ ออกตรงข้ามกัน สองข้างของแกนกลาง และอยู่ในระนาบเดียวกันทั้งหมด

ลักษณะรูปใบ

ใบรูปไข่ (ovate) ใบส่วนฐานกว้างกว่าส่วนยอด โดยมีความยาวเป็นหนึ่งเท่าครึ่งของความกว้าง

ใบรูปไข่กลับ (obovate) ใบรูปไข่แต่กลับเอาทรงป้าน หรือส่วนที่กว้างกว่าอยู่ข้างบนฐานแคบและปลายกว้างกว่า

ใบรูปรี (elliptic) ตรงกลางกว้างที่สุด และเรียวไปหาหัวท้ายปลายทั้งสองข้างมน

ใบรูปขอบขนาน (oblong) รูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีส่วนยาวมากกว่าด้านกว้าง 2-3 เท่าและด้านข้างทั้งสองขนานกัน หรือเกือบขนานกันตลอด

ใบรูปใบหอก (lanceolate) รูปร่างของใบที่มีลักษณะ ส่วนโคนค่อนข้างกว้างแล้วตัดแหลมเข้าหาปลายมีความยาวเป็นสี่ถึงหกเท่าของความกว้าง

ใบรูปทรงกลม (globose) รูปร่างของใบที่มีลักษณะรูปทรงกลม

ใบรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด (rhombic) รูปร่างเหมือนสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และก้านใบติดหางมุมแหลมด้านหนึ่ง

ใบรูปใบหอกกลับ (oblanceolate) ใบรูปร่างเหมือนใบหอก แต่กลับด้านแหลมลงข้างล่าง

ลักษณะรูปปลายใบ

แหลม (acute)	ลักษณะส่วนปลายที่แหลม โดยมีด้านข้างของปลายแหลมนี่ตัดตรง หรือโค้งงอเล็กน้อย
เรียวแหลม (acuminate)	ลักษณะของปลายใบที่เรียวแหลม ด้านข้างของส่วนปลายนี้จะค่อยๆ เร็วจากส่วนโคนไปหาส่วนปลาย
แหลมเข็ม (aristate)	มีขนแข็งๆ และปลายแหลมปกคลุมด้วยเส้นขนที่แข็ง และปลายแหลม หรือหมายถึงปลายใบที่ยาวและแหลมมากก็ได้
ยาวคล้ายหาง (caudate)	มีระยะขาคคล้ายหางยาวๆ
เป็นติ่งแหลม (cuspidate)	ปลายใบซึ่งสองข้างมน และตรงกลางเป็นยอดแหลมตรงขึ้นไปสั้นๆ
เว้าตื้น (emarginated)	ปลายใบมนที่มีรอยเว้าแหลมลงตรงกลาง
เป็นติ่งหนาม (mucronate)	มีปลายแหลมและสั้น มักใช้กับส่วนปลายใบซึ่งมีขนและยอดสั้นๆ ยื่นขึ้นตรงกลาง
รูปหัวใจกลับ (obcordate)	รูปร่างเหมือนหัวใจ แต่กลับเอาด้านแหลมลงข้างล่าง ส่วนปลายที่เว้าลึกตรงกลางในลักษณะเหมือนฐานของรูปหัวใจ
มน, เป้าน (obtuse)	ปลายใบซึ่งโค้งมน หรือ เป้าน
เว้ามุม (retuse)	ปลายใบที่กว้างๆ มนและมีรอยเว้าแหลมตื้นๆ ตรงกลาง
ตัด (truncate)	ปลายใบหรือฐานใบซึ่งตัดตรงหรือเกือบตรง
ลักษณะขอบใบ	
เป็นขนครุย (ciliate)	มีเส้นขนตามขอบ

หยักมน (crenate)	ขอบใบที่มีรอยจักโค้งเล็กๆ ต่อเนื่องกัน
หยักซี่ฟัน (dentate)	ขอบ ใบที่จักเป็นฟันเลื่อย รอยจักแต่ละอันจะอยู่ในแนวตั้งฉากกับขอบใบ
จักฟันเลื่อยซ้อน (double serrate)	ขอบใบที่จักเป็นฟันเลื่อย แต่ละจักนั้นมีรอยจักละเอียดเหมือนฟันเลื่อยซ้อนอีกชั้นหนึ่ง
เรียบ (entire)	ขอบที่เรียบสม่ำเสมอ ไม่มีรอยเว้า
จักลึก (incised)	ขอบที่จักเป็นแฉกลึกแหลม ขนานใหญ่บ้างเล็กบ้าง
เป็นหยัก (lobed)	ขอบที่เว้าลึกลงไปประมาณครึ่งหนึ่งของความยาวหรือครึ่งหนึ่งของระยะจากขอบใบไปถึงเส้นกลางใบ
เป็นแฉก (parted)	ขอบใบที่เว้าลึกลงไปเกินครึ่ง หรือเกือบถึงเส้นกลางใบหรือฐานใบมองดูเผินๆ คล้ายกับประกอบ
หยักแบบขนนก (pinnatifid)	ขอบ ใบเว้าลึกเข้าไปเข้าหาเส้นกลางใบในลักษณะเดียวกับใบประกอบขนนก
จักฟันเลื่อย (serrate)	ขอบ ใบซึ่งจักคล้ายฟันเลื่อยและปลายจักฟันแต่ละอันตั้งตรงไปข้างหน้าหรือตรงไปทางปลายใบ
จักฟันเลื่อยถี่ (serrulate)	ขอบใบจักคล้ายฟันเลื่อยอย่างละเอียด
เป็นคลื่นๆ (undulate)	ขอบใบเป็นคลื่นๆ
ลักษณะโคนใบ	
สอบเรียว (attenuate)	ลักษณะซึ่งยาวและเรียวแหลม
รูปติ่งหู (auriculate)	มีขาคคล้ายหูหรือติ่งยื่นออกไป 2 ข้าง
รูปเงี่ยงลูกศร (sagittate)	ฐาน โค้งเรียวออกไปสู่มุมทั้ง 2 ข้าง มักใช้กับใบที่มีลักษณะรูปร่างเหมือนหัวลูกศร
รูปหัวใจ (cordate)	ลักษณะคล้ายฐานของรูปหัวใจ

รูปถิ่ม (cuneate)	ฐานของใบซึ่งแหลมเข้าหาก้านใบคล้ายรูปสามเหลี่ยมที่มียอดกลับลง
รูปเจียงใบหอก (hastate)	ฐาน 2 ข้าง กางออกทำมุมประมาณ 90 องศากับแกน โดยมากใช้กับลักษณะใบรูปร่างเหมือนหัวลูกศร
เฉียง (oblique)	ด้านข้างไม่เท่ากัน ทำให้มีลักษณะเหมือนเอียงหรือเบี้ยวไปข้างหนึ่ง
มน (obtus)	ส่วนฐานกลม, บน
ตัด (truncate)	ฐานใบซึ่งตัดตรงหรือเกือบตรง
แบบก้นปิด (peltate)	ใบที่มีก้านติดอยู่ตรงกลางทางผิวใบด้านล่างของแผ่นใบ ซึ่งมักมีรูปร่างเหมือนรูปโล่
รอบข้อ (perfoliate)	ใบที่ไม่มีก้านใบ แต่ส่วนฐานของแผ่นใบจะแผ่ออกหุ้มลำต้นส่วนนั้นไว้

ส่วนประกอบของดอก

อับเรณู (anther)	อับเกสรเพศผู้ อวัยวะที่ทำหน้าที่สร้างเรณู
ก้านชูอับเรณู (filament)	ก้านชูอับเรณูเพศผู้
เกสรเพศผู้ (stament)	อวัยวะที่ทำหน้าที่สร้างเรณูประกอบด้วย 2 ส่วน คือ อับเรณู กับก้านชูอับเรณู
ยอดเกสรเพศเมีย (stigma)	ส่วนปลายของชั้นเกสรเพศเมีย ซึ่งทำหน้าที่รับหรือจับละอองเรณู ส่วนปลายนี้มีรูปร่างต่างๆ กันและโดยมากจะมีขนเล็กๆ มีน้ำหวานหรือน้ำเมือกเหนียวๆ ช่วยให้ละอองเรณูติดได้ง่ายยิ่งขึ้น
ก้านเกสรเพศเมีย (style)	ส่วนที่เป็นเส้นหลอด หรือแท่งเชื่อมต่อยกหว่างรังไข่กับยอดเกสรเพศเมีย

รังไข่ (ovary)	ส่วนหนึ่งของชั้นเกสรเพศเมียที่มี ออวูล (Ovule) อยู่ในภายใน
เกสรเพศเมีย (pistil)	อวัยวะซึ่งประกอบด้วย รังไข่ ก้านเกสรเพศเมีย และยอดเกสรเพศเมีย
ออวูล (ovule)	Megasporangium ที่มีผนังหุ้มอาจอยู่ในรังไข่ หรือไม่อยู่ในรังไข่ ส่วนนี้จะเจริญต่อไปเป็นเมล็ดหลังจากมีการปฏิสนธิแล้ว
กลีบดอก (petal)	กลีบดอกชั้นในที่สามารถแยกจากกันได้เป็นกลีบๆ โดยมากมีขนาดใหญ่และสีสดใส
กลีบเลี้ยง (sepal)	กลีบชั้นนอก โดยมากมีขนาดเล็กกว่ากลีบดอก และมักเป็นสีเขียว
ฐานดอก (receptacle)	ส่วนปลายสุดของลำต้น หรือกิ่งซึ่งเป็นที่เกิดของดอก
ก้านดอกย่อย (pedicel)	ส่วนของลำต้นช่วงปล้องแรกจากฐานดอกลงมาเรียก ก้านดอก ในดอกเดี่ยว และก้านดอกย่อย ในช่อดอก
ใบประดับ (bract)	ใบที่ลดรูปหรือเปลี่ยนรูปไปจนแตกต่างจากใบปกติมาก มีหน้าที่รองรับดอกเดี่ยว หรือช่อดอก
ก้านช่อดอก (peduncle)	ส่วนของลำต้นช่วงปล้องที่สองจากฐานรองดอกลงมา จึงอยู่ต่อจากก้านดอก เรียก ก้านดอกในดอกเดี่ยว ก้านช่อในดอกช่อ

รูปดอก

รูปปากเปิด (bilabiate)	กลีบดอกที่มีส่วนกลีบล่างเชื่อมติดกัน และส่วนบนแยกเป็นสองซีกไม่เท่ากัน และอยู่ต่างระดับกัน ซีกแต่ละซีกอาจจะแยกเป็นกลีบหรือไม่แยกก็ได้ ส่วนมากที่
------------------------	---

	พบ ชีกรับน มักแยกเป็น 3 กลีบสั้นๆ และชีกล่าง มักแยกเป็น 2 กลีบ เช่นกลีบดอกกระเพรา
รูประฆัง (campanulate)	ลักษณะของกลีบดอกที่ติดกัน มีส่วนบนกลม และค่อยๆ ผายออกเป็นปาก คล้ายกับรูประฆังคว่ำ
รูปกรวย (funnelform)	ลักษณะของกลีบดอกที่เชื่อมติดกัน โดยมีส่วนล่างค่อนข้างแคบ แล้วผายออกกว้างตอนบน คล้ายกับรูปกรวย
รูปลิ้น (ligulate)	กลีบดอกแผ่เป็นรูปร่างคล้ายลิ้น
รูปดอกเข็ม (salverform)	ลักษณะกลีบดอกซึ่งตอนโคนติดกันเป็นหลอดเล็กยาว และปลายแผ่เป็นกลีบๆ เช่น ดอกเข็ม
เป็นหลอด (tubular)	ลักษณะกลีบดอกซึ่งเชื่อมกันเป็นหลอด
รูปคนโท (urceolate)	ลักษณะกลีบดอกที่เชื่อมติดกัน โดยมีส่วนล่างกว้าง แล้วตอนบนค่อยแคบลง คล้ายรูปทรงคนโท
รูปกงล้อ (rotate)	ลักษณะกลีบดอกที่ติดกันตรงโคนเป็นหลอดสั้นๆ และปลายแผ่กว้าง มีกลีบเรียงเป็นวงเหมือนกับซี่กงล้อ เช่น ดอกมะเขือ
รูปดอกถั่ว (papilionaceous)	ลักษณะกลีบดอกของพันธุ์ไม้ในวงศ์ถั่ว (Leguminosae) ซึ่งประกอบด้วย Standard Wings และ Keel เช่น ดอกถั่ว

ช่อดอก	
ช่อกระจุกแน่น (capitulum)	ช่อดอกที่มีดอกย่อยมารวมกันแน่นเป็นกระจุก
ช่อแบบหางกระรอก (ament)	ช่อดอกที่มีแกนช่อยาวได้ไม่จำกัด ดอกย่อยมีจำนวนมาก ก้านดอกสั้นหรือไม่มีเลย แต่ละดอกไม่มี

	กลีบดอกชั้นในและมีเพียงเพศเดียว ส่วนมากช่อดอกแบบนี้มักเป็นช่อที่ห้อยลงเสมอ
ช่อเชิงหลั่น (corym)	ช่อดอกซึ่งมีแกนยาว ดอกย่อยออกสลับทั้ง 2 ข้างของแกน โดยดอกที่อยู่ล่างสุดมีก้านยาวที่สุดและลดหลั่นกันไปเป็นลำดับ ทำให้ดอกย่อยทุกดอกขึ้นไปอยู่ในระดับเดียวกันหมด การบานจะเริ่มจากดอกที่อยู่นอกสุดเข้าไปหากลางช่อ เช่นดอกหางนกยูงไทย
ช่อกระจุก (cyme)	ช่อดอกชนิดที่การเจริญของช่อมีขีดจำกัด ดอกที่เกิดก่อนจะอยู่กลางช่อและการบานจะเริ่มจากกลางช่อและทยอยออกไปทางด้านข้างตามลำดับ เช่น ดอกมะลิ
ช่อกระจุกซ้อน (dichasium)	ช่อดอกแบบกระจุกชนิดหนึ่ง ซึ่งเกิดจากช่อกระจุกหลายๆช่อเกิดบนแกนของช่อ
ช่อวงแฉกเดียว (helicoide cyme)	ช่อดอกที่มีดอกออกด้านเดียวของแกน และช่อบิดเป็นเกลียวแบบก้นหอย
ช่อกระจุกด้านเดียว (monochasium)	ช่อดอกแบบกระจุกที่ลดรูปซึ่งลดรูปจนเหลือเพียงดอกเดียวในแต่ละช่อ
ช่อแยกแขนง (panicle)	ช่อดอกซึ่งแกนกลางของช่อจะมีการแตกแขนงย่อยๆ ออกไปอีกทำให้มีลักษณะซ้อนกันเป็นช่อใหญ่ หรือช่อรวม
ช่อกระจະ (raceme)	ช่อดอกซึ่งดอกมีก้านดอกยาวเท่าๆกัน และเรียงตามแกนที่ยาวไม่จำกัด ดอกที่อยู่โคนช่อจะบานก่อนดอกที่ปลายช่อเสมอ
ช่อกระจະแยกแขนง (racemose panicle)	ช่อดอกรวมซึ่งแกนช่อมีการเจริญไม่จำกัด และช่อดอกย่อยๆที่แตกออกมาจากแกนนั้นเป็นแบบ ช่อกระจະทั้งหมด

ช่อวงแถวคู่ (scorpioid cyme)	ช่อดอกโค้งงอเหมือนลานนาฬิกา และดอกออกสลับซ้าย ขวา เป็น 2 แถว คล้ายกับการติดของใบกับกึ่งแบบสลับ
ช่อเชิงลดมีกาบ (spadix)	ช่อดอกแบบหนึ่งคล้ายกับ ช่อเชิงลด แต่แกนกลางของช่อมีลักษณะอวบหนาและดอกย่อยอยู่อัดกันแน่นคล้ายกับจะฝังตัวลงไปในแกนช่อ ช่อดอกแบบนี้จะมีใบประดับแผ่นใหญ่ๆหุ้มหรือรองรับไว้เสมอ
ช่อเชิงลด (spike)	ช่อดอกซึ่งคอกมีก้านสั้นมากหรือไม่มีเลย และดอกจะบานจากโคนไปหาปลายช่อ ช่อดอกชนิดนี้อาจมีแกนของช่อยาว หรือสั้นจนคล้ายดอกเป็นกระจุก
ช่อดอกย่อย (spikelet)	ช่อดอกเชิงลดขนาดเล็ก โดยมากหมายถึงช่อดอกย่อยๆ แบบช่อเชิงลด ในช่อดอกรวม เช่นช่อดอกของพวกหญ้า (grass) ซึ่งมีใบประดับรองรับอยู่ด้วยเสมอ
ช่อซี่ร่ม (umbel)	ช่อดอกแบบหนึ่งซึ่งดอกต่างๆดอกออกจากจุดเดียวกันหมด ทำให้มีลักษณะคล้ายซี่ร่ม การบานของดอกอาจจะเริ่มจากกลางช่อดอกไป หรือเริ่มจากขอบนอกมาสู่กลางช่อก็ได้
ช่อซี่ร่มย่อย (umbellet)	ช่อดอกที่มีลักษณะเป็นแบบซี่ร่ม หลากๆช่อเกินบนช่อหลัก
ช่อฉัตร (verticillate cyme)	ช่อดอกที่มีดอกคิดเป็นวงรอบแกนกลางของช่อดอก

ชนิดผลสด

ผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe)	ผลที่มีเนื้อ เมล็ดมีเพียง 1 เมล็ดและเมล็ดนั้นมีเปลือกแข็ง
---------------------------	---

ผลมีเนื้อหลายเมล็ด (berry)	ผลที่มีเนื้อ มักมีเมล็ดมากกว่า 1 เมล็ด และโดยมากเมล็ดฝังอยู่ในเนื้อ หรือมีน้ำล้อมรอบ
ผลแบบแอปเปิล (pome)	ผลมีเนื้อชนิดหนึ่ง ส่วนที่เป็นเนื้อเกือบทั้งหมดมาจากชั้นของ floral cup และเมล็ดไม่ได้ฝังอยู่ในเนื้อแต่อยู่ในช่องเล็กๆรอบแกนกลางของผล เช่น แอปเปิล
ผลแบบส้ม (hesperidium)	ผลมีเนื้อนุ่มและเปลือกเหนียว พนักชั้นในของเปลือกเจริญออกมาเป็นถุงเล็กๆมีน้ำมาก และเป็นส่วนเนื้อนุ่มๆของผล เช่น ส้ม
ผลแบบแตง (pepo)	ผลมีเนื้อเมล็ดมาก โดยมีส่วนฐานรองดอกเจริญร่วมกับเปลือกของผลด้วย ทำให้เปลือกแข็งหรือเหนียวกว่าผลมีเนื้อ โดยทั่วไปพบในพวกฟัก
ผลกลุ่ม (aggregate fruit)	ผลซึ่งเกิดจากดอกเดี่ยวที่มีเกสรเพศเมียจำนวนมากและเกสรตัวเมียเหล่านั้นแยกกัน โดยเด็ดขาด เมื่อเจริญเป็นผลแล้ว เกสรเพศเมียแต่ละอันจะกลายเป็นผลเล็กๆอยู่รวมบนแกนเดียวกัน หรือบนฐานรองดอกเดียวกัน เช่น ผลกระดังงา
ผลรวม (multiple fruit)	ผลที่เกิดจากช่อดอกทั้งช่อ เจริญเชื่อมกันทั้งหมดจนแลเห็นเป็นผลเดี่ยว เช่น ขนุน

ชนิดผลแห้ง

ผลแห้งเมล็ดล่อน (achene)	ผลที่มีเปลือกบางแห้ง และเหนียว แต่เปลือกมิได้หลอมรวมกับเปลือกหุ้มเมล็ด เมื่อแก่แล้วเปลือกไม่แตก มีเมล็ดเพียง 1 เมล็ด โดยมากผลชนิดนี้มักมีขนาดเล็ก เช่น ผลทานตะวัน
--------------------------	---

- ผลเปลือกแข็งเมล็ดเดี่ยว (nut) ผลแก่แล้วไม่แตก มีเปลือกแข็ง และมีเมล็ดเพียง 1 เมล็ด เกิดจากรังไข่ที่มี 1 ช่อง หรือหลายช่อง แต่เจริญเพียงช่องเดียว ผลชนิดนี้เมล็ดมีไขมันและโปรตีนสูง เช่น มะม่วงหิมพานต์
- ผลปีกเดี่ยว (samara) ผลชนิดที่มีเปลือกแข็ง แต่ไม่แตกเมื่อแก่ มีปีกซึ่งเจริญมาจากเปลือกหุ้มผล เช่น ผลประดู่
- ผลเปลือกแข็งมีกาบรูปถ้วย (acorn) ผลที่มีเปลือกแข็ง ภายในมีเมล็ดเพียงเมล็ดเดียวและมีใบประดับซึ่งแข็งและซ้อนกันเป็นรูปถ้วยรองรับอยู่
- ผลแห้งแตก (capsule) ผลชนิดหนึ่งเมื่อแก่แล้วเปลือกจะแห้ง และแตกออกภายในมีเมล็ดมาก
- ผลแห้งแตกแบบฝาเปิด (pyxidium) ผลที่แตกออกในลักษณะเหมือนกับการเปิดฝาคลับ
- ผลแตกตามช่อง (poricidal capsule) ผลซึ่งเมื่อแก่จะแตกเป็นรูๆที่ปลาย หรือยอด
- ฝัก (pod) ผลซึ่งแก่แล้วแตก
- ผลแตกแบบฝักกาศ (siliqua) ผลลักษณะเป็นฝักเล็กๆค่อนข้างยาว ภายในมี 2 ห้อง เมื่อแก่จะแตกตามยาวเป็น 2 ซีก และมีเมล็ดติดอยู่ที่แกนกลาง ซึ่งหลุดออกมาจากเปลือกทั้ง 2 ซีก
- ผลแยกแล้วแตก (schizocarp) ผลซึ่งเมื่อแก่แล้วแตกออกเป็น 2 ซีก แต่ละซีกมี 1 เมล็ด เช่น ฝักชี่

